

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Petra Novotná

Role státního zástupce v trestním řízení

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Katarína Tejnská, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 24.ledna 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 197 645 znaků včetně mezer.

Petra Novotná

V Praze dne 24.1.2022

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Kataríně Tejské, Ph.D. za odborné vedení této práce a za její rady a doporučení. Zároveň bych chtěla poděkovat svojí rodině a blízkým za podporu během celého studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Historický vývoj veřejné žaloby v českých zemích.....	3
1.1. Vývoj veřejné žaloby v letech 1918 – 1948	3
1.2. Vývoj veřejné žaloby v letech 1948 – 1989	5
1.3. Vývoj veřejné žaloby po roce 1989.....	7
2. Státní zastupitelství	9
2.1. Ústavní zakotvení státního zastupitelství	9
2.2. Organizace státního zastupitelství	14
2.2.1. Dohled v soustavě státního zastupitelství.....	20
2.3. Působnost státního zastupitelství.....	22
3. Působnost státního zástupce v trestním řízení.....	27
3.1. Působnost státního zástupce v přípravném řízení.....	27
3.1.1. Obecně k přípravnému řízení	27
3.1.2. Úkoly státního zástupce v přípravném řízení	29
3.2. Působnost státního zástupce v řízení před soudem	35
3.3. Působnost státního zástupce v řízení o opravných prostředcích	38
3.4. Působnost státního zástupce ve vykonávacím řízení.....	42
4. Dozorová oprávnění dle § 157 odst. 2 a § 174 odst. 2 TŘ	43
4.1. Dozorová oprávnění dle § 157 odst. 2 TŘ	44
4.2. Dozorová oprávnění dle § 174 odst. 2 TŘ	46
4.3. Dozorová oprávnění de lege ferenda.....	52
5. Působnost nejvyššího státního zástupce v trestním řízení.....	56
5.1. Oprávnění nejvyššího státního zástupce dle § 12 ZoSZ	56
5.2. Oprávnění nejvyššího státního zástupce dle § 174a TŘ.....	61
5.3. Působnost nejvyššího státního zástupce v řízení o dovolání.....	68
Závěr.....	76
Seznam použitých zdrojů.....	80
Seznam použité literatury	80
Seznam použitých internetových zdrojů	83
Seznam použitých právních předpisů	86
Seznam ostatních zdrojů.....	88

Seznam použité judikatury	89
Abstrakt.....	90
Klíčová slova	91
Abstract	92
Key words.....	93

Úvod

Tématem předkládané práce je role státního zástupce v trestním řízení. Státní zástupce má v trestním řízení nezastupitelnou roli. Působí ve všech stádiích trestního řízení, kde plní úlohu svěřenou mu zákonem. Vzhledem k danému rozsahu této práce ovšem není možné zpracovat kompletní rozbor působnosti státního zástupce v trestním řízení. Zaměřila jsem se proto na několik vybraných oblastí jeho činnosti, které pokládám za důležité.

Práce je rozdělena do pěti částí. První část je věnována historickému vývoji veřejné žaloby na našem území. Je soustředěna na období od vzniku samostatného Československa roku 1918 až do vzniku samostatné České republiky v roce 1993 a podává stručný přehled o proměně, kterou veřejná žaloba v tomto období prošla.

Druhá část je rozdělena do tří kapitol a je zaměřena na obecnou charakteristiku státního zastupitelství. První kapitola je věnována ústavnímu zakotvení státního zastupitelství v českém právním řádu s ohledem na jeho specifické postavení v ústavním systému. Následující kapitola je zaměřena na organizaci státního zastupitelství, především na soustavu státního zastupitelství a způsob obsazování funkce vedoucích státních zástupců. Obsahuje také podkapitolu věnovanou dohledu v soustavě státního zastupitelství, jakožto specifické kontrolní činnosti. Poslední kapitola podává přehled o působnosti státního zastupitelství, a to jak v trestní, tak i v netrestní oblasti.

Třetí část se zabývá působností státního zástupce v trestním řízení. Státní zástupce plní úkoly v celém trestním řízení, ale rozsah jeho povinností a oprávnění se mění v jednotlivých stádiích trestního řízení. Klíčová je především jeho role v prvním stádiu trestního řízení – přípravném řízení, ve kterém je nositelem široké řady oprávnění. Právě na jeho úkoly v přípravném řízení je zaměřena první kapitola. Druhá a třetí kapitola se zaměřuje na rozbor působnosti státního zástupce v řízení před soudem a v řízení o opravných prostředcích. V těchto dvou stádiích trestního řízení již není role státního zástupce tak dominantní jako v předchozím stádiu, ale stále v nich plní řadu důležitých úkolů. Poslední kapitola je věnována působnosti státního zástupce ve vykonávacím řízení.

Čtvrtá část je zaměřena na rozbor dozorových oprávnění státního zástupce v přípravném řízení, upravených v ustanovení § 157 odst. 2 TŘ a § 174 odst. 2 TŘ, která využívá při výkonu dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení. Tato část je rozdělena do tří kapitol,

kteře obsahují popis a srovnání jednotlivých oprávnění upravených v těchto dvou ustanovení, přičemž poslední kapitola je zaměřena na posouzení stávající právní úpravy a na návrhy její možné žádoucí změny.

Pátá část je věnována rozboru oprávnění nejvyššího státního zástupce v trestním řízení. Jednotlivé kapitoly se zabývají oprávněními, která nejvyššímu státnímu zástupci přiznává jak ZoSZ, tak TR. V první kapitole jsou rozebrána jednotlivá oprávnění nejvyššího státního zástupce podle ustanovení § 12 ZoSZ, druhá kapitola se zaměřuje na mimořádné kasační oprávnění nejvyššího státního zástupce dle § 174a TR. Třetí kapitola se poté zabývá rolí nejvyššího státního zástupce v řízení o dovolání.

Cílem této práce je poskytnout vřled od problematiky působnosti státního zástupce v trestním řízení, podat přehled o jeho činnosti v jednotlivých úsecích trestního řízení, učinit podrobný rozbor dvou vybraných oblastí a poukázat na některé nedostatky právní úpravy a navrhnout případné možnosti pro její zlepšení.

Diplomová práce je zpracována podle stavu právní úpravy ke dni 24.1.2022.

1. Historický vývoj veřejné žaloby v českých zemích

1.1. Vývoj veřejné žaloby v letech 1918 – 1948

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 bylo jedním z prvních úkolů zabezpečení bezporuchového chodu veřejné správy. Z tohoto důvodu byla téhož roku přijata tzv. recepční norma¹, která zajistila kontinuitu s dosavadním rakouským a uherským právním řádem. Došlo tak k převzetí celého správního systému včetně soudní soustavy a orgánů veřejné žaloby.² Podle rakouského vzoru byl orgán veřejné žaloby nazýván státní zastupitelství, přičemž tento rakouský model na našem území fungoval s řadou změn až do konce roku 1951.³

Jak jsem již zmínila, základní organizační struktura soudní soustavy zůstala zachována z monarchie. Brzy po vzniku nového státu byl zákonem č. 5/1918 Sb.⁴ zřízen Nejvyšší soud s působností pro celé tehdejší Československo a při něm byl ustanoven generální prokurátor. Obě tyto nově zřízené instituce byly roku 1919 přeloženy z Prahy do Brna, kde setrvaly až do roku 1949. Soudní soustava a soustava úřadů veřejné žaloby v období První republiky nebyly zasaženy významnějšími reformami. Za jednu z čistě formálních změn lze označit přejmenování přednostů státního zastupitelství na prokurátory a přejmenování přednosty vrchního státního zastupitelství na vrchního prokurátora. Ovšem označení státního zástupce se i nadále užíval pro ostatní konceptní úředníky.⁵

V období po Mnichovské dohodě v roce 1938 došlo k postupné likvidaci veškerých demokratických institucí a soudnictví v tomto ohledu patřilo k významným cílům, na které se nacisté soustředili.⁶ Na území Protektorátu fungovaly jednak autonomní soudy a státní zastupitelství, které vycházely z původní předválečné organizace, ale také říšskoněmecké soudy a orgány veřejné žaloby, jenž byly zřízeny na území Protektorátu nařízením říšského ministra spravedlnosti z 14. dubna 1939.⁷ Autonomní soudnictví neprodělalo výraznější změny oproti předválečnému vývoji, ke změnám došlo pouze v obvodech některých soudů a dále došlo

¹ Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého

² KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Státní zastupitelství*. Zlín: Živa, 1994. s. 19

³ FENYK, Jaroslav. *Veřejná žaloba. Díl 1: Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky. s. 16

⁴ Zákon č. 5/2018 Sb., jímž se zřizuje nejvyšší soud

⁵ NEDOROST, Libor. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 43

⁶ Tamtéž s. 48

⁷ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckova edice právní instituty. s. 152

k zastavení činnosti všech soudů pracovních. Říšskoněmeckých soudů bylo na území Protektorátu zřízeno celkem čtrnáct. Jejich působnost vycházela z již zmíněného nařízení říšského mistra spravedlnosti, jímž bylo zároveň stanoveno, že příslušníci německého národa, kteří jsou obyvatelé Protektorátu, podléhají německé soudní pravomoci.⁸

Za pozornost rozhodně stojí tzv. zvláštní soudy, které byly zřízeny u vrchních zemských soudů. Hlavní činností těchto soudů bylo rozhodovat o žalobách podaných státními zástupci, které se týkaly trestné činnosti namířené proti okupační moci, jejím politickým organizacím a jejímu vojenskému zřízení. Při řízení před těmito soudy se nekonalo žádné předběžné vyšetřování, opravné prostředky se neuplatňovaly a rozsudek mohl být okamžitě vykonán.⁹

V době okupace byly pravomoci protektorátních úřadů veřejné žaloby v trestních věcech dosti omezené, a to ve prospěch říšskoněmeckých úřadů veřejné žaloby. Protektorátní úřady veřejné žaloby jim musely po vzniku Protektorátu postoupit veškerá projednání, která dle názoru německých státních zastupitelství patřila pod říšskou jurisdikci.¹⁰

V roce 1945 po osvobození Československa byly dekretem prezidenta republiky¹¹ prohlášeny za neplatné všechny předpisy vydané v době nesvobody a zároveň došlo tímto dekretem k obnovení právního stavu platného do roku 1938, čímž byla zajištěna kontinuita s První republikou. Významným zásahem do trestněprocesní úpravy bylo vydání tzv. retribučních předpisů¹², které si kladly za cíl potrestání zločinů spáchaných v době nesvobody.¹³ Na činnostech souvisejících se stíháním a potrestáním kolaborantů a zrádců v době okupace se podílely úřady veřejné žaloby. Tito veřejní žalobci byli ustavováni z řad úřednictva státního zastupitelství vždy na určité období, činnost anebo případ. Vnitřní struktura úřadu veřejné žaloby ale neprošla v poválečném období výraznou proměnou. Tato situace byla ovšem pouze dočasná, neboť se blížily události roku 1948, s nimiž přišla likvidace dosavadního modelu státního zastupitelství.¹⁴

⁸ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 29

⁹ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckova edice právní instituty. s. 154

¹⁰ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 30

¹¹ Ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 3. srpna 1944 č. 11 Úř. věst. čsl. o obnovení právního pořádku

¹² např. Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů o mimořádných lidových soudech

¹³ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckova edice právní instituty. s. 155 - 156

¹⁴ KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Státní zastupitelství*. Zlín: Živa, 1994. s. 25 - 26

1.2. Vývoj veřejné žaloby v letech 1948 – 1989

Po únorovém převratu v roce 1948 došlo k zásadnímu zlomu ve vývoji veřejné žaloby. První změny nastaly již zákonem č. 232/1948 Sb., o státním soudu, kterým byla zřízena Státní prokuratura, v jejímž čele stál Státní prokurátor. Státní prokuratura byla výlučně zaměřena na stíhání trestných činů podle zákona na ochranu republiky¹⁵. K proměně veřejné žaloby přispěl zákon o zlidovělém soudnictví¹⁶, který mimo jiné změnil dosavadní název *státní zastupitelství* na *prokuratura*, a to pro všechny jednotlivé složky soustavy orgánů veřejné žaloby. V čele soustavy orgánů prokuratury stál ministr spravedlnosti, jemuž byli přímo podřízeni jak krajští prokurátoři, tak i státní a generální prokurátor.¹⁷ Došlo také k rozšíření oprávnění generálního prokurátora, který nyní mohl podávat stížnosti pro porušení zákona proti každému pravomocnému rozhodnutí nejen trestního soudu, ale i proti pravomocnému rozhodnutí v občanskoprávních věcech. Prokuratura byla označována za strážkyni socialistické zákonnosti, což znamenalo, že prokurátor měl možnost vstupovat v kterémkoliv stádiu do občanského soudního řízení, pokud to vyžadovala ochrana státních zájmů nebo pracujících.¹⁸

Zásadní zlom nastává v roce 1952, kdy v tehdejší Československu vyvrcholila sovětizace orgánů veřejné žaloby. Ústavním¹⁹ a prováděcím zákonem²⁰ byla toho roku vytvořena prokuratura podle sovětského vzoru, údajně jako jednotný, samostatný a monokratický orgán nejvyššího dozoru. V čele centralizované prokuratury stál generální prokurátor s postavením předsedy ústředního úřadu. Prokuratura byla také nově vyčleněna z působnosti Ministerstva spravedlnosti. Zároveň došlo k zavedení institutu tzv. všeobecného dozoru, což znamenalo, že prokuratuře příslušel dozor nad zachováním zákonnosti v administrativě, tedy v oblasti výkonu státní správy. Mezi prostředky, které byly za tímto účelem prokuratuře svěřeny, patřil například protest proti rozhodnutí či opatření, jímž byl porušen zákon nebo jiný předpis.²¹

Zákonem č. 65/1956 Sb., o prokuratuře došlo k rozšíření rozsahu působnosti prokuratury, a to především na dohled nad místy, kde se vykonával trest odnětí svobody, vazba, ochranné léčení nebo ochranná výchova. Nezávislost a rostoucí význam prokuratury bylo možné spatřovat

¹⁵ Zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky

¹⁶ Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovělém soudnictví

¹⁷ KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Státní zastupitelství*. Zlín: Živa, 1994. s. 27

¹⁸ KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. s. 650

¹⁹ Ústavní zákon č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře

²⁰ Zákon č. 65/1952 Sb., o prokuratuře

²¹ NEDOROST, Libor. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 62-64

například v nově vzniklém oprávnění prokurátorů účastnit se s poradním hlasem zasedání vlády nebo sboru pověřenců. Změna nastala také na nejvyšší úrovni, neboť generální prokurátor již nebyl podřízen vládě, ale Národnímu shromáždění.

Posledním předrevolučním právním předpisem upravujícím podobu veřejné žaloby byl zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, který pozbyl účinnosti až ke konci roku 1993. Tímto zákonem došlo ještě více k posílení principů centralizace, monokratické výstavby a nezávislosti na místních orgánech.²² Nově vzniklé federativní uspořádání se přirozeně promítlo i do organizačního uspořádání soustavy prokuratury. Po vzniku federace existovaly tři generální prokuratury, jedna společná pro celé tehdejší Československo – Generální prokuratura ČSSR a dvě generální prokuratury pro každou z federací – Generální prokuratura ČSR a Generální prokuratura SSR.²³ Vztah mezi jednotlivými generálními prokuraturami republik a federace se vyznačoval jistou mírou samostatnosti generálních prokurátorů republik.²⁴ Orgány republikových prokuratur byly podřízeny příslušné Generální prokuratuře republiky. Generální prokurátor federace měl málo možností, jak zasáhnout do činnosti republikových prokuratur a zůstal mu pouze vyhrazen všeobecný dozor nad orgány s federativní působností.²⁵

Tento model sovětské prokuratury fungoval, stejně jako v ostatních socialistických státech, jako všeobecný kontrolní orgán, který kontroloval nejen moc výkonnou, ale i moc soudní. Prokuratura byla zneužita v zájmu mocenské stranické špičky a stala se jakousi pojistkou v případě, že by se ostatní orgány vymkly kontrole a nerespektovaly by zájem vládnoucí strany. I přes proklamovanou nezávislost byla i pro řízení prokuratury uplatňována zásada vedoucí úlohy komunistické strany, kdy komunistická strana řídila nejen práci prokuratury, ale podílela se i na výběru a výchově kádrů. Samotná působnost prokuratury byla dána tak široce, že prakticky mohla zasahovat do všech oblastí výkonu státní moci, pokud by to bylo v zájmu vládnoucí strany. Z těchto důvodů se prokuratura stala jedním z prvních cílů polistopadových změn.²⁶

²² FENYK, Jaroslav. *Veřejná žaloba. Díl 1: Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnost České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. Příručky Ministerstva spravedlnost České republiky. s. 23

²³ KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Státní zastupitelství*. Zlín: Živa, 1994. s. 28

²⁴ FENYK, Jaroslav. *Veřejná žaloba. Díl 1: Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnost České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. Příručky Ministerstva spravedlnost České republiky. s. 24

²⁵ LATA, Jan. *Státní zastupitelství ve světle proměn: drama o čtyřech dějstvích*. Praha: Auditorium, 2016. s. 17,18

²⁶ KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Státní zastupitelství*. Zlín: Živa, 1994. s. 29, 31,32

1.3. Vývoj veřejné žaloby po roce 1989

V důsledku událostí spojených s rokem 1989 a také v souvislosti s působením mezinárodního tlaku na ochranu lidských práv a svobod, došlo k postupnému omezování rozsahu působnosti prokuratury, zejména v netrestní oblasti.²⁷

V květnu roku 1990 byla přijata novela²⁸ zákona č. 60/1956 Sb., o prokuratuře, která reagovala jednak na zrušení ústavního článku IV Ústavy ČSSR²⁹ o vedoucí úloze strany a dále omezila dozor prokuratury nad zákonností rozhodování a zákonností postupu soudů.³⁰

Ve všech stupních prokuratury došlo k nevyhnutelným personálním změnám. Počet osob, které musely ze svých funkcí odejít byl široký. Od těch, kteří v očích veřejnosti byly ztělesněním procesů z 50. let, včetně osob podílejících se na nezákonnostech v následujícím období, až po ty, které se nedokázaly vzepřít tlakům části společnosti usilující o celkové očištění prokuratury.³¹ Další personální změny přinesl Lustrační zákon³², díky němuž byli například nuceni odejít z funkce téměř všichni prokurátoři (muži) z Generální prokuratury federace, jelikož za bývalého režimu museli být povinně organizováni v Lidových milicích.³³

Počátkem devadesátých let se projevovaly snahy o vytvoření nové koncepce prokuratury. Převážně panovala shoda na tom, že i když došlo k zásadní změně společenských poměrů, není možné převzít beze zbytku dosavadní právní úpravu prokuratury, ale zároveň nelze ani navázat na úpravu z 30. let 20. století. Diskuse o budoucí podobě prokuratury nabývala na síle především v souvislosti s připravovanou novelou Ústavy České republiky a novým zákonem o státním zastupitelství.³⁴ V rámci této debaty se vytříbily dvě názorové skupiny. První skupina prosazovala zachování současné podoby prokuratury za částečného omezení jejího všeobecného a občansko-právního dozoru. Druhá skupina zastávala názor, že klíčem je přeměna prokuratury na státní zastupitelství, které by bylo podřízeno vládě a vykonávalo by především roli veřejného

²⁷ FENYK, Jaroslav. *Veřejná žaloba. Díl 1: Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnost České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. Příručky Ministerstva spravedlnost České republiky. s. 24

²⁸ Zákon č. 168/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o prokuratuře

²⁹ Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky

³⁰ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 47

³¹ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. s. 549

³² Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky

³³ LATA, Jan. *Státní zastupitelství ve světle proměn: drama o čtyřech dějstvích*. Praha: Auditorium, 2016. s. 18

³⁴ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 48

žalobce v trestních věcech. Nové státní zastupitelství by již nebylo přísně hierarchicky a monokraticky organizováno, jak tomu bylo doposud a jeho jednotlivé složky by získaly více autonomie. Druhý názorový proud převládl a jeho hlavní reprezentant František Zoulík se v roce 1993 podílel na přípravě nového zákona o státním zastupitelství^{35, 36}.

³⁵ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

³⁶ LATA, Jan. *Státní zastupitelství ve světle proměn: drama o čtyřech dějstvích*. Praha: Auditorium, 2016. s. 31

2. Státní zastupitelství

2.1. Ústavní zakotvení státního zastupitelství

Státní zastupitelství je zakotveno v čl. 80 Ústavy, který zní: „*Státní zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení; vykonává i další úkoly, které stanoví zákon. Postavení a působnost státního zastupitelství stanoví zákon.*“ Hlavním úkolem státního zastupitelství je tedy reprezentace veřejné žaloby v trestním řízení. Veřejnou žalobou rozumíme ochranu veřejného zájmu prostředky trestního práva.³⁷ Ústava zároveň umožňuje zákonodárci svěřit státnímu zastupitelství i další úkoly. Půjde především o úkoly v netrestní oblasti, kde je zapotřebí chránit veřejný zájem. Tyto „další úkoly“ by v zásadě měly představovat výjimku z jeho činnosti a neměly by převažovat nad činností státního zastupitelství v trestním řízení.³⁸ Pro samotnou úpravu působnosti a postavení státního zastupitelství platí výhrada zákona. Postavení a působnost státního zastupitelství tak nemohou být stanoveny podzákonným předpisem (nařízením vlády či vyhláškou ministerstva), ale pouze zákonem.³⁹

Úprava státního zastupitelství v Ústavě je velmi stručná. Lze se setkat s požadavky, aby bylo ústavní zakotvení státního zastupitelství rozšířeno. Avšak strohost čl. 80 Ústavy je možné na jednu stranu považovat za výhodu, jelikož veškeré změny státního zastupitelství lze uskutečnit obyčejným zákonem bez nutnosti změny Ústavy, k níž je na rozdíl od změny zákona, vyžadována širší politická shoda.⁴⁰ Na druhou stranu úprava státního zastupitelství v Ústavě vyvolává řadu debat, a to nikoliv z důvodu své minimalistické úpravy, nýbrž z důvodu problematického systematického zařazení státního zastupitelství v Ústavě, které způsobuje nejistotu ohledně jeho postavení.

Již v době přípravy Ústavy nebylo systematické zařazení státního zastupitelství v Ústavě zcela jednoznačné. Původní vládní návrh Ústavy počítal se zařazením státního zastupitelství do hlavy čtvrté, věnované moci soudní. Nicméně ve schválném znění Ústavy došlo k jeho přesunutí do hlavy třetí, pojednávající o moci výkonné.⁴¹ Jedním z důvodů, proč došlo k zakotvení státního

³⁷ RYCHETSKÝ, Pavel. *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 758

³⁸ Tamtéž s. 767

³⁹ SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE, Radovan SUCHÁNEK a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 819

⁴⁰ KOUDELKA, Zdeněk. *Změny postavení státního zastupitelství*. Bulletin advokacie, 2010, č. 9, s. 51-54

⁴¹ SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE, Radovan SUCHÁNEK a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 818

zastupitelství jako součásti moci výkonné, byla podpora hlasů, které tvrdily, že díky novým společenským podmínkám již není státní zastupitelství ohroženo nebezpečnými vnějšími tlaky, které by mohly ovlivnit jeho samostatné rozhodování.⁴² Tento argument si ovšem dnes zaslouží přehodnocení.

Ústava řadí státní zastupitelství mezi orgány moci výkonné, a to konkrétně do části věnované vládě, ale staví jej vedle ministerstev a jiných výkonných orgánů státní moci.⁴³ Podle důvodové zprávy⁴⁴ vztah státního zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti Ústava neřeší a proto úprava konkrétního uspořádání vztahů mezi vládou (respektive Ministerstvem spravedlnosti) a státním zastupitelstvím je ponecháno na úvaze zákonodárce.⁴⁵ Zákonodárce tak mohl zvolit, zda začlenění orgánu veřejné žaloby do moci výkonné bude spíše formální a nebo naopak bude státní zastupitelství zřízeno jako instituce slabá a závislá na politické moci. Podle schválené úpravy ZoSZ došlo spíše ke druhé variantě.⁴⁶

Státní zastupitelství bylo zákonem začleněno do resortu Ministerstva spravedlnost.⁴⁷ Závislost státního zastupitelství na Ministerstvu spravedlnosti je dána tím, že ústředním orgánem státní správy pro státní zastupitelství je právě Ministerstvo spravedlnosti.⁴⁸ Tato klíčová pozice Ministerstva spravedlnosti se projevuje například tím, že zajišťuje chod státního zastupitelství po organizační, personální, finanční a hospodářské stránce.⁴⁹

Ač by se tedy mohlo zdát, že postavení státního zastupitelství z hlediska dělby moci je jednoznačné, není tomu tak. Samotné zařazení státního zastupitelství mezi orgány moci výkonné je samo o sobě problematické. Hlavním důvodem je skutečnost, že státní zastupitelství není správním úřadem. Jedním z charakteristických znaků veřejné správy je, že se projevuje zejména prostřednictvím správních aktů, které autoritativně a individuálně řeší právní poměry adresátů. Avšak státní zastupitelství nerozhoduje o právech a povinnostech fyzických a právnických osob

⁴² BRADÁČOVÁ, Lenka. *Tím, kdo bude určovat další osud státního zastupitelství, jsou především sami státní zástupci, říká JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., prezidentka Unie státních zástupců*. Ad Notam, 2010, č. 4, s. 45-46

⁴³ ŠÁMAL, Pavel, Jan Musil a Josef KUČTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 158

⁴⁴ Důvodová zpráva k ústavnímu zákonu č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

⁴⁵ SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE, Radovan SUCHÁNEK a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 821

⁴⁶ LATA, Jan. *Státní zastupitelství ve světle proměn: drama o čtyřech dějstvích*. Praha: Auditorium, 2016. s. 37,38

⁴⁷ HENDRYCH, D., Svoboda, C. a kol. *Ústava České republiky. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 1997, s.127.

⁴⁸ § 11 odst. 1 zákon č. 2/1969 Sb., České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky

⁴⁹ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství : komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s 504

ve správním řízení. Zároveň akty vydané státním zastupitelstvím v trestním řízení nejsou výkonem veřejné správy a nemohou být přezkoumány správními soudy.⁵⁰ Státní zastupitelství tedy nelze považovat za správní úřad, od kterého se odlišuje druhem činnosti státu, kterou vykonává, jelikož neuskutečňuje úkoly a funkce státu pomocí metod a prostředků státní správy.⁵¹

Již delší dobu probíhá diskuse nad variantami úpravy státního zastupitelství v Ústavě, jelikož současné zařazení státního zastupitelství pod výkonnou moc není zcela vyhovující. Na tuto problematiku existuje více názorů.

Jednou z diskutovaných variant je zařazení státního zastupitelství do moci soudní, jako je tomu například ve Francii.⁵² Zastáncem této varianty je i Musil, který tvrdí, že začlenění státního zastupitelství do moci soudní vedle soudců by nejen přineslo institucionální oddělení státního zastupitelství od moci výkonné, ale zdůraznilo by jeho specifické funkční poslání, včetně důrazu na nezávislost a nestrannost státních zástupců.⁵³ Šámal by za pozitiva ústavního zařazení státního zastupitelství do moci soudní považoval zejména omezení zásahu státu do činnosti státního zastupitelství. Zamezilo by se dle jeho názoru též posunu významu veřejné žaloby jako zvláštního nástroje k uskutečňování vládní politiky.⁵⁴

Státní zastupitelství nevykonává soudní moc, ale má k ní velmi blízko, jelikož činnost státního zastupitelství úzce souvisí s činností soudů. Činnost soudů je zejména v trestní oblasti závislá na uskutečňování pravomoci státního zastupitelství provádět úkony justiční povahy. Tato činnost státního zastupitelství z něj činí předstupeň nezbytný pro výkon moci soudní. Státní zastupitelství je tedy možné charakterizovat jako orgán justiční povahy, který nevykonává soudní moc.⁵⁵

Jiný orgán moci výkonné nemá takový vliv na rozhodnutí ve věci samé jako právě státní zástupce v trestním řízení. Zároveň pro výkon funkce státního zástupce a soudce jsou

⁵⁰ RYCHETSKÝ, Pavel. *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 762

⁵¹ FENYK, Jaroslav. *Vademecum státního zástupce*. Praha: ASPI Publishing. 2003. s.15

⁵² KYSELA, Jan. *Deset let Ústavy České republiky: sborník příspěvků*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s.327

⁵³ MUSIL, Jan. *Ústavněprávní pozice státního zastupitelství*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2016, č. 1. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Ústavní zakotvení státního zastupitelství*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2018, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

⁵⁵ FENYK, Jaroslav. *Vademecum státního zástupce*. Praha: ASPI Publishing. 2003. s. 16

požadovány stejné kvalifikační předpoklady⁵⁶, které jsou stanoveny mnohem přísněji než kritéria pro přijetí správního úředníka.⁵⁷

Taktéž v běžném povědomí bývá státní zastupitelství chápáno jako součást justice. Ovšem ačkoliv soustava státního zastupitelství kopíruje soustavu soudů, existuje zde i řada rozdílů.⁵⁸ Soudům nižšího stupně nemůže být závazně uloženo, jakým způsobem mají věc vyřídit, avšak v rámci hierarchie státního zastupitelství není takový postup zcela vyloučen⁵⁹.⁶⁰ Zároveň i přes svůj justiční charakter není státní zastupitelství oprávněno autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech osob, zejména o vině a trestu a omezování osobní svobody, neboť tato pravomoc přísluší pouze soudu.⁶¹

Požadavky na nezávislost a nestrannost státního zastupitelství často bývají srovnávány se soudcovskou nezávislostí a nestranností. Jejich povaha je však odlišná. Jak jsem již uvedla výše, státní zastupitelství není orgán moci soudní, který by byl oprávněn autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech osob. Proto ústavně garantované nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců (srov. čl. 81 a čl. 82 odst. 1 Ústavy) státní zastupitelství nedosahuje⁶². Podle Šámala lze však hovořit o požadavku specifické nezávislosti a nestrannosti státního zastupitelství, a to v mezích veřejného zájmu, který v trestním řízení reprezentuje. A to zejména vůči politické moci a jiným vlivům, které by potenciálně mohly zasahovat a ovlivňovat činnost státního zastupitelství.⁶³

Poslední často skloňovanou variantou ústavního zakotvení státního zastupitelství, je jeho vyčlenění do samostatné hlavy Ústavy. Argumentace pro tuto úpravu je následující. Státní zastupitelství lze charakterizovat jako orgán, který sice systematicky spadá pod moc výkonnou, ale zároveň má v rámci této moci zvláštní postavení *sui generis*, a to především vzhledem k roli,

⁵⁶ JURÁKOVÁ, Iveta. *Krátké zamyšlení nad ústavním zakotvením státního zastupitelství v České republice*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2018, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

⁵⁷ KYSELA, Jan. *Deset let Ústavy České republiky: sborník příspěvků*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s.343

⁵⁸ GERLOCH, Aleš. *Ústavní zakotvení státního zastupitelství*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2018, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

⁵⁹ Srov. § 12c až § 12e ZoSZ

⁶⁰ FENYK, Jaroslav. *Vademecum státního zástupce*. Praha: ASPI Publishing. 2003. s. 15, 16

⁶¹ RYCHETSKÝ, Pavel. *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 759-760

⁶² srov. náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 17/10 ze dne 28.6.2011

⁶³ ŠÁMAL, Pavel. *Ústavní zakotvení státního zastupitelství*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2018, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

kteřou hraje vůči moci soudní.⁶⁴ Taktěž podle Ústavního soudu⁶⁵, je třeba státní zastupitelství považovat za: „*zvláštní samostatný orgán sui generis plnící ústavou a zákonem stanovený úkol vlastní pouze tomuto orgánu státní moci.*“. Gerloch považuje státní zastupitelství zejména za představitele moci dozorové a kloní se k možnosti úpravy státního zastupitelství v samostatné hlavě, v níž by byla vyjádřena jednak nepodřízenost státního zastupitelství vůči moci výkonné, zejména vůči vládě a jednak, že se jedná o odlišný orgán od soudů.⁶⁶

Podle Fenyka by státní zastupitelství, jako orgán výkonu trestní spravedlnosti mělo mít v Ústavě obdobně specifické a samostatné ústavní postavení, jako má Česká národní banka a Nejvyšší kontrolní úřad.⁶⁷ S tímto názorem souhlasí také Lata.⁶⁸

Šámal upozorňuje, že v případě, že by došlo k takovému zakotvení státního zastupitelství v Ústavě, nemuselo by to nutně vyvolat problém z hlediska tradičního trojdimenzionálního pojetí státní moci, jako se ukazuje na příkladu zmíněné České národní banky a Nejvyššího kontrolního úřadu. Dále podotýká, že právě díky vyčlenění České národní banky do samostatné hlavy došlo ke značnému posílení její nezávislosti na politické reprezentaci.⁶⁹

Přikláním k názoru, že by státní zastupitelství mělo být upraveno v Ústavě v samostatné hlavě, obdobně jako je tomu v případě České národní banky a Nejvyššího kontrolního úřadu, a to především z důvodu jeho jedinečného postavení na pomezí moci výkonné a soudní. Ze všech diskutovaných variant považuji tuto variantu za optimální. Státní zastupitelství je specifický státní orgán, který nelze považovat za čistě orgán moci výkonné, jelikož není správním úřadem z důvodu odlišných pravomocí a činnosti. Zároveň ač má k moci soudní velmi blízko a provádí úkony justiční povahy, nenáleží mu moc soudní. Proto bych považovala za nejvhodnější variantu vyčlenit státní zastupitelství z moci výkonné a zařadit jej do samostatné hlavy Ústavy vzhledem k jeho specifické a nezastupitelné úloze, vlastní pouze tomuto orgánu. Došlo by tím k posílení nejen jeho významu, ale především jeho nezávislosti, jejíž vyslovení neumožňuje současný stav, kdy je státní zastupitelství zařazeno jako součást moci výkonné.

⁶⁴ RYCHETSKÝ, Pavel. Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 759

⁶⁵ náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 17/10 ze dne 28.6. 2011

⁶⁶ GERLOCH, Aleš. Ústavní zakotvení státního zastupitelství. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2018, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

⁶⁷ KYSELA, Jan. Deset let Ústavy České republiky: sborník příspěvků. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 344

⁶⁸ FENYK, Jaroslav. *Vademecum státního zástupce*. Praha: ASPI Publishing. 2003. s. 16

⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel. Ústavní zakotvení státního zastupitelství. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2018, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

2.2. Organizace státního zastupitelství

Přijetím zákona o státním zastupitelství⁷⁰, který nabyl účinnosti 1.1.1994, došlo ke zřízení státního zastupitelství jako soustavy úřadů státu, určených k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu ve věcech svěřených zákonem do působnosti státního zastupitelství.⁷¹

Soustava státního zastupitelství je vertikálně organizována v čele s nejvyšším státním zástupcem. Soustavu státního zastupitelství dle § 6 odst. 1 ZoSZ tvoří:

- Nejvyšší státní zastupitelství
- vrchní státní zastupitelství
- krajská státní zastupitelství
- okresní státní zastupitelství

Součástí soustavy státního zastupitelství jsou i vyšší a nižší polní státní zastupitelství, jejichž existence je vázána pouze na dobu branné pohotovosti.⁷²

Soustava státního zastupitelství bývá označována jako čtyřstupňová.⁷³ Pavlík s takovým označením nesouhlasí a považuje soustavu státního zastupitelství za čtyřčlankovou, dle jeho názoru je třeba rozlišovat články jako díly k celku (tedy k celé soustavě státního zastupitelství) a stupně (neboli instance), jež se uplatňují v rámci konkrétního řízení.⁷⁴

Obvody územní působnosti a sídla státních zastupitelství se shodují s obvody a sídly soudů. Zákon zároveň zakládá odlišný způsob pojmenování některých státních zastupitelství (§ 6 odst. 2 ZoSZ); v obvodu hlavního města Prahy vykonává působnost krajského státního zastupitelství Městské státní zastupitelství v Praze a působnost okresních státních zastupitelství vykonává deset obvodních státních zastupitelství. V obvodu statutárního města Brna je svěřena působnost okresního státního zastupitelství Městskému státnímu zastupitelství v Brně. V České

⁷⁰ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

⁷¹ § 1 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

⁷² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 175

⁷³ KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 39

⁷⁴ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEŽULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 35-36

republiky existuje 75 okresních státních zastupitelství, Městské státní zastupitelství v Brně a 10 obvodních státních zastupitelství v Praze, dohromady tedy 86 okresních státních zastupitelství.⁷⁵

V čele jednotlivých státních zastupitelství stojí vedoucí, kteří se označují dle státního zastupitelství, v jehož čele stojí (§ 8 odst. 1 ZoSZ). Vedoucí státní zástupce má důležité postavení u státního zastupitelství, které vede, jelikož je to on, kdo organizuje a řídí práci toho státního zastupitelství, a to jak jednotlivých státních zástupců, tak ostatních zaměstnanců. Zástupcem vedoucího státního zástupce je jeho náměstek nebo náměstci v pořadí a rozsahu stanoveném vedoucím státním zástupcem.⁷⁶⁷⁷

Soustavu státního zastupitelství ovládá princip nadřízenosti. Nejvyšší státní zástupce je nadřízen vrchním státním zástupcům, zároveň vrchní státní zástupce je nadřízen všem krajským státním zástupcům v obvodu vrchního státního zastupitelství. Krajský státní zástupce je poté nadřízen okresním (případně obvodním) státním zástupcům v obvodu krajského státního zastupitelství.⁷⁸ Nadřízenost vedoucích státních zástupců ale není neomezená, je limitována rozsahem, který je stanoven zákonem, a to pozitivně (§ 11a odst. 1 ZoSZ). Jedním z projevů nadřízeného postavení mezi vedoucími státními zástupci je například výkon tzv. instančního dohledu.

Vedoucí státní zástupce je nadřízen všem státním zástupcům působícím u státního zastupitelství, v jehož čele stojí (§ 11a odst. 2 ZoSZ). Toto je projevem zásady monokracie, která se uplatňuje v rámci daného státního zastupitelství. Opět ani nadřízenost vedoucího státního zástupce vůči státním zástupcům není neomezená a je možno ji aplikovat pouze tam, kde to zákon výslovně stanoví. Mezi projevy uvedeného nadřízeného postavení je řazen například výkon tzv. vnitřního dohledu.⁷⁹

Nejvyššího státního zástupce jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra spravedlnosti. Pozice nejvyššího státního zástupce je z důvodu významu funkce obsazována vládou, byť je

⁷⁵ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 36, 40

⁷⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 176

⁷⁷ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 44

⁷⁸ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GRIVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 177

⁷⁹ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 64-66

jinak součástí resortu Ministerstva spravedlnosti.⁸⁰ Skutečnost, že tato pravomoc přísluší vládě, koresponduje se zařazením státního zastupitelství mezi orgány moci výkonné v Ústavě.⁸¹ Tímto se nejvyšší státní zástupce odlišuje od jiných vedoucích státních zástupců, kteří jsou jmenováni ministrem spravedlnosti. Výlučně ministru spravedlnosti přísluší právo předložit vládě návrh na jmenování. Vláda sice nemusí vyhovět každému návrhu ministra spravedlnosti, zároveň ale ministr spravedlnosti nemůže být přehlasován.⁸²

Náležitosti návrhu na jmenování a odvolání z funkce nejvyššího státního zástupce nejsou zákonem podrobněji stanoveny a odůvodnění takového návrhu není formálním požadavkem. Tato úprava vyvolává kritiku z řad odborné veřejnosti, jelikož ostatní vedoucí státní zástupce lze odvolat z funkce pouze ze zákonem stanovených důvodů ve správním řízení s možností následného přezkumu, ovšem v případě nejvyššího státního zástupce se taková úprava neužije.⁸³

Ke jmenování vrchních, krajských a okresních státních zástupců je dle § 10 ZoSZ nezbytná shoda dvou osob, a to navrhovatele a ministra spravedlnosti. Navrhovatelem je nejbližší vyšší vedoucí státní zástupce, který podává návrh na jmenování ministru spravedlnosti, jenž rozhoduje o vlastním jmenování. Bližší podmínky pro jejich jmenování zákon nestanovuje.⁸⁴

Ministru spravedlnosti přísluší i pravomoc odvolat vrchní, krajské a okresní státní zástupce, ovšem jen pokud závažným způsobem poruší povinnosti vedoucího státního zástupce.⁸⁵ Může jít pouze o porušení povinnosti plynoucí přímo z výkonu funkce vedoucího státního zástupce, a nikoliv o porušení povinnosti, jenž má jako státní zástupce. Takové porušení by bylo totiž řešeno v rámci kárné odpovědnosti. O odvolání vrchního, krajského a okresního státního zástupce rozhoduje ministr spravedlnosti správním rozhodnutím, proti kterému je přípustný opravný prostředek.⁸⁶

⁸⁰ KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 50 -51

⁸¹ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 460

⁸² KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 50 -51

⁸³ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEŽULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s 49-50

⁸⁴ Tamtéž s. 54-60

⁸⁵ KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 52

⁸⁶ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEŽULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s 54-60

V ustanovení § 10 odst. 4 ZoSZ je upravena možnost ministra spravedlnosti jmenovat či odvolat krajského a okresního státního zástupce na návrh nejvyššího státního zástupce. Jedná se spíše o podpůrné ustanovení, které bude využito teprve v případě, kdy příslušný návrhovatel, tedy vrchní nebo krajský státní zástupce bude například dlouhodobě nečinný.⁸⁷

Již delší dobu se ozývají kritické hlasy ohledně zákonné úpravy jmenování do funkce vedoucích státních zástupců a jejich odvolání. I já spatřuji v současné úpravě řadu nedostatků, které by bylo dle mého názoru vhodné v novém zákonu o státním zastupitelství napravit.

Za zásadní nedostatek považuji úpravu týkající se odvolání nejvyššího státního zástupce. K odvolání nejvyšší státní zástupce může dle současné úpravy dojít i bez uvedení jakéhokoliv důvodu. Tato úprava je zcela nevhodná a nemělo by být připuštěno, aby vrcholný představitel celé soustavy mohl být odvolán bez udání důvodu.⁸⁸ Stabilní postavení nejvyššího státního zástupce je výraznou hodnotou nezávislosti soustavy státního zastupitelství. Současný, velmi snadný postup jeho odvolání k tomu však nepřispívá. Ze všech vedoucích státních zástupců má nejvyšší státní zástupce své postavení nejméně jisté.⁸⁹ Podle mého názoru právě skutečnost, že zákonná úprava toto umožňuje, může vést k tomu, že by na nejvyššího státního zástupce mohl být vyvíjen nepřipustný politický tlak ze strany ministra spravedlnosti. V současné době může být nejvyšší státní zástupce odvolán z funkce prakticky kdykoliv se vládě (respektive ministru spravedlnosti) „nelíbí“ a okamžitě může být nahrazen osobou vůči vládě loajálnější. V důsledku toho by pak mohla být ohrožena nezávislost fungování celé soustavy státního zastupitelství. Proto si myslím, že by bylo vhodnější, aby i nejvyšší státní zástupce mohl být odvolán ze své funkce pouze na základě konkrétních, zákonem stanovených důvodů a zároveň, aby byl umožněn následný přezkum rozhodnutí o jeho odvolání, jako je tomu u ostatních vedoucích státních zástupců. Postavení nejvyššího státního zástupce by tak bylo stabilnější a došlo by k posílení jeho nezávislosti na moci výkonné.

V souvislosti s odvoláním vedoucích státních zástupců se také ozývají hlasy nespokojené se současnou úpravou. Nynější vymezení důvodu pro jejich odvolání je značně vágní a dává soudům, které přezkoumávají zákonnost odvolání (je-li napadeno), neúměrně široký prostor pro

⁸⁷ Tamtéž s. 54-60

⁸⁸ ŠABATA, Karel, Miroslav, RŮŽIČKA. *K novému zákonu o státním zastupitelství*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2016, č. 3. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

⁸⁹ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s 49-50

volné uvážení. Jednou z možností úpravy jejich odvolání by bylo svěřeni tohoto oprávnění výlučně do rukou kárného soudu, jehož rozhodnutí by bylo konečné. Pak by bylo ovšem nutné stanovit, o jaká kárná provinění vedoucích státních zástupců by se jednalo, tak aby bylo možné pod ně podřadit například i manažerskou neschopnost.⁹⁰ Tento návrh úpravy odvolání vedoucích státních zástupců považuji za velmi dobré řešení, které by odstranilo nedostatky současné úpravy, kdy nejsou stanoveny jasné a konkrétní důvody pro odvolání. Zároveň by tím došlo ke sjednocení způsobu odvolání všech vedoucích státních zástupců včetně nejvyššího státního zástupce, jehož současná úprava je zcela nevhodná, jak jsem již uvedla výše. Pokud by rozhodnutí o odvolání bylo vyňato z pravomocí ministra spravedlnosti (a vlády) a bylo by svěřeno nezávislému kárnému soudu, došlo by k posílení nezávislosti soustavy státního zastupitelství. V souvislosti s úpravou odvolání vedoucích státních zástupců bych dále navrhla zavedení funkčního období. Zavedení konkrétních důvodů pro jejich odvolání a stanovení jejich funkčního období by tak posílilo stabilitu postavení vedoucích státních zástupců a zamezilo by tomu, aby nepodléhali vnějším tlakům.

Také bych navrhovala změnu úpravy jmenování nejvyššího státního nástupce. Dle mého názoru by nevhodnější variantou bylo jeho jmenování prezidentem republiky na návrh vlády. Tím by se nejvyšší státní zástupce zbavil své bezprostřední závislosti na vládě. Pokud by byla pravomoc jmenovat nejvyššího státního zástupce svěřena prezidentu republiky, byla by ještě více zdůrazněna nezávislost soustavy státního zastupitelství i jednotlivých státních zástupců. Výběr osoby nejvyššího státního zástupce prezidentem, který je osobností reprezentující státnost, lze považovat za optimální řešení.⁹¹ Tento návrh podporuje i skutečnost, že již dnes prezident jmenuje, předsedu Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu.⁹²

Ve veřejném prostoru je v posledních letech často voláno po nové úpravě zákona o státním zastupitelství. Návrhů nové úpravy byla již celá řada, v současné době existuje takových návrhů dokonce několik. Jejich klíčové body se pokusím shrnout.

Posledním vládním návrhem novely zákona o státním zastupitelství byl návrh ministryně Marie Benešové. Počítal se zavedením 7letého funkčního období pro všechny vedoucí státní

⁹⁰ LATA, Jan. *Nezávislý státní zástupce – zbožné přání nebo dosažitelná realita?*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2010, č. 3. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

⁹¹ ŠABATA, Karel, Miroslav, RŮŽIČKA. *K novému zákonu o státním zastupitelství*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2016, č. 3. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

⁹² KOUDELKA, Zdeněk. *Změny postavení státního zastupitelství*. Bulletin advokacie, 2010, č. 9, s. 51-54

zástupce, stanovoval určité limity pro možnost opakování výkonu funkce vedoucího státního zástupce, přičemž nejvyšší státní zástupce nemohl vykonávat funkci opakovaně. Součástí procesu jmenování vedoucích státních zástupců mělo být obligatorní výběrové řízení.⁹³ Návrh obsahoval také kontroverzní ustanovení, kdy 3 z 5 členů této výběrové komise měli být jmenováni ministrem spravedlnosti. Toto vyvolávalo obavy, že jmenování bude opět v rukou a plně pod kontrolou ministra spravedlnosti, ač se formálně bude tvářit jako výběrové řízení.⁹⁴ Odvolání z funkce vedoucího státního zástupce by naopak mohlo proběhnout pouze na základě rozhodnutí kárného soudu pro kárné provinění.⁹⁵

V Poslanecké sněmovně se momentálně nacházejí dva poslanecké návrhy^{96,97} novely zákona o státním zastupitelství a jeden senátní návrh⁹⁸. Společné mají mnohé. Počítají se zavedením desetiletého funkčního období pro nejvyššího státního zástupce bez možnosti jeho opakování. Funkční období ostatních vedoucích státních zástupců stanovují na dobu 7 let. Taktéž zavádějí kvalifikační předpoklady pro výkon funkce vedoucích státních zástupců. Jeden z poslaneckých návrhů⁹⁹ navrhuje, aby jedním z kvalifikačních předpokladů pro výkon funkce nejvyššího státního zástupce byla minimální 10leté praxe buď ve funkci státního zástupce, veřejného žalobce u mezinárodního soudu, soudce či soudce ústavního soudu anebo soudce u mezinárodního soudu. U ostatních vedoucích státních zástupců je také počítáno s určitými minimální kvalifikačními předpoklady. Všechny tři návrhy shodně upravují způsob odvolání z funkce vedoucích státních zástupců před uplynutím jejich funkčních období. Odvolat vedoucí státní zástupce bude možné pouze na základě rozhodnutí kárného soudu v kárném řízení, přičemž v návrzích je vymezen i okruh osob, které budou návrh na zahájení kárného řízení

⁹³ Ministerstvo spravedlnosti připravilo novelu zákona o státním zastupitelství. In. justice.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/?clanek=ministerstvo-spravedlnosti-pripravilo-novelu-zakona-o-statnim-zastupitelst-1>

⁹⁴ Vládní návrh zákona o státním zastupitelství? Rizika a nejistá budoucnost. In. rekonstrukcestatu.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.rekonstrukcestatu.cz/archiv-novinek/vladni-navrh-zakona-o-statnim-zastupitelstvi-rizika-a-nejista-budoucnost>

⁹⁵ Ministerstvo spravedlnosti připravilo novelu zákona o státním zastupitelství. In. justice.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/?clanek=ministerstvo-spravedlnosti-pripravilo-novelu-zakona-o-statnim-zastupitelst-1>

⁹⁶ Sněmovní tisk 524/0. In psp.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=524>

⁹⁷ Sněmovní tisk 476/0. In psp.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=476&sp=1>

⁹⁸ Sněmovní tisk 569/0. In psp.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?O=8&T=569>

⁹⁹ Sněmovní tisk 524/0. In psp.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=524>

oprávněny podat. Žádný z návrhů nepočítá se změnou v osobách, které navrhuji a jmenuji vedoucí státní zástupce.

Zmíněné návrhy novely ZoSZ považuji za velmi dobrou cestu pro nápravu aktuálních nedostatků úpravy, které jsem zmínila výše. Všechny návrhy novely zákona o státním zastupitelství počítají se zavedením minimálních kvalifikačních předpokladů pro výkon funkce vedoucího státního zástupce. Ač já nepovažuji tento bod za zásadní nedostatek současné úpravy, souhlasila bych s jeho přijetím. Vymezení jasných kvalifikačních předpokladů by zúžilo okruh kandidátů na ty potenciálně kvalitnější a také by omezilo libovůli při jejich jmenování. Jelikož současná zákonná úprava žádné požadavky výslovně neuvádí, může jejich absence vést k tomu, že důležitým předpokladem pro jmenování vedoucích státních zástupců se stane například loajalita místo odbornosti a zkušeností.¹⁰⁰

2.2.1. Dohled v soustavě státního zastupitelství

Kontrolní činnost státního zastupitelství lze rozlišit na dvě formy – *dozor* a *dohled*. Tyto dvě formy kontroly nelze po formální ani obsahové stránce ztotožňovat.¹⁰¹ Dozor je formou kontrolní činnosti státního zástupce, která je vykonávána v přípravném řízení a týká se postupu státního zástupce ve vztahu k policejnímu orgánu. Oproti tomu dohled je vykonávaný uvnitř soustavy státního zastupitelství. Pro úplnost je zapotřebí ještě výčet doplnit o kontrolu ve smyslu § 12 odst. 3 ZoSZ, jakožto specifickou kontrolní činnost prováděnou nejvyšším státním zástupcem.¹⁰² V této podkapitole se budu věnovat rozboru výkonu dohledu v rámci soustavy státního zastupitelství.

Dohled uplatňovaný v rámci soustavy státního zastupitelství je definován v § 12c ZoSZ pomocí vymezení jeho účelu, kterým je zajištění řídicích a kontrolních vztahů, a to jak mezi různými stupni státního zastupitelství, tak i mezi vedoucím státním zástupcem a státními zástupci příslušného státního zastupitelství. Výkon dohledu má zároveň vždy subsidiární povahu, nemůže jím být nahrazen instanční postup, který je zákonem předepsán pro přezkoumání rozhodnutí či postupu nižšího státního zastupitelství. Dohled jako takový je zaměřen především na dodržování

¹⁰⁰ LATA, Jan. *Nezávislý státní zástupce – zbožné přání nebo dosažitelná realita?*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2010, č. 3. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

¹⁰¹ KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 88

¹⁰² RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1: vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 487

a aplikaci právních předpisů v působnosti státního zastupitelství a v činnosti státních zástupců, dále na dodržování pokynů vyššího státního zastupitelství a vedoucích státních zástupců, na organizaci a řízení práce a též na plnění pokynů nejvyššího státního zástupce (§ 1 odst. 1 JŘStZast).¹⁰³

Dohled lze rozlišovat na dohled *instanční* (označovaný též jako dohled vnější) a dohled *vnitřní*. Můžeme se setkat i s dělením dohledu z hlediska časového na *předběžný* (preventivní), *průběžný* a *následný*. Toto dělení je ale do značné míry překonané, jelikož první dvě formy se prakticky nevyužívají.¹⁰⁴

K výkonu instančního dohledu je podle § 12d ZoSZ oprávněno nejbližší vyšší státní zastupitelství, a to nad postupem nejbližší nižších státních zastupitelství ve svém obvodu při vyřizování věcí v jejich příslušnosti.¹⁰⁵ Dohled tedy nemůže být vykonáván přes dva stupně, tedy například vrchní státní zastupitelství nemůže vykonávat dohled nad činností okresních státních zastupitelství. Podrobnější úprava prostředků dohledu je upravena v § 1 odst. 2 JŘStZast. Patří mezi ně například oprávnění nejbližší vyššího státního zastupitelství vyžadovat zprávy o postupu státních zástupců při výkonu působnosti státního zastupitelství, dále provádět prověrky jednotlivých věcí u nižšího státního zastupitelství nebo přezkoumat kteroukoliv věc vyřízenou nižším státním zastupitelstvím.¹⁰⁶ Správnost postupu nižšího státního zastupitelství je oprávněno posoudit nadřízené státní zastupitelství v plné šíři, včetně případných vad v šetření trestního oznámení.¹⁰⁷ Dohledové státní zastupitelství může také nižšímu státnímu zastupitelství dávat písemné pokyny k jeho postupu, které jsou v zásadě závazné. Nejbližší nižší státní zastupitelství může pokyn odmítnout pouze v případě, že pokyn udělený v konkrétní věci je v rozporu se zákonem. Odmítnutí splnění pokynu je nejbližší nižší státní zastupitelství povinno náležitě odůvodnit a uvést, v čem spatřuje rozpor se zákonem. Pokyny mohou být uděleny nejen v rámci jednotlivé věci, ale mohou se vztahovat na více věcí určitého druhu. Tento sjednocující pokyn se může týkat například způsobu vyřizování věci určitého druhu. V případě, že je nejbližší nižší státní zastupitelství nečinné nebo existují nedůvodné průtahy, může nejbližší vyšší státní

¹⁰³ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství : komentář. 2., dopl. a přeprac.* vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 480

¹⁰⁴ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 88, 89

¹⁰⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 178

¹⁰⁶ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství : komentář. 2., dopl. a přeprac.* vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 482-483

¹⁰⁷ náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1565/14-1 ze dne 2.3.2015

zastupitelství věc tomuto státnímu zastupitelství odejmout, aniž by takovému postupu muselo nutně předcházet udělení pokynu.¹⁰⁸

Vnitřní dohled, jenž je upraven v § 12e ZoSZ, je klíčovým oprávněním vedoucího státního zástupce vůči státním zástupcům působícím u státního zastupitelství, v jehož čele stojí a jimž je nadřízen. Vedoucí státní zástupce je oprávněn udělovat pokyny k postupu při vyřizování věcí v příslušnosti toho státního zastupitelství. Takové pokyny může udělovat jak v konkrétní věci, tak obecné (na více věcí určitého druhu). Takovým obecným pokynem je například organizační nebo aprobační řád. Totožně jako v případě instančního dohledu jsou udělené pokyny závazné, s výjimkou pokynu, který státní zástupce, jemuž byl udělen, považuje za rozporný se zákonem. V takovém případě může státní zástupce splnění pokynu odmítnout, stejně jako je tomu oprávněn v případě instančního dohledu. Na rozdíl od instančního dohledu není vedoucímu státnímu zástupci dána možnost odnětí věci z důvodu nečinnosti nebo nedůvodných průtahů.¹⁰⁹ Kromě již výše zmíněné možnosti odmítnutí splnění nezákonného pokynu státním zástupcem, může nastat ještě jedna situace, při které státní zástupce není vázán pokynem vedoucího státního zástupce, a to nikoliv pro jeho rozpor se zákonem. Podle ustanovení § 12e odst. 4 ZoSZ, pokud dojde ke změně důkazní situace v průběhu hlavního líčení (nebo ústního jednání v civilním řízení), není státní zástupce vázán pokynem vedoucího státního zástupce. Je zde tak kladen větší důraz na odpovědnost státního zástupce zastupujícího v řízení u soudu veřejnou žalobu, jemuž je dán prostor zhodnotit a aktivně reagovat na nově vzniklou důkazní situaci.¹¹⁰

2.3. Působnost státního zastupitelství

Ústava ve svém čl. 80 charakterizuje státní zastupitelství jako orgán zastupující v trestním řízení veřejnou žalobu s tím, že další úkoly stanoví zákon. Úkoly stanovené Ústavou dále upřesňuje a rozvádí zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon ve svém ustanovení § 4 podává přehled působnosti státního zastupitelství následovně:

- státní zastupitelství je orgánem veřejné žaloby v trestním řízení,

¹⁰⁸ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 91,95,96

¹⁰⁹ Tamtéž s. 98-100

¹¹⁰ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 486

- plní další úkoly, které vyplývají z trestního řádu,
- vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je podle zákonného oprávnění omezena osobní svoboda,
- působí v jiném než trestním řízení,
- vykonává další úkony, které stanoví zvláštní zákon a
- podílí se na prevenci kriminality a poskytování pomoci obětem trestných činů.

Z výše uvedeného vymezení úkolů lze usoudit, že jádrem činnosti státního zastupitelství je trestní řízení, ZoSZ vymezuje jeho úkoly v této oblasti pouze rámcově s odvoláním na trestní řád.

Zákon o státním zastupitelství užívá v souvislosti s vymezením jeho působnosti pojem *státní zastupitelství*, ale trestní řád v § 12 odst. 1 hovoří při výčtu orgánů činných v trestním řízení o *státním zástupci*. Toto rozdílné označení je vzhledem zásadě nedílnosti nepodstatné a vyjadřuje spíše fakt, že v trestním řízení nevystupuje fakticky celé státní zastupitelství, ale reprezentuje jej vždy konkrétní státní zástupce.¹¹¹ K promítnutí zásady nedílnosti dochází ustanovením § 23 odst. 1 ZoSZ, v němž se uvádí, že působnost státního zastupitelství zajišťuje výkonem své funkce státní zástupce a jím provedené úkony jsou považovány za úkony státního zastupitelství. Což znamená, že veřejná žaloba tak vystupuje navenek jednotně a každý státní zástupce reprezentuje celé státní zastupitelství.¹¹²

Jak jsem již zmínila výše, plnění úkolů v trestním řízení patří mezi nejdůležitější činnosti vykonávané státním zastupitelstvím.¹¹³ Činnost státního zástupce v trestním řízení lze rozdělit na čtyři základní úseky.

V prvním úseku dbá státní zástupce o to, aby byly zjištěny všechny trestné činy a dle trestního řádu stíhány osoby, které je spáchaly. Tím dochází k naplnění zásady legality vyjádřené v § 2 odst. 3 TR. Ač je státní zástupce povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví,

¹¹¹ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 159

¹¹² LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 274

¹¹³ KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 16

výjimky z této zásady jsou přípustné jen podle zákona, přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána.¹¹⁴

V druhém úseku státní zástupce zabezpečuje výkon spravedlnosti ve stádiu trestního řízení do podání obžaloby.¹¹⁵ V přípravném řízení má státní zástupce dominantní postavení a odpovídá za jeho průběh z hlediska rychlosti, zákonnosti a plynulosti.¹¹⁶ Státní zástupce plní v přípravném řízení dvě navzájem spojené funkce: jednak dozorovou funkci nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení trestním, včetně funkce návrhové a rozhodovací, a jednak funkci instančního orgánu, který rozhoduje o stížnostech proti usnesení policejního orgánu.¹¹⁷

Ve třetím úseku se účastní státní zástupce řízení před soudem ve funkci žalobce.¹¹⁸ Státní zástupce má i v řízení před soudem, kde vystupuje v postavení procesní strany, zvýšenou odpovědnost a musí vůči obžalovanému vystupovat nezaujatě a nestranně.¹¹⁹

Čtvrtý úsek činnosti státního zástupce v trestním řízení je zaměřen na výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda. Předmětem tohoto dozoru je dodržování právních předpisů uplatňovaných věznicí, vazební věznicí, ústavem pro výkon zabezpečovací detence, školským zařízením pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy při výkonu vazby či trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy, a to i v místech, kde je osobní svoboda takto omezována.¹²⁰

Státní zastupitelství působí dle § 4 odst. 1 písm. c) ZoSZ i v jiném než trestním řízení.¹²¹ Působnost státního zastupitelství v netrestní oblasti se postupně rozrostla od původního velmi

¹¹⁴ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 216-217

¹¹⁵ Tamtéž s. 216-217

¹¹⁶ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 13

¹¹⁷ KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 17

¹¹⁸ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*: 4. vydání. Praha: Leges. 2016. s. 216

¹¹⁹ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 14

¹²⁰ Tamtéž s. 16

¹²¹ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství : komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s.431

omezeného rozsahu a lze konstatovat, že se státní zastupitelství stalo významným činitelem i ve výkonu netrestní spravedlnosti.¹²²

Již § 5 odst. 1 ZoSZ umožňuje státnímu zastupitelství v zákonem stanovených případech podat návrh na zahájení občanského soudního řízení nebo do již zahájeného občanského soudního řízení vstoupit.¹²³ Samotné postavení, povinnosti a oprávnění státního zastupitelství, které podalo návrh na zahájení řízení či vstoupilo do řízení upravuje občanský soudní řád¹²⁴ nebo zákon o zvláštních řízeních soudních¹²⁵. Výčet řízení, jichž se státní zastupitelství může účastnit, je po rekonstrukci soukromého práva stanoven především v § 8 odst.1 ZZŘS. Jedná se například o řízení ve věcech svéprávnosti, prohlášení za mrtvého nebo ochrany proti domácímu násilí. Podle § 35 odst. 2 OSŘ je státní zastupitelství oprávněno v takovém řízení ke všem úkonům, které může vykonat účastník řízení, pokud nejde o úkony, které může vykonat pouze účastník právního poměru.¹²⁶

Státní zastupitelství je oprávněno dle § 231 odst. 2 OSŘ podat žalobu pro zmatečnost ve věcech, v nichž může vstoupit do řízení a v nichž může podat návrh na zahájení řízení (srov. § 35 odst. 1 OSŘ). Pokud státní zastupitelství do řízení nevstoupilo, může podat žalobu pro zmatečnost, dokud některému z účastníků běží lhůta, pokud s ní současně do řízení vstoupí.¹²⁷

Státní zastupitelství působí například také v soudním řízení správním, kdy na základě ustanovení § 66 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního je nejvyšší státní zástupce oprávněn podat žalobu ke krajskému soudu proti rozhodnutí správního orgánu, pokud k jejímu podání shledá závažný veřejný zájem.¹²⁸

Dále je státní zastupitelství oprávněno dle § 7c InsZ vstoupit do zahájeného insolvenčního řízení, včetně incidenčních sporů a moratoria a zároveň dle § 69 InsZ může státní

¹²² KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 32

¹²³ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství : komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 434

¹²⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹²⁵ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

¹²⁶ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 30-32

¹²⁷ SVOBODA, Karel, Petr SMOLÍK, Jiří LEVÝ a Jiří DOLEŽÍLEK a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. s. 1021-1022

¹²⁸ KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 33

zastupitelství podat opravný prostředek proti rozhodnutí insolvenčního soudu v případech, kdy do insolvenčního řízení, incidenčního sporu nebo moratoria vstoupilo.¹²⁹

Ustanovení § 77 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřeneckých fondů taktéž opravňuje státního zástupce vstoupit do zahájených řízení vedených dle tohoto zákona.¹³⁰

¹²⁹ HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. s. 265-266

¹³⁰ DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 311

3. Působnost státního zástupce v trestním řízení

3.1. Působnost státního zástupce v přípravném řízení

3.1.1. Obecně k přípravnému řízení

Trestní řád v § 12 odst. 10 definuje trestní řízení jako „řízení podle tohoto zákona¹³¹ a zákona o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech.“ Trestní řízení se rozděluje do jednotlivých časových úseků, ve kterých příslušné orgány činné v trestním řízení (případně i další subjekty) vykonávají svá práva a plní své úkoly, a to s cílem dosáhnout účelu trestního řízení.¹³² V současnosti se trestní řízení dělí na pět stádií:

1. přípravné řízení
2. předběžné projednání obžaloby
3. hlavní líčení
4. opravné řízení
5. vykonávací řízení¹³³

Podle Šámala je dále možné jednotlivá stádia trestního řízení rozdělovat na stádia obligatorní a fakultativní. Kritériem pro jejich rozlišení je zde skutečnost, zda časově následné stádium může být realizováno, aniž by proběhlo stádium bezprostředně předcházející. Mezi povinná neboli obligatorní stádia trestního řízení se řadí přípravné řízení, hlavní líčení a vykonávací řízení. Ostatní stádia jsou fakultativní a to, zda proběhnou je odvislé buď od kvality obžaloby (u předběžného projednání obžaloby), nebo od skutečnosti, zda oprávněný subjekt podal odvolání proti rozsudku.¹³⁴

Přípravné řízení je prvním z pěti stádií trestního řízení, jehož podrobné časové vymezení je obsaženo v § 12 odst. 10 TŘ. Cílem přípravného řízení je zjištění trestných činů a odhalení jejich pachatelů, zajištění provedení neodkladných, neopakovatelných a dalších úkonů, dále vyhledání důkazů (případně také jejich provedení), které jsou klíčové pro rozhodnutí státního

¹³¹ tedy zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu

¹³² ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 452

¹³³ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GŘIVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 477

¹³⁴ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 452

zástupce o tom, zda buď ve věci podá obžalobu anebo učiní jiné rozhodnutí ve věci, a v neposlední řadě je účelem přípravného řízení opatření podkladů nezbytných pro projednání věci v líčení před soudem.¹³⁵

Přípravné řízení zahrnuje dva časové úseky, jimiž jsou:

- a) *Postup před zahájením trestního stíhání* (§ 158 až 159d TŘ) je úsek řízení, který zahrnuje objasnění a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že došlo ke spáchání trestního činu.
- b) *Vyšetřování* (§ 160 až 179 TŘ) je navazující úsek od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, postoupení věci jinému orgánu, zastavení trestního stíhání, podmíněného zastavení trestního stíhání, sjednání dohody o vině a trestu, schválení dohody o narovnání, podmíněného odložení návrhu na potrestání, podmíněného odstoupení od trestního stíhání v řízení ve věcech mladistvých.¹³⁶

Oba úseky přípravného řízení jsou upraveny v trestním řádu společně v části druhé nazvané *Přípravné řízení* (§ 157 až 179h).

Přípravné řízení ovšem nemusí proběhnout v obou úsecích, může skončit již v prvním úseku odevzdáním věci jinému orgánu nebo odložením věci (§ 159a TŘ). Naopak za situace, kdy byl spáchán trestný čin takového druhu anebo kdy je trestní oznámení doloženo takovým způsobem, že je možné ihned zahájit trestní stíhání, dojde k vynechání prvního úseku přípravného řízení a koná se pouze úsek druhý^{137, 138}.

Předsoudní fáze trestního řízení, tj. přípravné řízení může probíhat v třech formách, které se liší podmínkami, za kterých je lze konat.

1. *Standartní přípravné řízení* se koná u všech trestných činů, neprobíhá-li přípravné řízení v jedné z následujících forem.¹³⁹
2. *Rozšířené přípravné řízení týkající se některých trestných činů* se koná v případě vyšetřování trestných činů, o nichž koná řízení v prvním stupni krajský soud (§ 168 odst.

¹³⁵ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. s. 13

¹³⁶ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. s. 491

¹³⁷ Srov. § 12 odst. 10 TŘ

¹³⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1901

¹³⁹ Tamtéž s. 1901

1 TŘ).¹⁴⁰ Rozdíl mezi standartním a rozšířeným přípravným řízením lze spatřit ve fázi po zahájení trestního řízení. Při standartním přípravném řízení policejní orgány zásadně důkazy vyhledávají (§ 164 odst.1 TŘ), naopak při rozšířeném přípravném řízení důkazy provádějí (§ 169 odst. 1 TŘ).¹⁴¹

3. *Zkrácené přípravné řízení* je třetím typem přípravného řízení, které se koná v řízení o nejméně závažných trestných činech. Jeho cílem je vyhledání důkazů pro soudní řízení a postavení obviněného před soud v co nejkratší době (§ 179a až 179h TŘ).¹⁴²

3.1.2. Úkoly státního zástupce v přípravném řízení

Státní zástupce plní úkoly v trestním řízení, ke kterým ho zavazuje Ústava a trestní řád. Aby tyto úkoly mohl plnit a měl tak možnost vykonávat vliv na trestní řízení, je trestním řádem vybaven řadou procesních práv a současně jsou mu uloženy určité povinnosti.¹⁴³ Do práv státního zástupce, jako veřejného žalobce nesmí být žádným způsobem zasahováno ze strany soudu nebo stran. Státní zástupce je tak významným subjektem trestního řízení, který je nezávislý na soudu i na procesních stranách.¹⁴⁴

V jednotlivých stádiích trestního řízení se pozice státního zástupce liší. Ve stádiu řízení před soudem je státní zástupce procesní stranou a jeho procesní role je tak slabší.¹⁴⁵ Naopak v přípravném řízení má státní zástupce silné postavení a bývá někdy označován za *pána přípravného řízení*.¹⁴⁶ Ústavní soud se ve své rozhodovací praxi vícekrát vyjádřil k postavení státního zástupce v přípravném řízení. Ve svém usnesení sp. zn. II. ÚS 695/06 ze dne 14.3.2007 jej Ústavní soud charakterizoval následovně: „*Státní zástupce vystupuje v předsoudním stádiu jako dominus litis a osud trestního stíhání je v této fázi řízení v podstatě zcela v jeho dispozici. Tento princip se uplatňuje mimo jiné i prostřednictvím dozoru státního zástupce nad rozhodovací činností policejního orgánu.*“ Dále Ústavní soud judikoval, že státní zástupce jako pán sporu (dominus litis) v průběhu vyšetřování udává směr a taktiku řízení. Z tohoto důvodu je to tak především on, kdo je v tomto úseku přípravného řízení odpovědný jak za efektivitu, tak

¹⁴⁰ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. s. 494

¹⁴¹ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 455

¹⁴² JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. s. 495-496

¹⁴³ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s.165

¹⁴⁴ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. s. 499

¹⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s.474

¹⁴⁶ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. s. 499

i naplňování zájmů státu na trestním řízení a kdo poté tyto zájmy zastupuje v řízení před soudem.¹⁴⁷ Právě novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. výrazně posílila postavení státního zástupce v přípravném řízení, a to jak při výkonu dozoru a rozhodování v tomto stádiu trestního řízení, tak zdůraznila jeho odpovědnost za průběh a výsledek přípravného řízení.^{148 149} Lze tedy shrnout, že dominantní postavení státního zástupce v přípravném řízení plyne z jeho širokých oprávnění a s tím související odpovědností za celý průběh tohoto stádia trestního řízení.

Podle Růžičky plní státní zástupce v přípravném řízení dvě navzájem spojené funkce, a to

- a) funkci dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení, včetně funkce rozhodovací a návrhové a
- b) funkci instančního orgánu, který rozhoduje o stížnostech proti usnesením policejního orgánu.¹⁵⁰

Funkci dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení plní státní zástupce po celou dobu přípravného řízení. Legální definici dozoru trestní řád neobsahuje, ale dozor lze charakterizovat jako systematickou a cílevědomou kontrolní činnost státního zástupce, vykonávanou v přípravném řízení soustavně a průběžně. Úkolem státního zástupce při výkonu dozoru je zjištění stavu vyšetřování a prověření postupu policejního orgánu z hlediska zákonnosti, plynulosti a rychlosti a v případě zjištění nedostatků, zajistit jejich neprodlené odstranění.¹⁵¹ Dozor je zaměřen především na ovlivňování postupu subjektu, nad kterým je vykonáván, a tím je policejní orgán (výjimečně i státní zástupce konající vyšetřování).¹⁵² To ale neznamená, že by policejní orgán, coby významný subjekt přípravného řízení, byl zbaven své odpovědnosti za průběh přípravného řízení. Policejní orgán v rámci procesní samostatnosti koná sám a z vlastní iniciativy aktivně úkony v přípravném řízení.¹⁵³ Během celého přípravného řízení

¹⁴⁷ usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 627/05 ze dne 12.4.2006, usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 573/05 ze dne 3.11.2005

¹⁴⁸ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 405

¹⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. s. 633

¹⁵⁰ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 475

¹⁵¹ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 476

¹⁵² Tamtéž s. 482

¹⁵³ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. s. 487

je však podřízen státnímu zástupci, který mu může udílet závazné pokyny a přezkoumávat nebo rušit jeho rozhodnutí. Tento vztah lze tak označit za hierarchický, ač mezi nimi formálně neexistuje žádná organizačně-hierarchická vazba.¹⁵⁴ Dozor státního zástupce v přípravném řízení je upraven v trestním řádu, především v § 157, § 174 a § 175 TŘ, podrobněji dále ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli a v pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení.

Funkce rozhodovací a návrhová jsou součástí dozoru a nelze je od sebe oddělit. Tato funkce zahrnuje oprávnění státního zástupce v přípravném řízení vydávat rozhodnutí a předkládat soudci návrhy na jeho rozhodnutí o závažných zásazích do základních práv a svobod občanů.¹⁵⁵

Funkci instančního orgánu plní státní zástupce, pokud vystupuje jako orgán druhého stupně, který rozhoduje o stížnostech proti usnesení policejního orgánu. Přezkoumání věci z podnětu stížnosti, jakožto řádného opravného prostředku, je odlišné od přezkoumání věci v rámci výkonu dozoru.¹⁵⁶

Jak jsem již uvedla výše, státní zástupce, jakožto dominantní subjekt přípravného řízení, je nadán širokým souborem oprávnění, které v tomto stádiu trestního řízení uplatňuje. Jeho práva a povinnosti jsou různorodé a nelze je přesně rozdělit do diferencovaných skupin. Zároveň nejsou v trestním řádu upraveny zcela systematicky a dochází tak i k jejich překrývání.¹⁵⁷ Výčet oprávnění státního zástupce je především uveden v ustanovení § 157 odst. 2, § 174 a § 175 TŘ.¹⁵⁸ Tato tři uvedená ustanovení tak tvoří jakýsi *základ* oprávnění státního zástupce v přípravném řízení.¹⁵⁹ Úprava dalších oprávnění státního zástupce se pak nachází napříč trestním řádem.

¹⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 105/2010–73 ze dne 17.2.2011

¹⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDROUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. s. 634

¹⁵⁶ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 480

¹⁵⁷ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GŘIVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 183

¹⁵⁸ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. s. 502

¹⁵⁹ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GŘIVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 183

Nejvýznamnějším úkolem státního zástupce v přípravném řízení je výkon dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení, a to po celou dobu přípravného řízení (§ 174 odst. 1 TŘ). Podle ustanovení § 157 odst. 2 TŘ je státní zástupce oprávněn za účelem objasnění věci nebo zjištění pachatele ukládat policejnímu orgánu provedení těch úkonů, k nimž je tento orgán oprávněn. Za účelem prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že by spáchán trestný čin, může státní zástupce vyžadovat od policejního orgánu spisy, dokumenty, materiály a zprávy o jeho postupu. Oprávněn je též odejmout věc policejnímu orgánu a přikázat ji jinému policejnímu orgánu, případně také dočasně odložit zahájení trestního stíhání [§ 157 odst. 2 písm. a) až c) TŘ]. Při výkonu dozoru v přípravném řízení může státní zástupce dále dávat závazné pokyny k vyšetřování trestných činů, účastnit se provádění úkonů policejního orgánu, případně provést úkon či celé vyšetřování osobně. Kromě toho je oprávněn vracet věc policejnímu orgánu se svými pokyny k doplnění, rušit rozhodnutí nebo opatření policejního orgánu pro nezákonnost nebo neodůvodněnost a nahrazovat je vlastními a přikázat, aby úkony ve věci prováděla jiná služebně činná osoba v policejním orgánu [§ 174 odst. 2 písm. a) až f) TŘ].¹⁶⁰

Ustanovení § 175 odst. 1 písm. a) až j) TŘ podává výčet oprávnění, ke kterým je výlučně oprávněn pouze státní zástupce v přípravném řízení. Výčet uvedený v tomto ustanovení ovšem není taxativní, jelikož řada dalších výlučných oprávnění státního zástupce je upravena jak v jiných ustanoveních trestního řádu, tak v ustanoveních jiných zákonů.¹⁶¹ K výlučným oprávněním státního zástupce v přípravném řízení patří: vydat rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, anebo o přerušení trestního stíhání a o postoupení věci jinému orgánu. Dále je pouze státní zástupce oprávněn podat obžalobu, sjednat dohodu o vině a trestu a podat soudu návrh na její schválení, rozhodnout o propuštění z vazby a o změně důvodů vazby, nařídit zajištění majetku obviněného nebo zrušit takové zajištění, provést zajištění nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení nebo omezit či zrušit takového zajištění. Vedle toho jen státní zástupce může rozhodnout o zničení zajištěné věci, nařídit exhumaci mrtvol, navrhnout vydání obviněného do ciziny nebo vydání evropského zatýkacího rozkazu a provést předběžné

¹⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 171

¹⁶¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2248

šetření v řízení o vydání do ciziny anebo v řízení o předání na základě evropského zatýkacího rozkazu.¹⁶²

Kromě oprávnění vyjmenovaných v § 175 odst. 1 písm. a) až j) TŘ, výhradně státní zástupce může rozhodnout o nestíhání podezřelého (§ 159d TŘ), o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 TŘ), o schválení narovnání (§ 309 TŘ), o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení (§ 179g TŘ), o odstoupení od trestního stíhání v řízení o provinění mladistvého (§ 70 ZSVM).¹⁶³

V předsoudním stádiu trestního řízení může policejní orgán provést řadu úkonů pouze na základě povolení státního zástupce. Písemné povolení státního zástupce je vyžadováno k použití některých operativně pátracích prostředků, mezi něž patří předstíraný převod (§ 158c odst. 2 TŘ) a sledování osob a věcí, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové či jiné záznamy (§ 158d odst. 2 TŘ).¹⁶⁴

Státní zástupce také uděluje předchozí souhlas policejnímu orgánu k provedení řady úkonů: k zadržení osoby podezřelé (§ 76 odst. 1 TŘ), k vydání příkazu k odnětí věci (§ 79 odst. 1 TŘ), k nařízení osobní prohlídky (§ 83b odst. 1 TŘ), k dočasnému odložení trestního stíhání (§ 159b odst. 1 TŘ). Policejní orgán může provést některé úkony, které zasahují do práv a svobod občanů i bez předchozího souhlasu státního zástupce (ač je standardně takový souhlas nutný), pokud z důvodu neodkladnosti nelze předchozí souhlas státního zástupce získat. Takové úkony ovšem podléhají přezkumu ze strany státního zástupce.¹⁶⁵ Při přezkoumání úkonů, jenž byly provedeny bez jeho předchozího souhlasu, zjišťuje státní zástupce, proč věc nesnesla odkladu a zda skutečně nešlo dosáhnout souhlasu před provedením úkonu. Pokud zjistí, že podmínky byly splněny, vysloví dodatečný souhlas k rozhodnutí policejního orgánu, v opačném případě jeho rozhodnutí zruší.¹⁶⁶ Příkladně se bude jednat o situaci, kdy osoba podezřelá byla přistižena (policejním orgánem) při páchání trestného činu a došlo k jejímu zadržení na místě činu (§ 76 odst. 1 poslední věta TŘ).

¹⁶² ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 171

¹⁶³ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. s. 501

¹⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 172

¹⁶⁵ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 502

¹⁶⁶ čl. 25 odst. 1 a 2 POP 9/2019

Další významnou činnost státního zástupce v přípravném řízení představuje oprávnění předkládat soudu návrh na rozhodnutí v přípravném řízení.¹⁶⁷ Před podáním takového návrhu musí státní zástupce přezkoumat, zda je v návrhu zamýšlený zásah do základních práv a svobod přiměřený, odůvodněný a zákonný. Zároveň i návrh samotný musí být náležitě odůvodněný.¹⁶⁸ Výčet případů, kdy je státní zástupce oprávněn předkládat soudu návrhy na rozhodnutí, je rozsáhlý. Demonstrativně lze uvést návrh na vydání příkazu k zatčení (69 odst. 1 TŘ), návrh na vzetí obviněného do vazby (§ 73b odst. 1 TŘ), návrh na vydání příkazu k domovní prohlídce (§ 83 odst. 1 TŘ) a k prohlídce jiných prostor a pozemků (§ 83a odst. 1 TŘ) či návrh na odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 odst. 2 TŘ).

Státní zástupce v přípravném řízení vystupuje také jako instanční orgán, kdy jako orgán druhého stupně rozhoduje o stížnostech proti usnesení policejního orgánu [§ 146 odst. 2 písm. a) TŘ].¹⁶⁹ Jedná-li se o stížnost směřující proti usnesení státního zástupce, rozhoduje o ní nadřízený státní zástupce či soud [§ 146 odst. 2 písm. b) TŘ]. Mimo to státní zástupce neprodleně vyřizuje žádost osoby, proti níž se řízení vede či poškozeného o přezkoumání postupu policejního orgánu, zda nedošlo k průtahům v řízení nebo k závadám v postupu policejního orgánu (§ 157a TŘ).

Výlučně státní zástupce na základě ustanovení § 161 odst. 4 TŘ koná vyšetřování trestných činů spáchaných příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů, příslušníky Bezpečnostní informační služby, příslušníky Úřadu pro zahraniční styky a informace, příslušníky Vojenského zpravodajství, příslušníky Vojenské policie a vyšetřování trestných činů zaměstnanců České republiky, zařazených k výkonu práce v Generální inspekci bezpečnostních sborů. Dozor nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení v takovém případě vykonává státní zástupce nejblíže vyššího státního zastupitelství (§ 175 odst. 2 TŘ).¹⁷⁰

Koná-li se zkrácené přípravné řízení, je to výhradně státní zástupce, kdo je oprávněn podat soudu návrh na potrestání, a to na základě zprávy o výsledku zkráceného přípravného řízení předložené mu policejním orgánem [§ 179c odst. 2 písm. a) TŘ]. Místo podání návrhu na potrestání může rozhodnout o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání (§ 179g TŘ).

¹⁶⁷ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 525

¹⁶⁸ čl. 28 odst. 1 a 2 POP 9/2019

¹⁶⁹ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. s. 502

¹⁷⁰ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 173

Zároveň je to též státní zástupce, kdo je ve zkráceném přípravném řízení oprávněn podat soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu [§ 179c odst. 2 písm. b) TŘ]. Státní zástupce dále může nařídit policejnímu orgánu, aby ve věcech, v nichž se konalo zkrácené přípravné řízení, bylo zahájeno trestní stíhání [§ 179f odst. 2 písm. b) TŘ].¹⁷¹

3.2. Působnost státního zástupce v řízení před soudem

Jádrem trestního řízení je soudní fáze trestního řízení, jejímž hlavním cílem je dospět k meritornímu rozhodnutí ve věci a popřípadě zajistit výkon takového rozhodnutí.¹⁷² *Hlavní líčení* je nejdůležitějším stádiem trestního řízení. Dochází v něm k rozhodnutí klíčové otázky trestního řízení – *o vině a trestu* (případně *ochranném opatření* dle TZ či *opatření* dle ZSVM), o které může rozhodnout jedině soud. V rámci hlavního líčení se také v nejširší míře uplatňují základní zásady trestního řízení. Před hlavním líčením může proběhnout *předběžné projednání obžaloby*, jakožto fakultativní stádium trestního řízení. Toto stádium není určeno k řešení meritorních otázek, ale je naopak zaměřeno na přezkum obžaloby jako celku.¹⁷³ Jeho cílem je především ochrana obviněného před neodůvodněným projednáním věci v hlavním líčení, a také zamezení vzniku zbytečných nákladů a ztráty času, vzniklých z důvodu nedostatečně připraveného hlavního líčení.¹⁷⁴

Řízení před soudem může proběhnout pouze na základě obžaloby (případně návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu), k jejímuž podání je oprávněn výhradně státní zástupce, který též zastupuje veřejnou žalobu v řízení před soudem (§ 2 odst. 8 TŘ). Oproti některým zahraničním kodexům¹⁷⁵, náš trestní řád nezná institut tzv. soukromé žaloby. Je to tak výlučně státní zástupce, kdo může soudu předložit obžalobu, na jejímž základě soud věc projedná.¹⁷⁶

Po podání obžaloby ztrácí státní zástupce dominantní postavení, které měl v přípravném řízení, a v řízení před soudem dále vystupuje pouze jako jedna z procesních stran.¹⁷⁷ Ve svém stanovisku sp. zn. Tpjn 303/2012 charakterizovalo trestní kolegium Nejvyššího soudu postavení

¹⁷¹ Tamtéž s. 174

¹⁷² ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 455

¹⁷³ Tamtéž s. 460-461

¹⁷⁴ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*: 4. vydání. Praha: Leges. 2016. s. 478

¹⁷⁵ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2397

¹⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 105

¹⁷⁷ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 7

státního zástupce v řízení před soudem takto: „*Státní zástupce zastupuje v řízení veřejnou žalobu (srov. § 2 odst. 8 věta druhá tr.ř.) a z tohoto hlediska má v řízení před soudem sice postavení strany, jejíž postavení je v zásadě rovné se stranou obhajoby, ale na druhé straně jako zástupce státu nemůže nikdy mít zájem na nespravedlivém odsouzení.*“. Státní zástupce tak v řízení před soudem pokračuje v naplňování svého úkolu při stíhání trestných činů, ovšem jako reprezentant veřejného zájmu dbá o to, aby byly zjištěny skutečnosti jak obžalobu podporující, tak zpochybňující.¹⁷⁸

Obžalobu může státní zástupce podat jen pro skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání. V řízení před soudem poté soud smí rozhodnout pouze o skutku, který je v tomto žalobním návrhu uveden.¹⁷⁹ Státní zástupce může disponovat s obžalobou do té míry, že ji může vzít zpět (a to bez ohledu na stanovisko soudu), a to nejpozději do okamžiku, kdy se soud prvního stupně odebere k závěrečné poradě, ovšem došlo-li ve věci již k zahájení hlavního líčení, může tak učinit pouze se souhlasem obviněného (§ 182 TŘ). Po zpětvzetí obžaloby se věc automaticky vrací do přípravného řízení.¹⁸⁰ Státní zástupce naopak nemá právo při hlavním líčení rozšířit obžalobu o nový skutek. Zjistí-li se, že se obžalovaný dopustil dalšího skutku (který je trestným činem), soud vrátí věc státnímu zástupci k došetření, požádá-li státní zástupce o toto vrácení, vzhledem k potřebě společného projednání (§ 221 odst. 2 TŘ).¹⁸¹

Poté co státní zástupce podá obžalobu, dojde k jejímu přezkoumání předsedou senátu. Předseda senátu posoudí, zda je možné nařídit hlavní líčení anebo zda je nutné nařídit předběžné projednání obžaloby.¹⁸² Shledá-li předseda senátu, že je dán některý z důvodů k předběžnému projednání obžaloby dle § 186 písm. a) až g) TŘ, nařídí obligatorně předběžné projednání obžaloby senátem.¹⁸³ Jedním z rozhodnutí, které může soud po předběžném projednání obžaloby učinit, je vrácení věci státnímu zástupci k došetření (§ 191 odst. 1 TŘ). Důvodem může být zjištění závažných procesních vad přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem [§ 186 písm. e) TŘ] nebo odhalení nedostatků v objasnění základních skutkových okolností, bez nichž nelze ve věci rozhodnout [§ 186 písm. f) TŘ]. Věc se poté vrací zpět do přípravného řízení, kdy je soud povinen v odůvodnění svého usnesení uvést, jaké nedostatky byly zjištěny a také

¹⁷⁸ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 168

¹⁷⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2398

¹⁸⁰ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 4

¹⁸¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2752

¹⁸² JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*: 4. vydání. Praha: Leges. 2016. s. 551

¹⁸³ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2247

stanovit konkrétní pokyny pro další postup státního zástupce.¹⁸⁴ Státní zástupce je rozhodnutím o vrácení věci k došetření vázán. Po provedení požadovaných úkonů k došetření může opět podat ve věci obžalobu.¹⁸⁵

Hlavní líčení nařídí předseda senátu, rozhodne-li se tak po přezkoumání obžaloby anebo došel-li k takovému rozhodnutí senát poté, co proběhlo předběžné projednání obžaloby.¹⁸⁶ Podle ustanovení § 198 odst. 1 TŘ, musí být minimálně 5 pracovních dní před konáním hlavního líčení státnímu zástupci doručeno vyrozumění, aby měl čas k přípravě na hlavní líčení. Státní zástupce má povinnost být přítomen celému průběhu hlavního líčení (§ 202 odst. 1 TŘ). Zákon však výslovně nevyžaduje, aby muselo jít o tutéž osobu, bylo by ovšem žádoucí, aby ke změně v osobě státního zástupce nedocházelo.¹⁸⁷ Státní zástupce má důležitou, a především aktivní roli při dokazování v hlavním líčení. I proto by bylo vhodné, aby se jednalo o stejného státního zástupce, který věc dozoroval v přípravném řízení a zpracovával obžalobu, a to zejména ve věcech, které jsou skutkové nebo právně komplikované.¹⁸⁸

Na počátku hlavního líčení je státní zástupce vyzván předsedou senátu, aby přednesl obžalobu (§ 206 odst. 1 TŘ). Státní zástupce přečte její podstatný obsah – především označení státního zástupce, jenž obžalobu podává, identifikační údaje obžalovaného a dále žalobní návrh včetně jeho stručného odůvodnění s návrhy na provedení důkazů.¹⁸⁹

Nejdůležitější fází hlavního líčení je dokazování. Ač dokazování řídí předseda senátu, významně do jeho průběhu zasahují strany řízení.¹⁹⁰ Státní zástupce má v řízení před soudem povinnost prokazovat vinu obžalovaného a za tímto účelem navrhuje a předkládá soudu důkazy (§ 2 odst. 5 TŘ). Na podporu obžaloby může státní zástupce opatřovat buď na žádost předsedy senátu nebo z vlastní iniciativy i další, dosud neprovedené či neopatřené důkazy. Zároveň je oprávněn navrhopvat provedení důkazů, které nebyly navrženy v obžalobě a provést je, dá-li k tomu předseda senátu souhlas (§ 180 odst. 2 a 3, § 215 odst. 2 TŘ).¹⁹¹ Státní zástupce je oprávněn (se souhlasem předsedy senátu), klást vyslychanému otázky, a to poté, co předseda senátu již své dotazy skončil a další členové senátu nemají otázek (§ 215 odst. 1 TŘ). Dále může

¹⁸⁴ Tamtéž s. 2504

¹⁸⁵ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*: 4. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 560

¹⁸⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2525

¹⁸⁷ Tamtéž s. 2553

¹⁸⁸ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 165

¹⁸⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2588

¹⁹⁰ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 107

¹⁹¹ Tamtéž s. 175

požádat, aby mu bylo umožněno provést důkaz, a to především výslech svědka nebo znalce (§ 215 odst. 2 TŘ). Může se jednat i o provedení jiných důkazů, například provedení vyšetřovacího pokusu či rekonstrukce.¹⁹² Zároveň pokud bylo druhé straně (obhajobě) umožněno takto provést výslech, má státní zástupce právo klást vyslychanému otázky (§ 215 odst. 3 TŘ). V případě, že soud podle § 211 odst. 1 TŘ nepovažuje výslech svědka v hlavním líčení za nutný, je v hlavním líčení přečten protokol o jeho dřívější výpovědi, za podmínky, že s tím souhlasí státní zástupce. Nutný je též souhlas obžalovaného (nejedná-li se o situaci, kdy postačí pouze souhlas státního zástupce).¹⁹³

Podle ustanovení § 216 odst. 1 TŘ poté, co předseda senátu ukončí dokazování, udělí slovo k závěrečným řečem. Státní zástupce přednáší svou závěrečnou řeč jako první (§ 216 odst. 2. TŘ). Závěrečná řeč státního zástupce by měla obsahovat především shrnutí dokazování, včetně uvedení skutečností, které považuje za prokázané a na základě kterých důkazů. Dále by pak měla obsahovat zhodnocení povahy a závažnosti trestného činu a osoby pachatele, včetně dalších okolností, které by měly mít vliv na rozhodnutí soudu o vině a trestu. Vyjádří se též k právní kvalifikaci skutku a navrhne uložení určitého druhu trestu (příp. ochranného opatření) a jeho výměry.¹⁹⁴

3.3. Působnost státního zástupce v řízení o opravných prostředcích

I při náležitě pečlivosti orgánů prováděcích trestní řízení se mohou vyskytnout nedostatky a chyby, které pak mohou mít nepříznivý vliv na správnost rozhodnutí. Náprava konkrétních nesprávných rozhodnutí je tak hlavním úkolem opravného řízení. Opravné řízení je zahajováno procesním úkonem, tzv. *opravným prostředkem*, kterým se oprávněné osoby mohou domáhat přezkoumání rozhodnutí (soudu, státního zástupce či policejního orgánu) z důvodů uvedených v zákoně.¹⁹⁵

Trestní řád opravňuje státního zástupce k podání řady opravných prostředků. Ovšem z důvodu jeho postavení v trestním řízení, jakožto reprezentanta veřejného zájmu, musí při jejich

¹⁹² ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s.2691

¹⁹³ Tamtéž s. 2641

¹⁹⁴ čl. 112 POP č. 9/2019

¹⁹⁵ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*: 4. vydání. Praha: Leges. 2016. s. 602-604

podání brát v úvahu nejen zájmy obžaloby jako strany, ale i širší zájmy. Proto je oprávněn podávat opravné prostředky jak v neprospěch, tak i ve prospěch obviněného.¹⁹⁶

Prvním z opravných prostředků, který je státní zástupce oprávněn podat, je *stížnost*. Stížnost může státní zástupce podat proti každému usnesení soudu, pokud ji zákon připouští.¹⁹⁷ Zároveň je oprávněn ji podat ve prospěch i v neprospěch osoby, které se rozhodnutí přímo dotýká, a to i proti vůli této osoby (§ 142 odst. 1 TŘ).¹⁹⁸ Stížnost může vzít státní zástupce zpět, pokud o ní nebylo již rozhodnuto. Totéž může učinit i jeho nadřízený státní zástupce (§ 144 odst. 2 TŘ). Je důležité zmínit, že o stížnosti podané proti prvostupňovému rozhodnutí státního zástupce zpravidla rozhoduje jeho nadřízený státní zástupce [§ 146 odst. 2 písm. b) TŘ]. Směřuje-li stížnost proti usnesení státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, rozhoduje o ni nejvyšší státní zástupce [§ 146 odst. 2 písm. e) TŘ]. O stížnostech proti rozhodnutí státního zástupce vyjmenovaných v ustanovení § 146a TŘ však rozhoduje soud, v jehož obvodě je činný státní zástupce, jenž napadené rozhodnutí vydal.¹⁹⁹

Odvolání jakožto další opravný prostředek, je státní zástupce oprávněn podat proti nepravomocnému rozsudku soudu prvního stupně a proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, pokud takový rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, kterou státní zástupce soudu ke schválení navrhl (§ 245 odst. 1 TŘ). Odvoláním může státní zástupce napadnout kterýkoliv výrok rozsudku prvostupňového soudu pro jeho nesprávnost [§ 246 odst. 1 písm. a) TŘ].²⁰⁰ Podle ustanovení § 247 TŘ, je státní zástupce oprávněn podat odvolání jak v neprospěch, tak i ve prospěch obviněného (případně i jen z části). Podá-li odvolání pouze státní zástupce, a to (i jen z části) v neprospěch obviněného, není odvolací soud při svém rozhodování limitován omezeními vyplývající ze zásady *zákazu reformationis in peius* (§ 259 odst. 4 TŘ a contrario).²⁰¹ Platí tedy, že je-li podáno odvolání státním zástupcem v neprospěch obviněného, může odvolací soud napadený rozsudek soudu prvního stupně změnit nebo zrušit jak v neprospěch, tak i ve prospěch obviněného.²⁰² V odvolání musí státní zástupce výslovně uvést,

¹⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 175

¹⁹⁷ Tamtéž s. 175

¹⁹⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1764

¹⁹⁹ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 175

²⁰⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2962, 2966

²⁰¹ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 359 - 360

²⁰² Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 303/2012 ze dne 30.1.2013

zda jej podává ve prospěch nebo v neprospěch obviněného, jedná se o obligatorní obsahovou náležitost odvolání (§ 249 odst. 2 TŘ).²⁰³ Podle usnesení Nejvyššího soudu, chybí-li v odvolání vymezení toho, zda je podáno ve prospěch nebo v neprospěch obviněného, jedná se o vadu obsahu odvolání. Odvolací soud ale nemůže odvolání pro tuto vadu automaticky odmítnout, ale je povinen nejprve vyzvat státního zástupce, aby vadu odstranil, k tomu mu stanoví pětidenní lhůtu a upozorní jen na následky nesplnění této výzvy, které by znamenaly odmítnutí odvolání.²⁰⁴

Dalším opravným prostředkem, který je státní zástupce oprávněn podat, je *odpor*. Odpor může státní zástupce podat proti trestnímu příkazu, a to opět jak v neprospěch, tak ve prospěch obviněného.²⁰⁵ Po podání odporu oprávněnou osobou se trestní příkaz automaticky ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení (§ 314g odst. 2 TŘ). Vydal-li samosoudce trestní příkaz, může vzít státní zástupce obžalobu (či návrh na potrestání) zpět jen do okamžiku, než je trestní příkaz doručen některé z osob oprávněných podat odpor proti trestnímu příkazu. Pokud tak státní zástupce stihl učinit, trestní příkaz se ruší a věc se vrátí do přípravného řízení (§ 341g odst. 4 TŘ).²⁰⁶

Dovolání, jakožto mimořádný opravný prostředek, může být podáno proti pravomocnému rozhodnutí druhostupňového soudu ve věci samé tam, kde je to zákonem připuštěno (§ 265a odst. 1 TŘ). Nejvyšší státní zástupce je oprávněn podat dovolání pro nesprávnost kteréhokoliv výroku napadeného rozhodnutí, a to buď z vlastního podnětu anebo na návrh krajského či vrchního státního zástupce [§ 265d odst. 1 písm. a) TŘ].²⁰⁷ V dovolání je nejvyšší státní zástupce povinen uvést, zda jej podává v neprospěch nebo ve prospěch obviněného (§ 265f odst. 1 TŘ). Neodmítne-li Nejvyšší soud dovolání dle § 265i odst. 1 TŘ, rozhoduje o něm zpravidla ve veřejném zasedání, kde je účast státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství povinná (§ 265r odst. 2 TŘ).²⁰⁸

K mimořádným opravným prostředkům patří také *stížnost pro porušení zákona*, která se podává proti pravomocným rozhodnutím soudu a státního zástupce, kterými byl porušen zákon

²⁰³ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2995

²⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1205/2003 ze dne 29.10.2003

²⁰⁵ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 176

²⁰⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 3593-3594

²⁰⁷ Tamtéž s. 2126

²⁰⁸ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 176

nebo které byly učiněny na základě vadného řízení (§ 266 odst. 1 TŘ). Stížnost pro porušení zákona může podat výlučně ministr spravedlnosti.²⁰⁹ Ač tedy státní zástupce není oprávněn k podání toho mimořádného opravného prostředku, má i tak v tomto opravném řízení důležitou roli. Dle ustanovení § 466 TŘ je to právě státní zastupitelství, kdo prošetřuje podněty k podání stížnosti pro porušení zákona, které mu byly doručeny nebo postoupeny ministrem spravedlnosti. Příslušné je k tomuto prošetření státní zastupitelství bezprostředně nadřízené státnímu zastupitelství, které bylo v původním řízení činné ve věci v posledním stupni. Toto státní zastupitelství předloží po prošetření podnětu své stanovisko ministru spravedlnosti, ve kterém navrhne buď podání stížnosti pro porušení zákona nebo odložení podnětu.²¹⁰

Obnova řízení je mimořádný opravný prostředek, jímž lze napadnout některá pravomocná rozhodnutí, kterými skončilo trestní stíhání. Obnova řízení je povolena za podmínky, vyjdou-li nově najevo skutečnosti a důkazy, které budí pochybnost o správnosti pravomocného rozhodnutí.²¹¹ Státní zástupce může podat návrh na povolení obnovy řízení jak v neprospěch, tak ve prospěch obviněného. Je zároveň jediný, kdo může podat tento návrh v neprospěch obviněného (§ 280 odst. 2 TŘ). Soudům a jiným státním orgánům je stanovena v § 280 odst. 4 TŘ povinnost oznamovat státnímu zástupci okolnosti, které by mohly odůvodnit podání návrhu na povolení obnovy řízení. Pokud by tato okolnost umožňovala podání návrhu na povolení obnovy řízení ve prospěch obviněného, podá návrh státní zástupce sám. Neučiní-li tak, je povinen toto sdělit obviněnému, případně jiné oprávněné osobě k podání návrhu.²¹² Povolí-li soud obnovu řízení, jedním z rozhodnutí, které může učinit, je zrušit napadené rozhodnutí a vrátit věc státnímu zástupci k došetření. Toto se bude týkat případů, kdy nové skutečnosti a důkazy ve spojení se skutečnostmi a důkazy, o něž se opíralo původní rozhodnutí, nejsou dostatečné k náležitému objasnění věci.²¹³

²⁰⁹ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*: 4. vydání. Praha: Leges. 2016. s. 696-697

²¹⁰ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 176

²¹¹ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*: 4. vydání. Praha: Leges. 2016. s. 710

²¹² ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 177

²¹³ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 3418

3.4. Působnost státního zástupce ve vykonávacím řízení

Vykonávací řízení je samostatné stádium trestního řízení, jehož účelem je uskutečnit obsah rozhodnutí vydaného orgány činnými v trestním řízení.²¹⁴ V rámci toho stádia trestního řízení již státní zástupce nedisponuje tolika oprávněními, jako v předchozích stádiích.

Státní zástupce je ve vykonávacím řízení oprávněn například podat soudu návrh na změnu způsobu výkonu trestu odnětí svobody (§ 324 odst.1 TŘ), návrh na podmíněné propuštění z trestu odnětí svobody (§ 331 odst. 1 TŘ) nebo návrh na přeměnu trestu odnětí svobody v trest domácího vězení (§ 333b TŘ). Dále státní zástupce může též navrhnout soudu upuštění od ochranného léčení před jeho započítím (§ 352 TŘ) či od výkonu zabezpečovací detence před jeho započítím (§ 356 odst.1 TŘ). Mimo to je státní zástupce oprávněn navrhnout soudu nezapočítání doby, po kterou byl odsouzenému přerušen výkon trestu odnětí svobody za účelem léčebné péče ve zdravotnickém zařízení mimo věznice (§ 334 odst. 3 TŘ).²¹⁵

Kromě návrhové činnosti vykonává státní zástupce v tomto stádiu trestního řízení také povolovací činnost. Předchozí souhlas státního zástupce je potřeba k rozhodnutí předsedy senátu, že se podmíněně odsouzený osvědčil (§ 330 odst. 4 TŘ) a k rozhodnutí předsedy senátu o podmíněném propuštění odsouzeného, které navrhl ředitel věznice (§ 331 odst. 3 TŘ).²¹⁶

²¹⁴ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*: 4. vydání. Praha: Leges. 2016. s. 756-757

²¹⁵ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 178

²¹⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 3791

4. Dozorová oprávnění dle § 157 odst. 2 a § 174 odst. 2 TŘ

Dozorová oprávnění státního zástupce, upravená v ustanovení § 157 odst. 2 TŘ a § 174 odst. 2 TŘ patří mezi klíčová oprávnění státního zástupce, pomocí nichž vykonává dozor nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení. Oprávnění upravená v § 157 odst. 2 TŘ jsou formulována tak, že dopadají především na prověřování skutečností nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. Růžička ovšem ve své publikaci uvádí, že ustanovení § 157 odst. 2 TŘ je *obecným* ustanovením, a proto oprávnění v něm upravená jsou též obecná. Státní zástupce je může využít ve vztahu k policejnímu orgánu nejen v stádiu prověřování, ale po celou dobu přípravného řízení.²¹⁷ Totéž platí obdobně o postupu podle § 174 odst. 2 TŘ. Oprávnění v § 174 odst. 2 TŘ sice směřují zejména k vyšetřování trestných činů, avšak státní zástupce je může uplatnit (podle povahy věci) i před zahájením trestního stíhání. Toto svědčí o značné provázanosti jednotlivých úseků přípravného řízení.²¹⁸ Z tohoto důvodu se lze také setkat s částečným překrýváním úprav, jenž upravují obdobná oprávnění.²¹⁹

Dozor státního zástupce v přípravném řízení je vykonáván od okamžiku doručení záznamu o zahájení úkonů v trestním řízení (§ 158 odst. 3 TŘ), jelikož sepsáním tohoto záznamu (nebo případně provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů dle TŘ v bezprostřední souvislosti s tímto záznamem) začíná přípravné řízení a veškeré dále provedené úkony jsou již prováděny podle TŘ.²²⁰ Po doručení záznamu o zahájení úkonů v trestním řízení provede státní zástupce jeho přezkum a posoudí, zda využije některá oprávnění podle § 157 odst. 2 TŘ a § 174 odst. 2 TŘ.²²¹ Neobsahuje-li záznam o zahájení úkonů v trestním řízení náležitosti podle § 158 odst. 3 věty první TŘ, státní zástupce na tuto skutečnost upozorní policejní orgán a případně mu uloží provedení opatření k nápravě.²²² Pokud státní zástupce shledá, že byl záznam sepsán věcně nepřislušným policejním orgánem, zpravidla tomuto policejnímu orgánu uloží, aby věc byla neprodleně předána příslušnému policejnímu orgánu (ne učinil-li tak policejní orgán sám).

²¹⁷ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 503-504

²¹⁸ FENYK, Jaroslav, Roman HÁJEK, Igor STRÍŽ a Přemysl POLÁK. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Díl 2, Trestní řád*. Praha: Linde, 2010. s. 462

²¹⁹ srov. § 157 odst. 2 písm. a) TŘ a § 174 odst. 2 písm. b) TŘ

²²⁰ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. s. 679

²²¹ čl. 16 odst. 1 POP 9/2019

²²² čl. 16 odst. 3 POP 9/2019

V případě, že se státní zástupce rozhodne nevyužít tento postup [dle § 157 odst. 2 písm. b) TŘ], zůstává tento záznam v platnosti.²²³

4.1. Dozorová oprávnění dle § 157 odst. 2 TŘ

Státní zástupce je oprávněn ukládat policejnímu orgánu provedení úkonů, které je tento orgán oprávněn provést a kterých je potřeba k objasnění věci nebo ke zjištění pachatele (§ 157 odst. 2 TŘ). Může jít pouze o úkony, k jejichž provedení je policejní orgán oprávněn. Kromě úkonů trestního řízení půjde zejména o úkony podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, případně i o úkony upravené jinými předpisy. Pokyny státního zástupce budou směřovat především k tomu, aby policejní orgán zajistil nezbytné podklady (např. písemné odpovědi na dotazy policejního orgánu), opatřil nezbytná vysvětlení a zajistil stopy trestného činu (daktyloskopické, biologické apod.).²²⁴ Za splnění podmínek v ustanovení § 160 odst. 1 TŘ, může dát státní zástupce pokyn policejnímu orgánu k zahájení trestního stíhání proti určité osobě. I když je v takovém případě státní zástupce oprávněn postupovat i dle § 174 odst. 2 písm. a) TŘ, pokyn k zahájení trestního stíhání bude dávat spíše podle § 157 odst. 2 TŘ, zatímco k dalším pokynům policejnímu orgánu využije § 174 odst. 2 písm. a) TŘ.²²⁵ Zvláštní druh pokynů představují pokyny policejnímu orgánu k určitému způsobu vyřízení věci (ve stádiu prověřování). Konkrétně se jedná o odložení věci dle § 159a TŘ. Kromě udělení pokynu může státní zástupce vyslovit i souhlas s takovým způsobem vyřízení věci. Dal-li státní zástupce k takovému usnesení policejního orgánu pokyn či souhlas, rozhoduje o stížnosti poškozeného proti tomuto usnesení nadřízený státní zástupce [§ 146 odst. 2 písm. a) TŘ].²²⁶

Státní zástupce je oprávněn *vyžadovat od policejního orgánu spisy (včetně spisů, v nichž nebylo zahájeno trestní řízení), dokumenty, materiály a zprávy o postupu při prověřování oznámení* [§ 157 odst. 2 písm. a) TŘ]. Význam tohoto oprávnění tkví v tom, že státní zástupce získává z těchto dokumentů potřebné znalosti, které využívá při uplatnění jiných oprávnění. Na základě těchto získaných informací může uložit policejnímu orgánu provedení dalších dosud neprovedených úkonů.²²⁷ Oprávnění státního zástupce podle tohoto ustanovení je z části

²²³ čl. 16 odst. 2 POP 9/2019

²²⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1915-1916

²²⁵ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. s. 686

²²⁶ Tamtéž s. 688

²²⁷ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1919

obdobné oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. b) TŘ.²²⁸ Zásadní rozdíl ovšem nastal po novele provedené zákonem č. 265/2001 Sb., kdy došlo k rozšíření oprávnění v § 157 odst. 2 písm. a) TŘ, díky němuž je státní zástupce oprávněn vyžadovat spisy i ve věcech, v nichž nebyl ještě sepsán záznam o zahájení úkonů trestního řízení (tedy operativní svazky policie).²²⁹ V případě, že si v souladu s tímto oprávněním státní zástupce vyžádá spisy a jiné dokumenty ve věci, v níž nebylo zahájeno trestní řízení a po jejich přezkoumání shledá, že jsou dány skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, může dát pokyn policejnímu orgánu k zahájení trestního řízení sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo k provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, nejsou-li dány důvody pro zahájení trestního stíhání (§ 160 odst. 1 TŘ).²³⁰ Za účelem prověrky může státní zástupce [obdobně jako v případě oprávnění dle § 174 odst. 2 písm. b) TŘ] vyžadovat buď předložení spisů anebo může provést prověrku spisového materiálu přímo u policejního orgánu.²³¹ Do dozorového spisu založí záznam o provedené prověrce, který obsahuje údaj o stavu přípravného řízení, zjištěných nedostacích a provedených opatření.²³²

Na základě ustanovení § 157 odst. 2 písm. b) TŘ je státní zástupce oprávněn *odejmout kteroukoliv věc policejnímu orgánu a učinit opatření, aby byla věc přikázána jinému policejnímu orgánu* (ve své podstatě se jedná o institut delegace²³³). Státní zástupce rozhoduje formou usnesení, proti němuž není přípustná stížnost²³⁴.²³⁵ K užití ustanovení § 157 odst. 2 písm. b) TŘ může dojít z důvodu sporu o věcnou (funkční) příslušnost mezi policejními orgány.²³⁶ Častěji ale dojde k využití tohoto oprávnění z vlastního podnětu státního zástupce. Důvodem bude například shledání podjatosti či nezákonného postupu policejního orgánu, případně také neprovedení uloženého úkonu (dle § 157 odst. 2 TŘ).²³⁷ Rozhodne-li státní zástupce o odnětí věci policejnímu orgánu, není proti takovému usnesení přípustná stížnost.²³⁸ Zde lze opět toto oprávnění srovnat s dozorovým oprávněním upraveným v § 174 odst. 2 písm. f) TŘ. To se však zásadně odlišuje

²²⁸ Oprávnění v § 174 odst. 2 písm. b) TŘ se vztahuje k *vyšetřování*, zatímco § 157 odst. 2 písm. a) TŘ se týká *prověřování skutečností nasvědčující tomu, zda došlo ke spáchání trestného činu*.

²²⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1919

²³⁰ Stanovisko nejvyššího státního zástupce č. 4/2007 k oprávnění státního zástupce ve vztahu k postupu Policie ČR předcházejícímu zahájení trestního řízení

²³¹ § 18 odst. 1 JŘStZast

²³² čl. 10 odst. 2 POP 9/2019

²³³ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 1149

²³⁴ srov. § 141 odst. 2 TŘ.

²³⁵ čl. 5 odst. 1 POP 9/2019

²³⁶ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 1149

²³⁷ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1920

²³⁸ čl. 5 odst. 1 POP 9/2019

v tom, že umožňuje pouze změnu osoby služebně činné v policejním orgánu, která dosud prováděla úkony trestního řízení.

K dalším dozorovým oprávněním státního zástupce patří oprávnění *dočasně odložit zahájení trestního stíhání* podle § 157 odst. 2 písm. c) TŘ. Toto oprávnění může státní zástupce uplatnit v případě, kdy ve věci sám koná vyšetřování, a to buď dle § 161 odst. 4 a 5 písm. b) TŘ nebo podle § 174 odst. 2 písm. c) TŘ. Zároveň tak může postupovat za předpokladu, že policejní orgán nepožádá o souhlas v souladu s § 159b odst. 1 TŘ, trestní stíhání dočasně neodloží a státní zástupce se rozhodne namísto vydání pokynu policejnímu orgánu vydat sám rozhodnutí o dočasném odložení zahájení trestního stíhání, jelikož existuje například hrozba nebezpečí z prodlení.²³⁹ Státní zástupce o tomto rozhoduje formou opatření, a to maximálně na dobu 2 měsíců. V případě, že důvody pro dočasné odložení zahájení trestního stíhání trvají i po jejich uplynutí, lze tuto lhůtu i opakovaně prodlužovat, vždy o další 2 měsíce.²⁴⁰

4.2. Dozorová oprávnění dle § 174 odst. 2 TŘ

Státní zástupce vykonává kromě dozorových oprávnění dle § 157 odst. 2 TŘ též oprávnění upravená v ustanovení § 174 odst. 2 TŘ. Prvním z dozorových oprávnění státního zástupce, upravených v tomto odstavci, je možnost *dávat závazné pokyny k vyšetřování trestných činů* [§ 174 odst. 2. písm. a) TŘ]. Toto oprávnění může státní zástupce využít (jak je již z jazykové formulace ustanovení patrné) ve druhém úseku přípravného řízení – vyšetřování. Státní zástupce udělí pokyn vždy, shledá-li postup policejního orgánu za závadný nebo pokud má odlišný názor na právní posouzení věci, rozsah dokazování či provádění úkonu.²⁴¹ Nekončil-li policejní orgán vyšetřování ve lhůtě uvedené v § 167 odst. 1 TŘ, je státní zástupce oprávněn pokynem změnit výčet úkonů, které mají být ještě policejním orgánem provedeny a zároveň stanovit odlišně lhůtu, po kterou má vyšetřování trvat.²⁴²

Pokyny policejnímu orgánu k postupu v konkrétní věci musí být srozumitelné, jasné a dostatečně konkrétní. Státní zástupce také stanoví přesnou lhůtu ke splnění konkrétního pokynu, a to s ohledem na náročnost úkonu, jehož s pokyn týká, jakož i s ohledem na další okolnosti.²⁴³ Dle § 19 JŘStZast jsou pokyny vydávány formou opatření a pro některé je

²³⁹ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s.1150

²⁴⁰ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 553

²⁴¹ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 1293

²⁴² § 167 odst. 2 TŘ

²⁴³ čl. 12 odst. 1 POP 9/2019

předepsána povinně písemná forma²⁴⁴. Pokyny vydané ústní formou stvrzuje státní zástupce písemně pouze pokud to dle povahy věci považuje za nutné. Vydá-li státní zástupce pokyn policejnímu orgánu k vydání usnesení, proti kterému je přípustná stížnost, vždy tento pokyn založí do prvopisu vyšetřovacího spisu, zároveň o každém pokynu učiní záznam do dozorového spisu.²⁴⁵ Pro policejní orgán je pokyn závazný a odepřít jeho splnění může pouze v případě, že je pokyn zcela zjevně v rozporu se zákonem. V takovém případě sdělí tuto skutečnost svému nadřízenému, který by měl tento zcela zjevně nezákonný pokyn projednat se státním zástupcem, jenž ho vydal.²⁴⁶ V případě, že státní zástupce zjistí, že policejní orgán neprovedl uložený pokyn, je státní zástupce oprávněn buď upozornit jeho příslušného nadřízeného anebo postupovat v souladu s § 174 odst. 2 písm. f) TŘ a věc usnesením odejmout [podle § 157 odst. 2 písm. b) TŘ by bylo postupováno, až pokud by se výše zmíněný postup jevil bezvýsledným²⁴⁷].²⁴⁸ Státní zástupce má tedy více možností, jak donutit policejní orgán k řádnému postupu a respektování jeho názoru. Záleží na jeho úvaze, jakým způsobem bude uplatňovat svá oprávnění, a to od pouhého upozornění nadřízeného až k následnému odnětí věci.

Za účelem prověrky může státní zástupce *vyžadovat od policejního orgánu spisy, dokumenty, materiály a zprávy o spáchaných trestných činech*; při přezkumu těchto dokumentů se zaměřuje zejména na to, zda policejní orgán zahájil trestní stíhání včas a zda v něm řádně postupoval [§ 174 odst. 2 písm. b) TŘ]. Jak jsem již zmínila výše, toto oprávnění se zčásti překrývá s úpravou v § 157 odst. 2 písm. a) TŘ, ta se však zásadně vztahuje k postupu před zahájením trestního stíhání. Naopak oprávnění v § 174 odst. 2 písm. b) TŘ se týká především vyšetřování. Jelikož v rámci tohoto oprávnění prověřuje státní zástupce i včasnost zahájení trestního stíhání, je tak oprávněn k přezkumu usnesení o zahájení trestního stíhání. V případě, že by státní zástupce shledal toto usnesení nezákonným nebo neodůvodněným, bude postupovat dle § 174 odst. 2 písm. e) TŘ.²⁴⁹

²⁴⁴ *Písemnou formu mají pokyny, které státní zástupce vydává k zahájení trestního stíhání, ke kvalifikaci trestného činu, k rozsahu obvinění, ke způsobu vyřízení věci v přípravném řízení, k přibrání znalce, při vrácení věci k doplnění, po vrácení věci státnímu zástupci soudem k došetření, u odnětí a přikázání věci a tam, kde to státní zástupce považuje za potřebné* (§ 19 odst. 2 JŘStZast)

²⁴⁵ § 19 odst. 2 a 3 JŘStZast

²⁴⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2224

²⁴⁷ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 506

²⁴⁸ § 19 odst. 4 JŘStZast

²⁴⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2226-2227

Prověrky spisových materiálů provádí státní zástupce především ve vazebních věcech a ve věcech skutkově, důkazně či právně složitých, a to nejméně jedenkrát za dva měsíce, není-li stanoveno, že ji musí provést jednou měsíčně. Záznam o prověrce založí do dozorového spisu.²⁵⁰ Nejméně jednou za měsíc provádí státní zástupce prověrku dle § 167 odst. 3 TŘ, pokud není vyšetřování skončeno ve lhůtách uvedených v ustanovení § 167 odst. 1 TŘ. Zároveň je státní zástupce oprávněn podle § 18 odst. 2 JŘStZast nahlížet do plánu vyšetřování nebo požadovat informace policejního orgánu o jeho obsahu, považuje-li to za nutné v zájmu úplnosti skutkových zjištění a zajištění všech důkazů.

Ustanovení § 174 odst. 2 písm. c) TŘ opravňuje státního zástupce *zúčastnit se provádění úkonů policejního orgánu, osobně provést jednotlivý úkon či celé vyšetřování a vydat rozhodnutí ve kterékoliv věci.* Tato úprava se týká celého přípravného řízení, tedy jak prověřování skutečností nasvědčující tomu, zda došlo ke spáchání trestného činu, tak i vyšetřování.²⁵¹

Účast státního zástupce při provádění úkonů není pravidlem. Státní zástupce posoudí, zda je jeho účast potřebná při provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů, ohledání, domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků. Dále svou účast zvaží při rekonstrukci, vyšetřovacím pokusu a prověrce výpovědi na místě. Při rozhodování přihledne k povaze a závažnosti věci, jakožto i způsobu a dalším okolnostem jejich předpokládaného provedení. Zpravidla se účastní při ohledání místa nálezu mrtvoly, jedná-li se o podezřelé úmrtí či sebevraždu. Do samotného provádění úkonu zasahuje jen výjimečně, pouze je-li to nezbytné k zajištění jeho zákonného a správného provedení. Zúčastnil-li se provedení úkonu, sepíše záznam o účasti na úkonu.²⁵²

Dojde-li státní zástupce k závěru, že význam úkonu to vyžaduje, provede úkon sám. Může se také rozhodnout provést sám celé vyšetřování, ale na rozdíl od vyšetřování dle § 161 odst. 4 a 5 písm. b) TŘ, to v tomto případě není jeho povinností.²⁵³ Otázkou však zůstává, pokud se státní zástupce rozhodne provést celé vyšetřování sám, zda je nad vyšetřujícím státním zástupcem vykonáván dozor. V ustanovení § 175 odst. 2 TŘ, se uvádí, že: „*Ve věcech, v nichž vyšetřování koná státní zástupce, vykonává dozor nad zachováním zákonnosti přípravného řízení státní zástupce nejbližšího vyššího státního zastupitelství.*“. Blíže se ale tento paragraf

²⁵⁰ čl. 10 POP 9/2019

²⁵¹ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. s. 656

²⁵² čl. 26 POP 9/2019

²⁵³ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s.1295

nevyjadřuje k tomu, zda je myšleno obligatorní vyšetřování konané státním zástupcem na základě § 161 odst. 4 a 5 písm. b) TŘ anebo i toto zmíněné vyšetřování dle § 174 odst. 2 písm. c) TŘ, které státní zástupce koná fakultativně. Podle Šámala nadřízený státní zástupce vykonává dozor nad zákonností přípravného řízení pouze v případě, kdy státní zástupce koná vyšetřování obligatorně podle § 161 odst. 4 a 5 písm. b) TŘ. Koná-li však státní zástupce vyšetřování v rámci výkonu dozoru podle § 174 odst. 2 písm. c) TŘ, nelze nad ním vykonávat dozor.²⁵⁴ V případě, že státní zástupce koná sám vyšetřování na základě svého dozorového oprávnění, mizí tím jedna z kontrol v rámci přípravného řízení. Touto kontrolou je myšlen dozor státního zástupce nad policejním orgánem. Nadřízené státní zastupitelství dále sice přebírá některá dozorová oprávnění (rozhoduje o stížnostech), ale klasický dozor nad zákonností přípravného řízení nevykonává.²⁵⁵ Nejblíže státní zastupitelství poté nad tímto vyšetřováním vykonává pouze dohled jako prostředek kontroly.²⁵⁶ Dle mého názoru by mělo dojít ke sjednocení úpravy týkající se výkonu dozoru nad vyšetřujícím státním zástupcem. Zákonodárce měl výslovně uvést, na které vyšetřování prováděné státním zástupcem se úprava § 175 odst. 2 TŘ vztahuje, zda na obligatorní nebo i fakultativní, aby došlo k odstranění nejasností ohledně interpretace ustanovení § 175 odst. 2 TŘ.

Druhou otázkou, která se v souvislosti s tímto dozorovým oprávněním nabízí je, zda je státní zástupce povinen provést všechny úkony ve vyšetřování sám anebo může o jejich provedení požádat policejní orgán. Koná-li státní zástupce vyšetřování obligatorně, tedy vyšetřuje-li trestné činy spáchané příslušníky bezpečnostních složek taxativně vymezených v § 161 odst. 4 TŘ nebo zaměstnanci Generální inspekce bezpečnostních sborů, může požádat policejní orgán o součinnost při opatrování důkazů a provádění úkonů vyšetřování.²⁵⁷ V souvislosti s konáním fakultativního vyšetřování státního zástupce podle § 174 odst. 2 písm. c) TŘ, však trestní řád takové oprávnění výslovně neuvádí.

Vantuch je toho názoru, že pokud se státní zástupce rozhodne provést celé vyšetřování sám, trestní řád mu neumožňuje pověřit provedením některého úkonu policejní orgán. Domnívá se, že státní zástupce nemůže požádat policejní orgán o součinnost v průběhu vyšetřování

²⁵⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2254-2255

²⁵⁵ VANTUCH, Pavel. *Je státní zástupce oprávněn konat současně vyšetřování i dozor nad ním?*. Bulletin advokacie, 2014, č. 11, s. 25-29

²⁵⁶ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 603

²⁵⁷ VANTUCH, Pavel. *Může státní zástupce konající vyšetřování žádat o součinnost policejní orgán?*. Trestní právo (Wolters Kluwer). 2014, č. 3. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

s odkazem na ustanovení § 161 odst. 4 TŘ, jelikož toto oprávnění má pouze, koná-li vyšetřování obligatorně dle § 161 odst. 4 TŘ a pokud by státní zástupce takto postupoval, konal by v rozporu se zákonem.²⁵⁸

Oponentní pohled zaujal Frgál. Podle ustanovení § 174 odst. 2 písm. c) TŘ, rozhodne-li se státní zástupce provést celé vyšetřování sám, postupuje při tom podle ustanovení trestního řádu vztahujícího se na postup policejního orgánu. Což znamená, že státní zástupce disponuje při vyšetřování oprávněními, které jinak přísluší policejnímu orgánu. Vztahuje se tedy na něj oprávnění v ustanovení § 161 odst. 8 TŘ, které říká, že policejní orgán konající vyšetřování může požádat i jiné policejní orgány o provedení jednotlivých úkonů. Frgál dále uvádí, že nelze připustit nepoměr mezi možnostmi vyšetřujícího státního zástupce, jenž provádí vyšetřování obligatorně a tím, který jej provádí fakultativně. Nevyplývalo-li by oprávnění požádat policejní orgán o provedení úkonu z výše citovaného ustanovení, je toto oprávnění možné dovodit na základě analogického požití § 161 odst. 4 TŘ. Užití analogie je v tomto případě přípustné, jelikož nijak nezasahuje do základních lidských práv a svobod.²⁵⁹

Já souhlasím s výkladem Frgála a domnívám se, že by bylo vhodné, aby v budoucnu došlo k odstranění této nejasnosti a aby oprávnění státního zástupce požádat policejní orgán o součinnost v souvislosti s vyšetřováním konaným dle § 174 odst. 2 písm. c) TŘ bylo v trestním řádu upraveno výslovně a nebylo tak nutné jej dovozovat pomocí analogie.

Ustanovení § 174 odst. 2 písm. c) TŘ opravňuje státního zástupce také vydat v přípravném řízení jakékoliv rozhodnutí, a to formou usnesení (§ 119 odst. 2 TŘ). Proti takovému rozhodnutí je přípustná stížnost, a to ve stejném rozsahu jako proti rozhodnutí policejního orgánu. O stížnosti rozhoduje dle § 146 odst. 2 písm. b) TŘ nadřízený státní zástupce.²⁶⁰

Podle § 174 odst. 2 písm. d) TŘ je státní zástupce oprávněn *vracet věc policejnímu orgánu se svými pokyny k doplnění*. V praxi toto oprávnění bude užito například v situaci, kdy policejní orgán po ukončení vyšetřování předložil spisový materiál státnímu zástupci a ten po

²⁵⁸ Tamtéž

²⁵⁹ FRGÁL, Ondřej. *K oprávnění státního zástupce konajícího vyšetřování podle § 174 odst. 2 písm. c) trestního řádu požádat o součinnost policejní orgán – polemika*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2014, č. 6. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

²⁶⁰ § 174 odst. 2 písm. c) TŘ věta za středníkem

jeho přezkoumání zjistil závažné vady řízení²⁶¹ či nedostatky v objasnění věci. Může jít například o vady, že nebylo řádně zahájeno trestní stíhání nebo byly provedeny neodkladné a neopakovatelné úkony, ač pro jejich provedení nebyly splněny zákonné podmínky.²⁶² V případě zjištění závažných vad je na státním zástupci, aby zvážil, zda je možné konkrétní vadu napravit například opakováním úkonu, nebo je vhodnější tuto vadu odstranit až v řízení před soudem^{263 264}.

Státní zástupce vrací věc policejnímu orgánu s písemným pokynem, ve kterém stanoví, v jakém rozsahu má být řízení doplněno a pomocí kterých důkazů. Zároveň v pokynu stanoví přiměřenou lhůtu na jeho provedení.²⁶⁵ Pokyny, se kterými vrací věc státnímu zástupci k doplnění vyšetřování, jsou činěny formou opatření a pro policejní orgán jsou závazné.²⁶⁶

V rámci dozoru je státní zástupce oprávněn *rušit jakákoliv rozhodnutí a opatření policejního orgánu, pokud je shledá nezákonnými nebo neodůvodněnými*. Zároveň je státní zástupce oprávněn tato zrušená rozhodnutí a opatření nahrazovat vlastními [§ 174 odst. 2 písm. e) TŘ]. V případě, že státní zástupce zruší rozhodnutí policejního orgánu na podkladě stížnosti a nahradí jej vlastním rozhodnutím, jedná se o rozhodnutí ve druhém stupni a proti takovému není stížnost přípustná.²⁶⁷ Naopak pokud ruší a nahrazuje rozhodnutí policejního orgánu v rámci svého dozorového oprávnění mimo řízení o stížnosti, je proti takovému rozhodnutí přípustná stížnost. Pokud ovšem toto rozhodnutí pouze ruší a nenahrazuje vlastním, není stížnost přípustná.²⁶⁸ Dojde-li státnímu zástupci stížnost proti rozhodnutí policejního orgánu až poté, co jej v rámci výkonu dozoru zrušil, nerozhoduje o takové stížnosti a stěžovatele pouze vyrozumí o zrušení rozhodnutí.²⁶⁹ Trestní řád stanovuje, že státní zástupce může zrušit usnesení o odložení věci do 30 dnů od doručení jeho opisu státnímu zástupci. Tato lhůta se vztahuje pouze na usnesení o odložení věci a u ostatních rozhodnutí a opatření neplatí²⁷⁰, přesto by ale měla být

²⁶¹ „Vady, které samy o sobě nebo ve spojení s jinými závažným způsobem zpochybňují zákonnost přípravného řízení a jeho výsledků nebo které mají za následek, že k některým úkonům přípravného řízení nelze přihlížet jako k důkazu (absolutní neúčinnost důkazu)“ – rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 54/2002 ze dne 15.10.2002

²⁶² ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2230

²⁶³ Především z důvodu, že novelou č. 265/2001 Sb. došlo k přesunu dokazování do hlavního líčení na úkor omezení jeho rozsahu v přípravném řízení.

²⁶⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2231

²⁶⁵ čl. 68 POP 9/2019

²⁶⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2230-2231

²⁶⁷ Usnesení Ústavního soud sp. zn. III. ÚS 693/06 ze dne 7.12.2006

²⁶⁸ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s.1296

²⁶⁹ čl. 7 odst. 5 POP 9/2019

²⁷⁰ srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 49/98 ze dne 2.4.1998

ostatní rozhodnutí a opatření v případě nezákonnosti nebo neodůvodněnosti zrušena v co nejkratší době.²⁷¹

Součástí dozorových oprávnění státního zástupce je i oprávnění *přikázat, aby úkony ve věci prováděla jiná osoba služebně činná v policejním orgánu* dle § 174 odst. 2 písm. f) TŘ. Státní zástupce rozhodne o přikázání věci usnesením, ve kterém ale neurčuje konkrétní osobu, která bude nadále provádět úkony ve věci, ale v souladu s § 22 JŘStZast státní zástupce usnesení doručí příslušnému vedoucímu policejního orgánu, který na základě pokynu státního zástupce pověří jinou osobu služebně činnou v policejním orgánu. Podle této úpravy státní zástupce postupuje, zejména pokud zjistí vážné nedostatky v činnosti osoby služebně činné v policejním orgánu, shledá-li u ní důvody vyloučení (a osoba sama nevydá rozhodnutí dle § 31 odst. 1 TŘ) nebo nejsou-li respektovány a prováděny jeho pokyny.²⁷² Na rozdíl od oprávnění upraveného v § 157 odst. 2 písm. b) TŘ, nezasahuje v tomto případě státní zástupce do věcné nebo funkční příslušnosti policejního orgánu. Proti usnesení státního zástupce o přikázání věci není přípustná stížnost.²⁷³

4.3. Dozorová oprávnění de lege ferenda

Právní úprava dozorových oprávnění, upravených v § 157 odst. 2 a § 174 odst. 2 TŘ, dle mého názoru dává státnímu zástupci široké a dostatečné možnosti, jimiž může ovlivňovat průběh přípravného řízení a dostát tak plnohodnotně svého hlavního úkolu – výkonu dozoru nad zachováním zákonnosti přípravného řízení. I tak nepovažuji současnou úpravu dozorových oprávnění za ideální, a to z následujících důvodů.

Za nedostatek současné právní úpravy dozorových oprávnění považuji především to, že je rozdělena do dvou samostatných ustanovení, přičemž vztah mezi těmito ustanoveními není zcela jednoznačný. Zároveň tato ustanovení na sebe ani nenavazují a mezi ně je vložena řada dalších ustanovení, která řeší jiné otázky. Toto svědčí o celkově nesystémové úpravě dozorových oprávnění státního zástupce.

Dále také postrádám jasné vymezení toho, která oprávnění může státní zástupce užít v jednotlivých úsecích přípravného řízení. Jak jsem již výše uvedla, oprávnění upravená

²⁷¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2233

²⁷² RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 523

²⁷³ čl. 5 odst. 1 POP 9/2019

v ustanovení § 157 odst. 2 TŘ sice míří především na úsek před zahájením trestního stíhání, ale zároveň mohou být užita po celou dobu přípravného řízení. Na druhou stranu oprávnění upravená v § 174 odst. 2 TŘ se vážou ke stádiu vyšetřování, ovšem dozorová oprávnění upravená v písm. c), e) a f) tohoto ustanovení, mohou být využita po celou dobu přípravného řízení, tedy nejen ve stádiu vyšetřování. Tato úprava tak působí zmatečně a nejednoznačně.

Další nedostatek spatřuji v tom, že dochází i k částečnému překrývání některých oprávnění upravených v obou zmíněných paragrafech²⁷⁴. To může vést k nejasnostem ohledně toho, podle kterého ustanovení by státní zástupce měl postupovat v různých stádiích přípravného řízení.

Současná právní úprava dozorových oprávnění je tak z mého pohledu dosti nepřehledná. Domnívám se, že v budoucnu by byla vhodnější komplexnější úprava dozorových oprávnění státního zástupce nejlépe v rámci jediného ustanovení. To by vedlo k lepší orientaci v trestním řádu. Zároveň by dle mého názoru, mělo být jasně rozlišeno, ve kterém úseku přípravného řízení lze jednotlivá oprávnění využít. Tím by také došlo k vyřešení současné problematice úpravy, kdy dochází k překrývání úprav některých oprávnění.

O vyřešení těchto problémů usiluje Komise pro nový trestní řád ve svém návrhu nového trestního řádu²⁷⁵. Tato dlouho připravená rekodifikace vychází z věcných záměrů trestního řádu z roku 2004 a 2008.

Současný návrh nového trestního řádu počítá s úpravou dozorových oprávnění v § x3 v hlavě II nazvané *Společná ustanovení pro přípravné řízení*. Jednotlivá dozorová oprávnění tento návrh upravuje nově v rámci jednoho ustanovení. Jedná se vesměs o kompilaci současných dozorových oprávnění upravených v § 157 odst. 2 a § 174 odst. 2 TŘ. Přičemž jejich úprava je formulována stručněji a jasněji. Zároveň návrh této úpravy počítá s užitím všech uvedených dozorových oprávnění v průběhu celého přípravného řízení, což je již patrné ze zařazení ustanovení do hlavy nazvané *Společná ustanovení pro přípravné řízení*.

²⁷⁴ § 157 odst. 2 písm. a), § 174 odst. 2 písm. b) TŘ

²⁷⁵ Rekodifikace trestního práva procesního. Pracovní verze paragrafového znění aktuální ke dni 20.7.2021. In. justice.cz [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>

Dle mého názoru se připravovaný návrh trestního řádu vydává správným směrem. Dozorová oprávnění upravená v jediném ustanovení řeší nepřehlednost současné úpravy a také nejednoznačný vztah mezi oběma ustanoveními, což je hlavní nedostatek současné úpravy, který je třeba zhojit. Skutečnost, ve kterém stádiu přípravného řízení může státní zástupce využít jednotlivá dozorová oprávnění, vyřešil současný návrh nového trestního řádu poměrně přímočaře. Mohou být aplikována po celou dobu přípravného řízení, což považuji též za vhodné řešení k odstranění této nejasnosti v současné úpravě. Pokud by byl přijat tento návrh nového trestního řádu, domnívám se, že by tak mohlo dojít k odstranění nedostatků současné právní úpravy dozorových oprávnění státního zástupce a jejich nahrazení úpravou jednodušší a uspořádanější.

Návrh trestního řádu počítá s tím, že státní zástupce bude vykonávat dozor v přípravném řízení vedeném o přečinu, až od okamžiku zahájení trestního stíhání. Před zahájením trestního stíhání pouze od doručení žádosti policejního orgánu o vydání rozhodnutí, udělení souhlasu s úkonem nebo podání návrhu soudci pro přípravné řízení na provedení úkonu. Zároveň bude ponechána možnost státnímu zástupci rozhodnout se, že bude vykonávat dozor dříve, a to i na základě žádosti o přezkoumání postupu policejního orgánu. Obligatoční dozor bude vykonávat od zahájení prověřování pouze v přípravném řízení vedeném o zločinu.

Návrh této úpravy vychází z věcného záměru trestního řádu. Fáze přípravného řízení před zahájením trestního stíhání ve všech případech nutně nevyžaduje, aby byl dozor vykonáván za použití všech prostředků a metod státního zástupce a není nutné, aby byl vykonáván soustavně. Soustavně a všemi dostupnými prostředky a metodami státního zástupce je potřeba vykonávat dozor spíše u věcí závažných nebo skutkově či právně složitých. Případně u méně závažných věcí, zjistil-li státní zástupce nedostatky v postupu policejního orgánu s ohledem na požadavek jeho rychlosti a účinnosti.²⁷⁶

Došlo by tak k návratu ke stavu před 1.1.2002, kdy státní zástupce vykonával dozor od okamžiku zahájení vyšetřování. Rozšířením výkonu dozoru státního zástupce na fázi prověřování došlo k významnému zatížení státních zástupců, kteří musejí vykonávat dozor od počátku ve všech věcech bez ohledu na jejich právní nebo skutkovou složitost. Tím často dochází k jejich

²⁷⁶Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). In. justice.cz. [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/11715/0/Věcný+záměr+TR+2008.pdf/f5e3f714-d120-4c77-912b-4eef544775a?version=1.0>

zbytečnému zatěžování v případech relativně jednoduchých věcí, místo toho, aby měli dostatek času věnovat se výkonu dozoru v trestních věcech, kde to bylo skutečně nutné.²⁷⁷

Návrh trestního řádu také upravuje výkon dozoru v přípravném řízení ve věcech, ve kterých koná celé vyšetřování státní zástupce. Podle návrhu nové úpravy by v těchto případech dozor neměl být vykonáván vůbec. Tím by došlo k odstranění nejasností ohledně výkonu dozoru v souvislosti s vyšetřováním státního zástupce podle § 174 odst. 2 písm. c) TŘ, na které jsem upozornila v předchozí kapitole.

²⁷⁷ FRYŠTÁK, Marek. *Přípravné řízení de lege ferenda*. Trestněprávní revue, 2015, č. 6, s. 133-139

5. Působnost nejvyššího státního zástupce v trestním řízení

5.1. Oprávnění nejvyššího státního zástupce dle § 12 ZoSZ

Ač je soustava státní zastupitelství tvořena jednotnými úřady, je zapotřebí mít nástroj, kterým je možné celou soustavu státního zastupitelství usměrňovat a sjednocovat, aby v co největší míře byly postupy a výstupy státního zastupitelství stejné. K tomu slouží tzv. *pokyn obecné povahy*.²⁷⁸

Pokyny obecné povahy je oprávněn dle § 12 odst. 1 ZoSZ vydávat nejvyšší státní zástupce, a to za účelem

- a) sjednocení a usměrnění postupu státních zástupců při výkonu působnosti státního zastupitelství,
- b) zajištění jednotné vnitřní organizace státního zastupitelství a
- c) zajištění jednotného výkonu spisové služby.²⁷⁹

Pro státní zástupce jsou pokyny závazné a pro ostatní zaměstnance státního zastupitelství jsou závazné pouze, stanoví-li tak nejvyšší státní zástupce. Pokyny mohou upravovat pouze neurčitý okruh věcí určitého druhu, nesmí naopak řešit konkrétní problémy a ani nemají povahu výkladových stanovisek. Svou povahou jsou interním předpisem a umožňují nejvyššímu státnímu zastupitelství ovlivňovat i činnost státních zastupitelství, nad nimiž nevykonává dohled.²⁸⁰

V oblasti zajištění jednotného výkonu spisové služby byl vydán například *pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 11/2019, jímž se vydává skartační řád státního zastupitelství*. Dále za účelem zajištění jednotné vnitřní organizace státního zastupitelství vydal nejvyšší státní zástupce tzv. *vzorový organizační řád*²⁸¹.²⁸² Jedním z důležitých pokynů, který byl nejvyšším státním zástupcem vydán za účelem sjednocení a usměrnění postupu státních zástupců, je *pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních*

²⁷⁸ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 69

²⁷⁹ KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 56

²⁸⁰ Tamtéž s. 56

²⁸¹ Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 4/2009, Vzorový organizační řád

²⁸² LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 70

*zástupců v trestním řízení.*²⁸³ Tento pokyn upravuje podrobnosti například postupu státních zástupců při výkonu dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení nebo v trestním řízení soudním včetně řízení o dovolání.²⁸⁴

K dalším oprávněním nejvyššího státního zástupce patří možnost vydávat *stanoviska* ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství (§ 12 odst. 2 ZoSZ).²⁸⁵ Vztahovat se tedy mohou výhradně k výkonu vlastní působnosti státního zastupitelství, a nikoliv organizace státního zastupitelství či spisové služby a výkonu správy státního zastupitelství.²⁸⁶

Na rozdíl od pokynů obecné povahy nestanovuje zákon závaznost výkladových stanovisek, působí toliko silou své argumentační přesvědčivosti. Pokud by se státní zástupce v konkrétní věci rozhodl nerespektovat závěry obsažené ve výkladovém stanovisku, musí svůj odlišný názor (postup) argumentačně obhájit.²⁸⁷ Odchýlení se od závěrů ve vydaném stanovisku by tedy mělo přicházet v úvahu pouze v odůvodněných případech. Například za situace, kdy se státní zástupce rozhodne zaujmout odlišný právní názor na základě zjištěných skutkových okolností. V těchto případech bude platit obdobně jako u soudů a soudců, že nerespektování judikatury může mít pouze procesní důsledky.²⁸⁸

Výlučným oprávněním nejvyššího státního zástupce je *nařízení kontroly skončených věcí*. Jedná se o mimořádné a fakultativní oprávnění, které nepředstavuje standartní, ale výjimečnou formu kontroly, která není formou dohledu, ale odlišným institutem.²⁸⁹ Zákon rozlišuje tuto specifickou kontrolní činnost prováděnou nejvyšším státním zástupcem na základě § 12 odst. 3 ZoSZ vedle vnějšího (instančního) a vnitřního dohledu. Nařízení kontroly skončených věcí je zcela na úvaze nejvyššího státního zástupce.²⁹⁰ Skončenou věcí se rozumí: „*věc, která byla*

²⁸³ Tamtéž s. 70

²⁸⁴ čl. 1 POP 9/2019

²⁸⁵ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GRIVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 177

²⁸⁶ KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 57

²⁸⁷ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 71

²⁸⁸ KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. s. 57

²⁸⁹ Tamtéž s. 57

²⁹⁰ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství : komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 467-468

v řízení vyřízena s konečnou platností a nelze ji tedy napadnout řádným opravným prostředkem, anebo v ní byl zcela ukončen výkon působnosti státního zastupitelství v daném stádiu řízení.“²⁹¹

Nejvyšší státní zástupce může nařídit, aby kontrolu provedlo Nejvyšší státní zastupitelství anebo jím pověřené státní zastupitelství. Pokud bylo kontrolou pověřeno Nejvyšší státní zastupitelství, tak rozsah jeho oprávnění ke kontrole vyplývá z ustanovení § 12h ZoSZ. Nejvyšší státní zastupitelství je v souladu ustanovením § 12h ZoSZ oprávněno provádět potřebná zjištění u kteréhokoliv nižšího státního zastupitelství, které je mu povinno poskytnout svou součinnost, dále může požadovat předložení spisů vedených u nižších státních zastupitelství k nahlédnutí, pořizovat z nich opisy a výpisy a vyžadovat další informace.²⁹²

V případě, že po skončení nařízené kontroly jsou zjištěna pochybení, mohou být uložena opatření k nápravě. Mezi opatřeními, která mohou být uložena, půjde především o tzv. pozitivní pokyny. Ty mohou například vést k zahájení trestního stíhání konkrétní osoby. Bude-li v rámci kontroly zjištěno pochybení, ale již nebude možné uložit účinné opatření k nápravě (např. věc je promlčena), i tak mohou být výsledky kontroly užity v rámci jiné činnosti státního zastupitelství.²⁹³

Právě tyto informace, které nejvyšší státní zástupce při provedené kontrole získal, může využít k uplatnění jiných svých oprávnění dle § 12 ZoSZ – vydat pokyn obecné povahy, vydat stanovisko nebo podat podnět předsedovi Nejvyššího soud k zaujetí stanoviska k výkladu zákona nebo jiného právního předpisu Nejvyšším soudem.²⁹⁴ Případně může využít závěry k postupu dle jiných zákonů – např. podání návrhu na zahájení kárného řízení. Nejvyšší státní zastupitelství ovšem není oprávněno v rámci této kontroly zrušit rozhodnutí vydaná nižším státním zastupitelstvím.²⁹⁵ Účelem tohoto oprávnění je vytvoření určitého kontrolního mechanismu, díky

²⁹¹ Stanovisko nejvyššího státního zástupce č. 2/2003 ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k rozsahu oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství, ve znění zákona č. 14/2002 Sb.

²⁹² KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství : komentář. 2.*, dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 469

²⁹³ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 74-75

²⁹⁴ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství : komentář. 2.*, dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 471

²⁹⁵ KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou.* Praha: Leges, 2010. s. 61

němuž je možné napravit i pochybení v postupu nižších státních zastupitelství a doplnit tak dohled o další úroveň kontroly.²⁹⁶

Pokud by nejvyšší státní zástupce získal v souvislosti s výkonem působnosti zastupitelství poznatky o nejednotnosti rozhodování soudů, je oprávněn dle § 12 odst. 4 ZoSZ podat předsedovi Nejvyššího soudu *podnět* k tomu, aby navrhl Nejvyššímu soudu zaujetí stanoviska k výkladu právního předpisu.²⁹⁷ Oprávnění k podání podnětu je jedním z nástrojů nejvyššího státního zástupce, které mu umožňuje plnit roli ochránce veřejného zájmu, jehož úkolem je zajišťovat zachování rovnosti práv před zákonem.²⁹⁸

Poznatky, na jejichž základě se nejvyšší státní zástupce rozhodne podat podnět, nemusí být primárně poznatky přímo Nejvyššího státního zastupitelství, ale může jít i o výsledky zjištění nižších státních zastupitelství, které je nejvyššímu státnímu zástupci předaly. Podnět se podává k rukám předsedy Nejvyššího soudu, jelikož je to on, kdo poté příslušnému kolegiu či plénu Nejvyššího soud navrhuje zaujetí stanoviska. Ač takto podaný podnět předsedu Nejvyššího soudu nijak nezavazuje, je standartní praxí, že tento návrh k zaujetí stanoviska předseda podá.²⁹⁹

Nejvyšší státní zástupce podle § 12 odst. 5 ZoSZ využívá i další oprávnění, ke kterým ho opravňuje ZoSZ a zvláštní předpisy. Těmito oprávněními jsou podle ZoSZ například: oprávnění podávat ministru spravedlnosti návrhy na jmenování a odvolání svých náměstků (§ 9 odst. 3 ZoSZ), oprávnění podávat ministru spravedlnosti návrhy na jmenování a odvolání vrchních, krajských a okresních státních zástupců (§ 10 odst. 1 a odst. 5 ZoSZ) nebo oprávnění předkládat ministru spravedlnosti s vlastním stanoviskem žádost státního zástupce o přeložení k jinému státnímu zastupitelství (§ 19 odst. 2 ZoSZ).³⁰⁰

K oprávnění nejvyššího státního zástupce dle zvláštních předpisů patří: oprávnění podat návrh na zahájení kárného řízení [§ 8 odst. 5 písm. a) zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů], oprávnění rušit nezákonná usnesení nižších státních zástupců o zastavení trestního stíhání, o postoupení věci nebo o nestíhání podezřelého

²⁹⁶ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství : komentář. 2., dopl. a přeprac.* vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 467

²⁹⁷ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GRIVNA. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 177

²⁹⁸ KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství : komentář. 2., dopl. a přeprac.* vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 471

²⁹⁹ LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 74

³⁰⁰ Tamtéž s. 75

(§ 174a odst. 1 TŘ), oprávnění podat dovolání pro nesprávnost kteréhokoliv výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného [§ 265d odst. 1 písm. a) TŘ] nebo oprávnění podat žalobu proti rozhodnutí správního orgánu, jestliže k jejímu podání shledá závažný veřejný zájem (§ 66 odst. SŘS) a další.³⁰¹

Nejpozději do poloviny kalendářního roku předkládá nejvyšší státní zástupce prostřednictvím ministra spravedlnosti vládě *zprávu o činnosti státního zastupitelství* za uplynulý kalendářní rok (§ 12 odst. 6 ZoSZ). Tato zpráva obsahuje informace nejen o činnosti státního zastupitelství, ale také o stavu a vývoji kriminality a poruchových jevů a o stavu zákonnosti v oblasti působnosti státního zastupitelství. Je to jakási zpětná vazba mezi státním zastupitelstvím a vládou.³⁰² Může také sloužit jako významný informační zdroj k podnícení potřebných legislativních změn či jiných nelegislativních opatření.³⁰³

Myslím si, že právní úprava oprávnění nejvyššího státního zástupce v ZoSZ, kterým jsem se věnovala v této kapitole diplomové práce, je přehledná a logicky upořádaná. Zároveň také dává nejvyššímu státnímu zástupci dostatek možností, kterými může působit jak na chod soustavy státního zastupitelství, tak případně v rámci jednotlivých trestních řízení.

Kladně hodnotím, že vydání pokynu obecné povahy, který usměrňuje chod celé soustavy státního zastupitelství, je svěřeno právě nejvyššímu státnímu zástupci, a nikoliv subjektu stojící mimo soustavu státního zastupitelství (například ministru spravedlnosti). Nedochozí tím tak k zasahování vlády do výkonu působnosti státního zastupitelství.

Navrhla bych, aby podnět k zaujetí stanoviska dle § 12 odst. 4 ZoSZ podávaný nejvyšším státním zástupcem k rukám předsedy Nejvyššího soudu, byl pro předsedu Nejvyššího soudu závazný. Rozhodne-li se nejvyšší státní zástupce takový podnět podat, činí tak jistě po dostatečné analýze se znalostí problémové oblasti a předseda Nejvyššího soudu by tak měl automaticky příslušnému kolegiu či plénu Nejvyššího soudu navrhnout zaujetí stanoviska.

³⁰¹ Tamtéž s. 76

³⁰² KOCOUREK, Jirí a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: komentář. 2.*, dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. s 475

³⁰³ LATA, Jan, Jirí PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 76

5.2. Oprávnění nejvyššího státního zástupce dle § 174a TŘ

Mimořádné kasační oprávnění nejvyššího státního zástupce rušit *nezákonná usnesení nižších státních zástupců o zastavení trestního stíhání* (dle § 172 TŘ) nebo *o postoupení věci* (dle § 171 TŘ), bylo vloženo do trestního řádu novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb.³⁰⁴ Později došlo k jeho rozšíření novelou provedenou zákonem č. 163/2016 Sb. i na *usnesení o nestíhání podezřelého* (dle § 159d odst. 1 TŘ). Naposledy došlo k úpravě tohoto oprávnění v roce 2019 novelou (zákon č. 315/2019 Sb.), jenž omezila přezkum nejvyššího státního zástupce, pokud jde o usnesení vydané evropským pověřeným žalobcem nebo evropským žalobcem (§ 174a odst. 1 TŘ větě za středníkem).³⁰⁵ Oprávnění rušit *nezákonná usnesení nižších státních zástupců o zastavení trestního stíhání* se ovšem nevztahuje na usnesení o zastavení trestního stíhání vydané v řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 TŘ), rozhodnutí o schválení narovnání (§ 309 TŘ) a rozhodnutí o odstoupení od trestního stíhání mladistvého (§ 70 ZSVM).³⁰⁶

Toto oprávnění lze charakterizovat jako fakultativní, a to z toho důvodu, že ne každé nezákonné rozhodnutí je povinen nejvyšší státní zástupce tímto postupem rušit. Při svém rozhodování bude zvažovat povahu a závažnost zjištěné nezákonnosti. Tedy i v případě, že zjistí existenci nezákonného usnesení o zastavení trestního stíhání, o postoupení věci nebo o nestíhání podezřelého, nemusí tato usnesení rušit, bude-li zřejmé, že další řízení by bylo neúčelné (srov. § 1 TŘ).³⁰⁷ Za účelem přezkumu těchto usnesení je státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství oprávněn vyžadovat od nižších státních zastupitelství příslušné podklady (spisy, dokumenty, materiály a zprávy) a provádět prověrky (§ 174a odst. 2 TŘ). V příloze č. 2 POP 9/2019 jsou uvedeny typově trestné činy, při jejichž postoupení nebo zastavení je usnesení vždy přezkoumáváno na základě celého spisového materiálu.³⁰⁸ Jedná se například o trestné činy rasově motivované anebo spáchané příslušníky extremistických skupin, úmyslné trestné činy, jimiž byla způsobena smrt a trestné činy, při jejichž spáchání došlo ke smrti osoby mladší 15 let, bez ohledu na formu zavinění nebo trestné činy hospodářské se škodou převyšující 10 milionů

³⁰⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv. Trestní řád: komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2238

³⁰⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2020. s. 936

³⁰⁶ čl. 105 odst. 1 POP 9/2019

³⁰⁷ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 1300

³⁰⁸ Tamtéž s. 1300

Kč.³⁰⁹ Nejvyšší státní zástupce zároveň může svým písemným opatřením určit další věci, v nichž bude usnesení přezkoumáno na základě celého spisového materiálu.³¹⁰

Nejvyšší státní zástupce ruší nezákonná usnesení nižších státních zástupců ve lhůtě tří měsíců od nabytí jejich právní moci³¹¹. Právě s tímto úzce souvisí povinnost státních zástupců upravená v § 173a TR, podle které jsou státní zástupci povinni všechna usnesení o zastavení trestního stíhání a o postoupení věci doručit Nejvyššímu státnímu zastupitelství po nabytí právní moci. Totéž platí ohledně usnesení o nestíhání podezřelého dle § 159d odst. 3 TR. Tato ustanovení trestního řádu tak vytváří podmínky pro realizaci oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a TR.

Přezkumu ze strany nejvyššího státního zástupce podléhá tedy každé usnesení o zastavení trestního stíhání, postoupení věci nebo o nestíhání podezřelého a není k němu zapotřebí žádný návrh. Zároveň ovšem není vyloučeno, aby takový podnět či návrh byl podán, a to zpravidla ze strany poškozeného.³¹² Postup státního zastupitelství v případě podání podnětu k přezkumu je upraven v čl. 106 POP 9/2019. Dojde-li státnímu zastupitelství podnět k přezkumu jeho pravomocného usnesení o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci³¹³ ve lhůtě tří měsíců od právní moci, neprodleně předloží spisový materiál spolu s podnětem a svým vyjádřením Nejvyššímu státnímu zastupitelství. Zároveň zašle nejbližší vyššímu státnímu zastupitelství stejnopis předkládací zprávy. Po obdržení předkládací zprávy zašle státní zastupitelství, které rozhodovalo ve věci v druhém stupni nebo v ní konalo dohled, Nejvyššímu státnímu zastupitelství stejnopis jím vydaného usnesení včetně spisového materiálu, má-li jej k dispozici a připojí vlastní vyjádření k věci.³¹⁴

Nebyl-li podán podnět k přezkoumání, státní zastupitelství doručí usnesení opatřené vyznačenou doložkou právní moci Nejvyššímu státnímu zastupitelství, a to ve lhůtě 1 týdne od právní moci tohoto usnesení. Vyhradilo-li si Nejvyšší státní zastupitelství ve věci předkládání spisového materiálu, nebo jde-li o věc, v níž přezkoumává rozhodnutí na základě úplného

³⁰⁹ Příloha č. 3 POP 9/2019

³¹⁰ čl. 107 POP 9/2019

³¹¹ „Tato lhůta vymezuje vztah mezi nejvyšším státním zástupcem a nižšími státními zástupci a je lhůtou na rozhodnutí, která může být fakticky zkrácena jen porušením povinnosti zakotvené v § 173a trestního řádu. Není lhůtou, v níž musí být doručeno rozhodnutí nejvyššího státního zástupce dotčené osobě.“ – usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 637/16 ze dne 7.6.2016

³¹² DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s.1300

³¹³ Obdobně se postupuje i v případě usnesení o nestíhání podezřelého (čl. 104 POP 9/2019).

³¹⁴ čl. 106 odst. 1 a 2 POP 9/2019

spisového materiálu, připojí k rozhodnutí státní zastupitelství trestní spis.³¹⁵ Kromě toho státní zastupitelství také zašle stejnopis usnesení na vědomí nejbližší vyššímu státnímu zastupitelství, které zjistí-li nezákonnost tohoto usnesení, zašle Nejvyššímu státnímu zastupitelství spis se svým stanoviskem, ve kterém uvede, v čem spatřuje rozpor se zákonem.³¹⁶

V případě, že nejvyšší státní zástupce zruší usnesení o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci pro jejich nezákonnost, pokračuje v řízení státní zástupce, jenž rozhodoval v prvním stupni; ten je v dalším řízení vázán právním názorem nejvyššího státního zástupce, který vyslovil ve svém rozhodnutí, a je také povinen provést úkony a doplnění, které nejvyšší státní zástupce nařídil (§ 174a odst. 3 TŘ).

Zruší-li nejvyšší státní zástupce usnesení o nestíhání podezřelého, k řízení je dále příslušný policejní orgán, který rozhodne (dle zjištěných důvodů nezákonnosti) buď o zahájení trestního stíhání anebo věc vyřídí jinak. Takovým vyřízením může být především odložení věci nebo odevzdání věci příslušnému orgánu či odevzdání věci jinému orgánu (§ 159a TŘ).³¹⁷

Jak jsem již uvedla, jedná se o mimořádné kasační oprávnění nejvyššího státního zástupce a z toho důvodu se nabízí srovnání s mimořádnými opravnými prostředky.

Oprávnění upravené v § 174a TŘ je podle názoru Nejvyššího soudu speciálním ustanovením ve vztahu ke stížnosti pro porušení zákona (§ 266 odst. 1 TŘ) a nahrazuje ji v rozsahu své působnosti. Tedy v případech, kdy je napadáno usnesení státního zástupce o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci, je podání stížnosti pro porušení zákona vyloučeno.³¹⁸ Ustanovení § 56 a 57 JŘStZast dále stanovuje, že i v případě podání podnětu proti pravomocným rozhodnutím státního zástupce o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci, je tento podnět považován za podnět k postupu dle § 174a TŘ. Pouze za situace, kdy by byl takový podnět podán až po uplynutí tříměsíční lhůty od právní moci těchto rozhodnutí, vyřídí se jako podnět k podání stížnosti pro porušení zákona.

Vztah dovolání (§ 265a an TŘ) a mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce lze charakterizovat především tak, že se tyto úpravy vzájemně doplňují. Dovolání jako mimořádný opravný prostředek lze podat pouze proti pravomocným rozhodnutím soudu ve věci samé [a to včetně usnesení o zastavení trestního stíhání a o postoupení věci jinému orgánu –

³¹⁵ čl. 105 odst. 2 a 3 POP 9/2019

³¹⁶ čl. 105 odst. 6 POP 9/2019

³¹⁷ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s.1301

³¹⁸ usnesení Nejvyššího soudu sp zn. 4 Tz 58/2003 ze dne 14.3.2003

§ 265a odst. 2 písm. c) a d) TŘ], pokud soud rozhodoval ve druhém stupni a zákon to připouští. A naopak oprávnění dle § 174a TŘ se vztahuje na pravomocná rozhodnutí státního zástupce v přípravném řízení.³¹⁹

Mimořádné kasační oprávnění nejvyššího státního zástupce představuje významný prostředek sjednocování aplikační praxe nižších státních zástupců.³²⁰ Zároveň prostřednictvím tohoto oprávnění mohou být napravnými vady meritorních rozhodnutí státních zástupců, kterými dochází k pravomocnému skončení trestního stíhání s účinky překážky věci rozhoduté.

Objevují se však i hlasy, které se k současné úpravě a aplikaci tohoto oprávnění staví kriticky. Gřivna se domnívá, že státní zástupci z důvodu obav z kasačního zásahu nejvyššího státního zástupce mohou ve sporných věcech raději podávat obžalobu, jelikož případný zprošťující rozsudek pro ně představuje menší újmu než rušení jejich rozhodnutí o zastavení trestního stíhání ze strany nejvyššího státního zástupce.³²¹ S tímto tvrzením nesouhlasí Ištván, podle něhož, pokud by státní zástupce místo zastavení trestního stíhání podával obžaloby (z důvodů nastíněných Gřivnou), jednalo by se o zcela zásadní pochybení takového státního zástupce.³²²

Ve své polemice se k problematice využití mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce vyjádřili také Foldyna s Latou.³²³ Podle Foldyny současná úprava a aplikace mimořádného kasačního oprávnění příliš zasahuje do nezávislosti jednotlivých prvostupňových státních zástupců. Argumentuje tím, že veřejně je ze strany nejvyšších představitelů státního zastupitelství deklarována snaha o zvýšení nezávislosti a odpovědnosti státního zástupce vykonávajícího dozor v přípravném řízení. Do činnosti prvostupňového státního zástupce by tak ze strany nadřízených státních zástupců mělo být zasahováno co nejméně. Upozorňuje v této souvislosti na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 51/2012 ze dne 12.6.2012, v němž se uvádí, že státní zástupci: „nemohou být bezvládné neodpovědné loutky v rukou svých nadřízených ale nebojácní profesionálové reprezentující veřejný zájem...“ a dále, že „státní

³¹⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv. Trestní řád: komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2241

³²⁰ FENYK, Jaroslav. *Postavení státního zástupce v trestním řízení po novele trestního řádu*. Bulletin advokacie, 2001, č. 11-12, s. 38-51

³²¹ KANDOVÁ, Katarína, Filip, ŠČERBA. *Činnost státního zástupce v trestním řízení*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2019, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

³²² Tamtéž

³²³ FOLDYNA, Tomáš, Jan LATA. *Má být omezeno oprávnění nejvyššího státního zástupce zakotvené v § 174a trestního řádu?*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2012, č. 6. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

zastupitelství nesmí být souborem bezbarvých anonymních úředníků čekajících na pokyny, kteří nenesou vlastní odpovědnost za rozhodování v konkrétní věci.“. Foldyna tak namítá, že kromě toho, že toto oprávnění zasahuje do nezávislosti dozorového státního zástupce, zbavuje jej také odpovědnosti a v důsledku toho může vést k alibismu státního zástupce a přenášení své odpovědnosti za rozhodnutí v trestním řízení na soud. Lata s ním nesouhlasí a je toho názoru, že využitím tohoto oprávnění a zrušením nezákonného rozhodnutí státního zástupce nemůže docházet k narušování nezávislosti státních zástupců, stejně jako není narušena nezávislost soudce, pokud je jeho rozhodnutí zrušeno vyšším stupněm.³²⁴

Dále Foldyna kritizuje, že je možné toto oprávnění uplatit výlučně v neprospěch obviněného a pokud jej nejvyšší státní zástupce využije, vždy dojde ke zhoršení postavení obviněného. Lata však upozorňuje, že nejde vždy o zhoršení postavení obviněného, může se vyskytnout i případ, kdy dojde ke zrušení usnesení o postoupení věci za situace, kdy je zjevné, že skutek nemůže být posouzen ani jako přestupek.³²⁵

Podle názoru Foldyny, by tato rozhodnutí měla být přezkoumávána jen na základě podnětu fyzické či právnické osoby, která by měla na odstranění namítané nezákonnosti právní zájem. Bez návrhu by toto oprávnění mělo být uplatňováno jen tam, kde zájem na zákonnosti rozhodnutí výrazně převyšuje nad zachováním principu právní jistoty. Nesouhlasí s ním Lata, který tvrdí, že pokud by bylo užití oprávnění dle § 174a TR možné bez návrhu pouze například v řízení o zvlášť závažném zločinu a v ostatních věcech by bylo vázáno na uplatnění podnětu „zvenčí“ (podnětu poškozeného), bylo by to v rozporu s úlohou státního zastupitelství jako reprezentanta veřejného zájmu. Odůvodňuje to tím, že poškozený u řady trestných činů nemusí potrestání pachatele požadovat, nemusí si být vědom nezákonnosti rozhodnutí anebo nemusí poškozený vůbec existovat.³²⁶

Přijetí tohoto mimořádného kasačního oprávnění považuji za správný krok, kdy v rámci soustavy státního zastupitelství došlo k zavedení dalšího kontrolního mechanismu, díky němuž mohou být napraveny vady rozhodnutí nižších státních zástupců, a to v rámci soustavy státního zastupitelství, bez potřeby zásahu soudu. Zároveň také připívá ke sjednocování aplikační praxe nižších státních zastupitelství. Nedomnívám se, jako Foldyna, že by aplikace tohoto oprávnění

³²⁴ FOLDYNA, Tomáš, Jan LATA. *Má být omezeno oprávnění nejvyššího státního zástupce zakotvené v § 174a trestního řádu?*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2012, č. 6. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

³²⁵ Tamtéž

³²⁶ Tamtéž

významným způsobem zasahovala do nezávislosti státních zástupců, stejně jako jiné opravné a kontrolní mechanismy, které jsou využívány v trestním řízení. Avšak souhlasím s ním v tom, že povinnost zasílat k přezkumu veškerá rozhodnutí uvedená v § 174a TŘ, nepřispívá tomu, aby se státní zástupci cítili samostatní ve výkonu své činnosti a tím i odpovědní za své rozhodování.

Množství rozhodnutí, která podléhají přezkumu ze strany nejvyššího státního zástupce, je obrovské. Domnívám se také, že je třeba zvážit, zda je skutečně nutné, aby například všechna rozhodnutí o zastavení trestního stíhání podléhala tomuto přezkumu. Navrhovala bych proto, obdobně jako Foldyna, aby přezkumu automaticky podléhala pouze rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, pokud jde v trestním řízení o závažnější trestnou činnost. Tím, že dochází k přezkumu i rozhodnutí, která byla vydána v řízení, jenž se vede pro trestné činy méně závažné, dochází ke zbytečnému zatěžování Nejvyššího státního zastupitelství. Proto bych navrhla, aby se toto oprávnění nejvyššího státního zástupce vztahovalo jen na rozhodnutí ve věci, kde je větší zájem na potrestání pachatele, než je tomu u bagatelní trestní činnosti. Oprávněnou osobou k podání tohoto návrhu by byl poškozený, jakožto osoba, která má největší zájem na potrestání pachatele. Podmínkou by však bylo, aby byl o možnosti podat tento návrh řádně poučen orgány činnými v trestním řízení. Myslím si, že touto variantou úpravy by byla nastavena rovnováha mezi veřejným zájmem na potrestání pachatele a snahou o omezení zásahů do samostatnosti rozhodování nižších státních zastupitelství.

Dále by, dle mého názoru, mělo dojít ke sjednocení lhůty ke zrušení usnesení dle § 174a TŘ se lhůtou stanovenou pro podání dovolání. Mimořádný opravný prostředek dovolání je nejvyšší státní zástupce oprávněn podat ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí³²⁷, avšak rušit nezákonná usnesení dle § 174a TŘ může nejvyšší státní zástupce ve lhůtě tří měsíců od jejich právní moci. V obou případech se jedná o instituty mimořádné, jimiž dochází k zásahu do pravomocných rozhodnutí, a proto by měla být lhůta k jejich užití co nejkratší. Souhlasím tak s Jelínkem, podle něhož prodloužení lhůty na 3 měsíce (k níž došlo zákonem č. 283/2004 Sb.) nebylo správné a došlo tak ke zbytečnému prodloužení nejistoty osob dotčených těmito rozhodnutími, zda jsou či nejsou tato rozhodnutí konečná.³²⁸

³²⁷ § 265e TŘ

³²⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 7. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. s.919

Připravovaný návrh nového trestního řádu³²⁹ obsahuje řadu změn v úpravě mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce. Níže se zaměřím na popsání těch, které považují za zásadní.

Změny úpravy tohoto oprávnění by se měly významně dotknout především usnesení o zastavení trestního stíhání. Návrh trestního řádu totiž počítá s odlišnými pravidly pro přečiny a zločiny. Pouze pro usnesení o zastavení trestního stíhání vedeného pro zločin, budou platit současná pravidla, kdy státní zástupce bude mít povinnost vždy doručit toto usnesení na Nejvyšší státní zastupitelství po jeho právní moci. Naopak usnesení o zastavení trestního stíhání vedeného pro přečin, nebude automaticky doručováno na Nejvyšší státní zastupitelství a nejvyšší státní zástupce jej bude moci zrušit pouze na základě žádosti poškozeného (a to poté, co byla zamítnuta stížnost poškozeného), podané ve lhůtě 1 měsíce od právní moci tohoto rozhodnutí. Významná změna nastává především v situaci, kdy nebude znám poškozený. V takovém případě připravovaná úprava nepočítá s žádnou možností přezkumu usnesení o zastavení trestního stíhání vedeného pro přečin (nepodá-li stížnost sám obviněný).

Dále návrh nového trestního řádu také rozšiřuje okruh rozhodnutí, na které se bude vztahovat přezkum nejvyššího státního zástupce. Nově by měla být přezkumu podrobena i některá rozhodnutí o odložení věci.³³⁰ Zároveň rozhodnutí o odložení věci a o zastavení trestního stíhání vydané z důvodu zjištění, že shromážděné důkazy nejsou dostatečným podkladem pro úspěšné zastupování obžaloby v řízení před soudem anebo z důvodu, že není na dalším trestním stíhání veřejný zájem, bude moci nejvyšší státní zástupce zrušit i pokud shledá, že tato rozhodnutí jsou nedůvodná, a nikoliv pouze nezákonná.³³¹

Taktéž novinkou bude možnost tzv. třístupňového přezkumu taxativně vyjmenovaných rozhodnutí, u nichž bude znám poškozený.³³² Budou mezi ně patřit rozhodnutí o zastavení trestního stíhání nebo o odložení věci, kdy důvodem pro vydání těchto rozhodnutí bylo zjištění,

³²⁹ Rekodifikace trestního práva procesního. Pracovní verze paragrafového znění aktuální ke dni 20.7.2021. In: justice.cz [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>

³³⁰ Rozhodnutí o odložení věci, které byly odloženy z důvodu, že nebylo zjištěno podezření z trestného činu anebo s ohledem na nízkou společenskou škodlivost nelze uplatňovat trestní odpovědnost anebo důvodem odložení bylo zjištění, že shromážděné důkazy nejsou dostatečným podkladem pro úspěšné zastupování obžaloby v řízení před soudem anebo není na dalším trestním stíhání veřejný zájem.

³³¹ Návrh trestního řádu počítá se zavedení nového důvodu pro zastavení trestního stíhání, kterým je, že shromážděné důkazy nejsou dostatečným podkladem pro úspěšné zastupování obžaloby v řízení před soudem.

³³² MOUDRÁ, Ludmila. *Diskreční oprávnění státního zástupce a navrhovaná možnost zastavení trestního stíhání pro nedostatek shromážděných důkazů*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2019, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

že shromážděné důkazy nejsou dostatečným podkladem pro úspěšné zastupování obžaloby v řízení před soudem nebo není na dalším trestním stíhání veřejný zájem. V těchto případech, nebude-li žádosti poškozeného o přezkum ze strany nejvyššího státního zástupce vyhověno, bude mít možnost tato rozhodnutí zrušit ještě soudce pro přípravné řízení, který tak bude moci učinit do 1 měsíce od podání žádosti poškozeného.

Navržené změny, se kterými počítá návrh nového trestního řádu, považuji za vyhovující. Především hodnotím kladně, že dojde k omezení automatického přezkumu rozhodnutí o zastavení trestního stíhání nejvyšším státním zástupcem pouze na věci vedené o zločinech.

5.3. Působnost nejvyššího státního zástupce v řízení o dovolání

Dovolání bylo zavedeno do systému opravných prostředků velkou novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. Účelem zakotvení dalšího mimořádného opravného prostředku bylo posílení postavení základních procesních stran, kdy jim byl v řízení o dovolání umožněn přístup za stanovených podmínek k Nejvyššímu soudu. Zároveň tím také došlo k určitému sjednocení základních mimořádných opravných prostředků v obou hlavních typech soudního řízení – trestním a civilním.³³³

Dovolání je mimořádný opravný prostředek, kterým je možné napadnout pouze pravomocná rozhodnutí soudu ve věci samé, pokud soud rozhodl v druhém stupni a zákon to připouští (§ 265a odst. 1 TR).³³⁴ Jelikož dovolání představuje výjimečný zásah do právní moci taxativně vyjmenovaných rozhodnutí, je proto i okruh osob oprávněných k jeho podání limitován. Obrátit se dovoláním na Nejvyšší soud jsou tak oprávněny výlučně ty subjekty trestního řízení, které v něm zaujímají tu nejdůležitější pozici – obviněný a státní zástupce, resp. právě nejvyšší státní zástupce.³³⁵ Žádné další osoby, tedy ani poškozený nebo ministr spravedlnosti, nemohou dovolání účinně podat. Jiné osoby mohou učinit pouze podnět k tomu, aby dovolání podal nejvyšší státní zástupce.³³⁶ Ač je to v celé soustavě státního zastupitelství pouze nejvyšší státní zástupce, kdo je oprávněn uplatnit tento mimořádný opravný prostředek,

³³³ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 842

³³⁴ Tamtéž s. 843

³³⁵ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s.449, 472

³³⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 3209

neznamená to, že tak vždy musí učinit přímo on osobně. Za splnění zákonných podmínek může podat dovolání v jeho zastoupení též náměstek nejvyššího státního zástupce.³³⁷

Nejvyšší státní zástupce může podat dovolání vůči kterémukoliv výroku napadeného rozhodnutí, nebo i z důvodu, že v něm je určitý výrok neúplný nebo zcela chybí. Je oprávněn jej podat jak v neprospěch, tak i ve prospěch obviněného anebo zároveň v neprospěch i ve prospěch obviněného, musí to však vždy v dovolání výslovně uvést.³³⁸

Dovolání může nejvyšší státní zástupce podat na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce. Jeho podání ale není podmíněno jejich návrhem či podnětem, je oprávněn tak učinit i čistě z vlastní iniciativy.³³⁹

Postup podání návrhu dovolání nejvyššímu státnímu zástupci je blíže upraven v POP 9/2019. Rozhodnutí soudu druhého stupně přezkoumá bezprostředně po jeho doručení státní zastupitelství, které bylo činné v řízení před tímto soudem. Shledá-li, že dle jeho názoru existují důvody pro podání dovolání, podá návrh na dovolání Nejvyššímu státnímu zastupitelství.³⁴⁰ Spolu s tímto návrhem předloží Nejvyššímu státnímu zastupitelství i příslušný spisový materiál včetně rozhodnutí, proti kterému má dovolání směřovat.³⁴¹ Místo návrhu, jehož náležitosti jsou upraveny v čl. 117 odst. 2 POP 9/2019, může státní zástupce předložit návrh na dovolání, k němuž připojí předkládací zprávu.³⁴² Státní zastupitelství činné před soudem prvního stupně sice není oprávněno předkládat Nejvyššímu státnímu zastupitelství návrhy na dovolání, ale může se na něj obracet s podněty k dovolání. Předloží-li Nejvyššímu státnímu zastupitelství takový podnět, informuje o tom státní zastupitelství činné před soudem druhého stupně.³⁴³

Poté co na Nejvyšší státní zastupitelství byl podán návrh nebo návrh na dovolání, státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství jej spolu s předloženým spisovým materiálem přezkoumá a rozhodne se, zda nejvyššímu státnímu zástupci předloží buď návrh na odložení návrhu na dovolání anebo (shledá-li jej důvodným) samotný návrh na dovolání. Zároveň státní

³³⁷ usnesení velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 15 Tdo 354/2011 ze dne 14.9.2011

³³⁸ Tamtéž s. 3210

³³⁹ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 473

³⁴⁰ čl. 116 odst. 1 POP 9/2019

³⁴¹ čl. 117 odst. 1 POP 9/2019

³⁴² čl. 117 odst. 3 POP 9/2019

³⁴³ čl. 116 odst. 1 POP 9/2019

zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství může sám zpracovat nástin dovolání, shledá-li sám po přezkoumání věci, že jsou dány podmínky pro podání dovolání.³⁴⁴

Lhůta k podání dovolání činí 2 měsíce od doručení rozhodnutí, proti kterému dovolání směřuje (§ 165e odst. 1 TŘ), přičemž u každé osoby oprávněné k podání dovolání běží dvouměsíční lhůta samostatně.³⁴⁵ Nejvyšší soud stanovil počátek běhu lhůty pro nejvyššího státního zástupce následovně: „*Lhůtu dvou měsíců k podání dovolání nejvyššího státního zástupce je třeba počítat od prvního doručení rozhodnutí soudu druhého stupně státnímu zástupci, přičemž není rozhodující, zda jím bude státní zástupce příslušného okresního či krajského státního zastupitelství, rozhoduje-li ve věci v prvním stupni okresní soud a ve druhém stupni krajský soud.*“³⁴⁶ Pro počátek běhu této lhůty je tedy rozhodující den doručení rozhodnutí státnímu zástupci, jenž byl činný před soudem (zpravidla) ve druhém stupni.

Dovolání musí obsahovat řadu obligatorních náležitostí, které jsou vymezeny zejména v ustanovení § 265f odst. 1 TŘ. Zaprvé, podané dovolání musí obsahovat obecné náležitosti podání ve smyslu ustanovení § 59 odst. 3 TŘ, tedy především údaj, kterému orgánu je dovolání určeno, které věci se týká, kdo jej činí a co tím sleduje, a to včetně podpisu a data. Vedle těchto obecných náležitostí, musí být z dovolání patrné, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu a také z jakých důvodů napadá. Kromě toho musí dovolání obsahovat konkrétní návrh na rozhodnutí dovolacího soudu.³⁴⁷ Význam těchto obsahových náležitostí dovolání spočívá především ve skutečnosti, že podaným dovoláním vymezuje dovolatel rozsah a obsah přezkumné činnosti dovolacího soudu. A proto se také možné budoucí rozhodnutí dovolacího soudu odvíjí od obsahu podaného dovolání.³⁴⁸

Pokud jde o nejvyššího státního zástupce, tak kromě výše uvedených náležitostí, musí jeho dovolání obsahovat další zvláštní obsahovou náležitost. Obligatorně je povinen v dovolání výslovně uvést, zda jej podává v neprospěch anebo ve prospěch obviněného. Tímto vymezením je poté dovolací soud vázán.³⁴⁹ To se projevuje následovně; nebylo-li dovolání nejvyššího státního zástupce výslovně označeno jako podané, byť i z části v neprospěch obviněného, uplatí

³⁴⁴ čl. 118 odst. 1 a 2 POP 9/2019

³⁴⁵ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s.478

³⁴⁶ usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 1347/2011 ze dne 9.11.2011

³⁴⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 7. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. s.1080

³⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 854

³⁴⁹ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 484

se omezení vyplývají ze zásady *zákazu reformationis in peius*, a to jak pro rozhodnutí dovolacího soud, tak i pro následný postup v novém řízení.³⁵⁰

Zásada *zákazu reformationis in peius* vyjadřuje požadavek zákazu zhoršení postavení osoby, která buď opravný prostředek podala sama anebo v jejíž prospěch byl podán jinou oprávněnou osobou. Ohledně takové osoby se tedy řízení může vést výhradně v její prospěch. Ovšem pokud bylo zároveň vedle dovolání obviněného (které bylo podáno samozřejmě v jeho prospěch), podáno taktéž dovolání nejvyšším státním zástupcem v jeho neprospěch, tak se zásada *zákazu reformationis in peius* neuplatní, dojde-li ke zrušení rozhodnutí dovolacím soudem v důsledku obou těchto opravných prostředků.³⁵¹

Pokud podané dovolání nespĺňuje všechny výše uvedené obsahové náležitosti, vyzve předseda senátu k nápravě a stanoví lhůtu dvou týdnů k odstranění těchto vad (§ 265h TR). Lhůta k odstranění vad dovolání je lhůtou propadnou a v případě jejího nedodržení bude dovolání podle ustanovení § 265i odst. 1 d) TR odmítnuto.³⁵²

Nevykazuje-li podané dovolání žádné vady anebo došlo-li k jejich odstranění ve stanovené lhůtě, doručí předseda senátu soudu prvního stupně opis dovolání protistraně k písemnému vyjádření.³⁵³ Smyslem tohoto postupu je dát ostatním stranám možnost vyjádřit se k podanému dovolání protistrany.³⁵⁴ Podá-li dovolání obviněný, doručí jeho opis předseda senátu státnímu zastupitelství, které neprodleně předloží Nejvyššímu státnímu zastupitelství spisový materiál včetně rozhodnutí, proti němuž dovolání směřuje. Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství tento spisový materiál přezkoumá. Pokud při přezkumu zjistí, že jsou dány i jiné důvody pro podání dovolání nejvyššího státního zástupce, zpracuje jeho nástin. Naopak pokud nezjistí důvody k podání dovolání, vypracuje vyjádření k dovolání obviněného, které doručí soudu prvního stupně.³⁵⁵

Spolu s doručením dovolání obviněného spojí též předseda senátu výzvu, že nejvyšší státní zástupce může souhlasit s projednáním dovolání v neveřejném zasedání podle ustanovení

³⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv. Trestní řád: komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 3226

³⁵¹ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 856

³⁵² usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 548/2002 ze dne 22.8.2002

³⁵³ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 491

³⁵⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv. Trestní řád: komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 3236

³⁵⁵ čl. 119 odst. 1, 2 a 3 POP 9/2019

§ 265r odst. 1 písm. c) TŘ.³⁵⁶ Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství tento případný souhlas s projednáním dovolání v neveřejném zasedání doručí soudu prvního stupně spolu s vyjádřením k dovolání obviněného.³⁵⁷

Nejvyšší soud projedná a rozhodne o dovolání ve veřejném nebo v neveřejném zasedání. V neveřejném zasedání může dovolací soud rozhodnout pouze v případech uvedených v ustanovení § 265r odst. 1 větě druhé TŘ. Ve veřejném zasedání mohou být však učiněna všechna rozhodnutí, která zákon předpokládá učinit v řízení u dovolacího soudu. Koná-li se veřejné zasedání, je účast státního zástupce činného u Nejvyššího soudu povinná. O jeho konání musí předseda dovolacího senátu předem včas vyrozumět státního zástupce tak, aby mu od doručení vyrozumění zbývala alespoň pětidenní lhůta k přípravě.³⁵⁸

Dovolání je dispozitivním procesním úkonem oprávněné osoby a z tohoto důvodu může dovolatel vzít podané dovolání zpět. Osoba, která dovolání podala, jej tak může vzít zpět, až do doby, než se Nejvyšší soud odebere k závěrečné poradě (§ 265g odst. 1 TŘ). Dovolání nejvyššího státního zástupce je oprávněn vzít účinně zpět jen on sám, popřípadě koná-li se veřejné zasedání, tak z jeho pověření i přítomný státní zástupce činný u Nejvyššího soudu.³⁵⁹

Pokud nejvyšší státní zástupce vzal zpět dovolání podané ve prospěch obviněného, ale obviněný trvá na pokračování dovolacího řízení, předseda senátu Nejvyššího soudu rozhodne usnesením, že zpětvzetí bere na vědomí, ale zároveň dalším výrokem rozhodne o pokračování řízení. O dovolání poté rozhoduje Nejvyšší soud v rozsahu, jako kdyby dovolání podané nejvyšším státním zástupcem podal obžalovaný sám.³⁶⁰ Nastane-li situace, kdy obviněný zemřel, je zpětvzetí dovolání nejvyššího státního zástupce podané v jeho prospěch absolutně neúčinné.³⁶¹

Úpravu dovolání v trestním řádu shledávám kvalitní a srozumitelnou. Myslím si, že dává státnímu zástupci dostatečné možnosti k nápravě vad pravomocných rozhodnutí soudu. Pozitivně hodnotím především pokyn obecné povahy – POP 9/2019, který přehledně doplňuje jednotlivá ustanovení trestního řádu z hlediska postupu státních zástupců na jednotlivých stupních soustavy před samotným podáním dovolání nejvyšším státním zástupcem.

³⁵⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 3236

³⁵⁷ čl. 19 odst. 3 POP 9/2019

³⁵⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 3284 – 3286

³⁵⁹ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 486-487

³⁶⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 3231

³⁶¹ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 487

Navrhovala bych, aby v trestním řádu bylo výslovně upraveno, že kromě nejvyššího státního zástupce může podat dovolání v jednotlivých případech v jeho zastoupení i náměstek. V ustanovení § 265d TŘ jsou taxativně vyjmenovány osoby oprávněné podat dovolání, avšak náměstek nejvyššího státního zástupce v tomto výčtu chybí, ač dovolání v zastoupení nejvyššího státního zástupce podávat může, jak vyplývá z judikatury³⁶². Odstavec druhý stanovuje, že obviněný může podat dovolání výlučně prostřednictvím obhájce. Jestliže trestní řád přesně vymezuje způsob, kterým může podat dovolání obviněný, mělo by obdobně platit i pro podání dovolání ze strany nejvyššího státního zástupce. V případě, že trestní řád podává taxativní výčet osob oprávněných k určitému úkonu, bylo by vhodné výčet doplnit o osoby, jimž je oprávnění k tomuto úkonu přiznáno také, a to na základě judikatury. Proto se domnívám, že by výčet osob oprávněným podat dovolání by měl být doplněn o náměstka nejvyššího státního zástupce, jakožto další osobu oprávněnou podat dovolání v zastoupení nejvyššího státního zástupce, obdobně jako obhájce podává dovolání za obviněného.

Na závěr bych rozebrala zajímavou problematiku, týkající se nejnovějšího dovolacího důvodu. S účinností od 1.1.2022 byl do trestního řádu zákonem č. 220/2021 Sb.³⁶³ vložen nový dovolací důvod. Do návrhu zákona byl v průběhu jeho projednání v Poslanecké sněmovně vložen pozměňovacím návrhem č. 6103 poslankyně Heleny Válkové.³⁶⁴

Dovolání je nově možné podat i z důvodu, že rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy.³⁶⁵

Jedná se o důležitou novelu zákona, jelikož po této legislativní změně bylo voláno již delší dobu, především ze strany státních zástupců. Zajímavý byl vývoj judikatury v této oblasti, který bych v následujících odstavcích přiblížila.

³⁶² usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 15 Tdo 354/2011 ze dne 14.9.2011

³⁶³ Zákon č. 220/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

³⁶⁴ Pozměňovací návrh č. 6103 k sněmovnímu tisku 642/0. In. psp.cz [online]. [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=624>

³⁶⁵ § 265b odst. 1 písm. g) TŘ (znění účinné k 1.1.2022)

Dovolací důvody jsou v trestním řádu vymezeny taxativně, nicméně Ústavní soud ve své rozhodovací praxi³⁶⁶ dovedl, že pod dovolací důvod v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) TŘ³⁶⁷ je možné podřadit i důvod, jenž není v trestním řádu výslovně uveden. Tímto přípustným dovolacím důvodem je tzv. extrémní rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovým zjištěním soudu. Tedy v případě zjištění těch nejtěžších vad skutkového zjištění soudu, je možné podat dovolání na podkladě výše uvedeného dovolacího důvodu, ač jeho formulace míří výhradně na nápravu vad hmotně právních a ne skutkových.³⁶⁸ Ústavní soud tak svým rozhodnutím rozšířil katalog dovolacích důvodů, ač tento důvod nebyl výslovně uveden v trestním řádu.

Avšak ve svých nedávných rozhodnutích vyslovil Nejvyšší soud³⁶⁹ názor, že nejvyšší státní zástupce nemůže podat dovolání v neprospěch obviněného pouze z důvodu extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudu nižších stupňů s provedenými důkazy, takové dovolání by bylo Nejvyšším soudem odmítnuto. Tuto námitku může uplatit pouze ve prospěch obviněného, jelikož právo na spravedlivé soudní řízení svědčí pouze obviněnému, a proto namítat nedostatky spravedlivého procesu také přísluší pouze obviněnému (nebo pouze v jeho prospěch). Nejvyšší soud tak definitivně rozhodl, že obžalovaný je slabší stranou a má mít v ruce silnější zbraně vůči státní moci³⁷⁰.

Tímto rozhodnutím Nejvyššího soudu však vyvstala řada problémů. Došlo ke značnému oslabení pozice nejvyššího státního zástupce vůči obviněnému v řízení o dovolání. Ve zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2020 se uvádí, že rozhodnutí Nejvyššího soudu významně zúžilo rozsah, ve kterém je nejvyšší státní zástupce oprávněn podat dovolání a při zjištění těchto pochybení není prostřednictvím dovolání nejvyššího státního zástupce náprava těchto vad možná.³⁷¹ Nesmíme zapomenout, že zde existuje především veřejný zájem (který

³⁶⁶ náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 166/95 ze dne 30. 11. 1995 nebo náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 216/04 ze dne 28. 11. 2005

³⁶⁷ „rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení“ – §265b odst. 1 písm. g) TŘ (účinné znění do 31.12.2021)

³⁶⁸ WILSDORF, Jan, Ondřej. *Extrémní rozpor jako dovolací důvod v trestních věcech*. In. epravo.cz [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/extremni-rozpor-jako-dovolaci-duvod-v-trestnich-vecech-112801.html>

³⁶⁹ usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn.15 Tdo 1443/2018 ze dne 17.4.2019 a usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 15 Tdo 1474/2018 ze dne 17.4.2019

³⁷⁰ ŠŤASNÝ, Ondřej. *Státním zástupcům se přivřely dveře do zákona*. In. respekt.cz [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/respekt-pravo/statnim-zastupcum-se-privrely-dvere-do-zakona>

³⁷¹ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2020 [online]. [cit. 2021-12-13]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/06/Zpráva_o_činnosti_SZ_za_rok_2020_textová_část.pdf

zastupuje státní zástupce) na věcně správném a spravedlivém soudním rozhodnutí a potrestání pachatelů trestné činnosti.³⁷²

Kromě toho státní zástupce může podávat dovolání nejen ve veřejném zájmu, ale také v zájmu poškozeného, pro něhož je dovolání podané prostřednictvím nejvyššího státního zástupce jedinou možností, jak zvrátit rozhodnutí. Zároveň zatímco odsouzený se může ještě případně obrátit na Ústavní soud s ústavní stížností, tak veřejná žaloba touto možností nedisponuje. Dovolání je tak pro ni poslední zbraň, jak zvrátit rozhodnutí.³⁷³

Já s těmito argumenty souhlasím a myslím si, že se jedná o tak závažné vady, že by nejvyšší státní zástupce měl mít možnost podat dovolání i v neprospěch obviněného, pokud má za to, že k takto významným vadám došlo, když tuto možnost má i druhá procesní strana – obviněný. Považuji tedy vložení nového dovolacího důvodu trestního řádu v tomto znění za správný krok, díky němuž došlo k narovnání postavení veřejné žaloby a obviněného.

Podle odůvodnění k pozměňovacímu návrhu H. Válkové k zákonu č. 220/2021 Sb.³⁷⁴, byl do trestního řádu vložen tento dovolací důvod v textovém znění připravovaného návrhu nového trestního řádu, na kterém se shodla rekodifikační komise. Taktéž bylo znění nového dovolacího důvodu projednáno a odsouhlaseno nejen ze strany Nejvyššího státního zastupitelství, ale především Nejvyššího soudu. Z důvodu souhlasného stanoviska výše uvedených subjektů se domnívám, že by v praxi neměly vyvstávat jakékoliv problémy s uplatněním tohoto dovolacího důvodu (ve prospěch či v neprospěch obviněného) ze strany Nejvyššího státního zástupce.

³⁷² ŠŤASNÝ, Ondřej. *Státním zástupcům se přivřely dveře do zákona*. In. [respekt.cz](https://www.respekt.cz) [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/respekt-pravo/statnim-zastupcum-se-privrely-dvere-do-zakona>

³⁷³ ŠŤASNÝ, Ondřej. *Státním zástupcům se přivřely dveře do zákona*. In. [respekt.cz](https://www.respekt.cz) [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/respekt-pravo/statnim-zastupcum-se-privrely-dvere-do-zakona>

³⁷⁴ Pozměňovací návrh č. 6103 k sněmovnímu tisku 642/0. In. [psp.cz](https://www.psp.cz) [online]. [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=624>

Závěr

V úvodu práce jsem se zaměřila na historický vývoj veřejné žaloby na našem území mezi léty 1918 až 1993. V této časové periodě prošla veřejná žaloba značnou proměnou. Nejzásadnějších změn se dočkala především v období obou totalit, kdy jak v období Protektorátu, tak komunismu byla účelově zneužita k upevnění tehdejší moci. Po pádu komunismu probíhala debata o nové koncepci veřejné žaloby, z níž vzešla stávající podoba státního zastupitelství.

Následně jsem se věnovala obecným otázkám, které bylo třeba přiblížit pro uchopení problematiky státního zástupce v následujících částech. V první kapitole této části jsem se zabývala ústavním zakotvením státního zastupitelství v našem právním řádu, představila jsem odlišné názory odborné veřejnosti na jeho ústavní postavení. Domnívám se, že by bylo vhodné, aby státní zastupitelství bylo zařazeno do samostatné hlavy v Ústavě, a to vzhledem k jeho unikátnímu postavení na pomezí mocí soudní a výkonné. Téma soustavy státního zastupitelství a ustavování do funkce vedoucích státních zástupců bylo rozebráno v druhé kapitole. Zde se problematiku oblastí ukázala být úprava jmenování a odvolání z funkce vedoucích státních zástupců. Za největší nedostatek současné úpravy shledávám způsob odvolání nejvyššího státního zástupce. Jelikož současná právní úprava dovoluje ministru spravedlnosti odvolat nejvyššího státního zástupce z funkce i bez nutnosti jakéhokoliv odůvodnění, myslím si, že je třeba přijmout úpravu, která by tento nedostatek zhojila a zamezila tak možnému působení politického vlivu na nezávislost a stabilitu soustavy státního zastupitelství.

Působnosti státního zástupce v jednotlivých stádiích trestního řízení byla věnována třetí část. Klíčová je především jeho role v přípravném řízení, kde má státní zástupce dominantní postavení a bývá označován za pána přípravného řízení. – *dominus litis*. Tomuto silnému postavení odpovídá množství oprávnění a povinností, které v tomto stádiu trestního řízení má. Nejdůležitější úkol, který v přípravném řízení státní zástupce plní, je dozor nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení. V řízení před soudem se jeho postavení mění, ztrácí své dominantní postavení, které měl v přípravném řízení a vystupuje již jen jako jedna z procesních stran, přičemž je to výlučně on, kdo je oprávněn podat obžalobu a zastupovat veřejnou žalobu před soudem. Nesporná je i jeho role v řízení o opravných prostředcích, kdy je oprávněn k podání celé řady opravných prostředků a zvláště klíčovou roli hraje státní zástupce, resp. nejvyšší státní zástupce v řízení o dovolání.

Rozborem dozorových oprávnění státního zástupce jsem zabývala ve čtvrté části diplomové práce. Jak jsem již zmínila, jedním z hlavních úkolů, který státní zástupce v trestním řízení plní, je výkon dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení. Za tímto účelem využívá řadu oprávnění, mezi nimi i dozorová oprávnění upravená v ustanovení § 157 odst. 2 a § 174 odst. 2 TR, která v přípravném řízení uplatňuje státní zástupce vůči policejnímu orgánu. Ač tato dvě ustanovení trestního řádu obsahují dlouhý výčet oprávnění, která státnímu zástupci poskytují dostatek možností, kterými může kontrolovat a působit na průběh přípravného řízení, jejich současná úprava v trestním řádu ale není optimální. Právní úprava dozorových oprávnění v těchto dvou ustanoveních je dle mého názoru nepřehledná a roztržitá, neposkytuje jasnou odpověď na to, ve kterém úseku přípravného řízení je možné jednotlivá oprávnění využít, přičemž některá oprávnění se dokonce překrývají. Považovala bych za vhodné přijmout komplexní úpravu dozorových oprávnění v rámci jednoho ustanovení s jasnou definicí, ke kterému úseku přípravného řízení se jednotlivá oprávnění vztahují. Návrh nového trestního řádu usiluje o podobnou revizi dozorových oprávnění, ale otázkou zůstává, kdy a v jaké podobě bude nová úprava přijata.

V poslední části této práce jsem se věnovala tématu působnosti nejvyššího státního zástupce v trestním řízení. Ačkoliv role nejvyššího státního zástupce v trestním řízení není obecně tolik známá, je nositelem řady důležitých oprávnění, pomocí nichž může působit jak v konkrétních trestních řízeních, tak i na chod celé soustavy státního zastupitelství. Přiblížila jsem pozitiva a negativa využití mimořádného oprávnění nejvyššího státního zástupce, jenž mu umožňuje přezkoumávat a případně i rušit vyjmenovaná pravomocná rozhodnutí nižších státních zástupců pro jejich nezákonnost a tím aktivně zasahovat do konkrétních trestních kauz. Přestože toto oprávnění představuje nezastupitelný prostředek kontroly vyjmenovaných rozhodnutí nižších státních zástupců ze strany nejvyššího státního zástupce, myslím si, že se vztahuje na příliš široký okruh rozhodnutí. Navrhla bych, aby přezkumu a případnému zrušení ze strany nejvyššího státního zástupce podléhaly vždy jen ta rozhodnutí vydána v řízeních vedených o závažné trestné činnosti, s čímž počítá i připravovaný návrh nového trestního řádu. Ostatní rozhodnutí by bylo možné přezkoumat a zrušit pouze tehdy, byl-li podán k takovému přezkumu návrh.

Bezpochyby nejzásadnější roli v trestním řízení má nejvyšší státní zástupce v řízení o dovolání, jehož rozboru jsem se věnovala v poslední kapitole. Za nejvýznamnější změnu úpravy v poslední době považují zavedení nového dovolacího důvodu, jehož přijetí do trestního řádu odstranilo nerovnost v postavení nejvyššího státního zástupce a obviněného v řízení

o dovolání. Nejvyššímu státnímu zástupci je tak dána možnost podat dovolání i v neprospěch obviněného v případě zjištění těch nejtěžších vad skutkového zjištění soudu, díky čemuž může dostat svému úkolu ochránce veřejného zájmu.

Role státního zástupce je nepopíratelně naprosto zásadní v celém trestném řízení. Státní zástupce se aktivně zapojuje se do všech stádií trestního řízení, a ač v různých stádiích se význam jeho role mění, je v nich jeho účast nezastupitelná. O tom vypovídá i množství úkolů, které mu jsou zákonem v trestním řízení stanoveny. Jeho celkový význam podtrhuje i skutečnost, že vykonává svou působnost nejen v trestní, ale i v netrestní oblasti.

Seznam použitých zkratk

TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
ZoSZ	Zákon č. 283/1993 Sb., zákon o státním zastupitelství
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
JŘStZast	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
POP 9/2019	Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení
ZSVM	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

1. KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Státní zastupitelství*. Zlín: Živa, 1994. ISBN 80-901745-3-1.
2. FENYK, Jaroslav. *Veřejná žaloba. Díl 1: Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnost České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. Příručky Ministerstva spravedlnost České republiky.
3. NEDOROST, Libor. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-34-3.
4. RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckova edice právní instituty. ISBN 80-7179-929-7.
5. SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. Ostrava: Key Publishing, 2012. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-170-2.
6. KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-807-2017-416.
7. LATA, Jan. *Státní zastupitelství ve světle proměn: drama o čtyřech dějstvích*. Praha: Auditorium, 2016. ISBN 978-80-87284-58-2.
8. VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-575-3.
9. RYCHETSKÝ, Pavel. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-809-3.
10. SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE, Radovan SUCHÁNEK a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-590-9.
11. FENYK, Jaroslav. *Vademecum státního zástupce*. Praha: ASPI Publishing, 2003. ISBN 80-86395-80-4.
12. ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-496-4.
13. HENDRYCH, Dušan a Cyril SVOBODA. *Ústava České republiky: komentář*. Praha: C.H. Beck, 1997. Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-084-2.

14. KYSELA, Jan. *Deset let Ústavy České republiky: sborník příspěvků*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-45-9.
15. ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-044-4.
16. KOUDELKA, Zdeněk, Miroslav RŮŽIČKA a František VONDRUŠKA. *Zákon a státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-25-7.
17. LATA, Jan, Jiří PAVLÍK a Jana ZEZULOVÁ. *Zákon o státním zastupitelství: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-800-3.
18. FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GŘIVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0.
19. KOCOUREK, Jiří a Jan ZÁRUBA. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-761-8.
20. JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-160-1.
21. ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3.
22. ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.
23. JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3.
24. DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7.
25. FENYK, Jaroslav, Roman HÁJEK, Igor STRÍŽ a Přemysl POLÁK. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. Díl 2, *Trestní řád*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-803-1.
26. JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-395-7.
27. DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav, FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7.

28. SVOBODA, Karel, Petr SMOLÍK, Jiří LEVÝ a Jiří DOLEŽÍLEK a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-828-3.
29. HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-691-3.
30. DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-285-4.
31. JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 7. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-230-1.

Seznam použitých internetových zdrojů

1. Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2020 [online]. [cit. 2021-12-13]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/06/Zpráva_o_činnosti_SZ_za_rok_2020_textová_část.pdf
2. MUSIL, Jan. *Ústavněprávní pozice státního zastupitelství*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2016, č. 1. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]
3. ŠÁMAL, Pavel. *Ústavní zakotvení státního zastupitelství*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2018, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]
4. JURÁKOVÁ, Iveta. *Krátké zamyšlení nad ústavním zakotvením státního zastupitelství v České republice*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2018, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]
5. GERLOCH, Aleš. *Ústavní zakotvení státního zastupitelství*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2018, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]
6. ŠABATA, Karel, Miroslav, RŮŽIČKA. *K novému zákonu o státním zastupitelství*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2016, č. 3. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]
7. LATA, Jan. *Nezávislý státní zástupce – zbožné přání nebo dosažitelná realita?*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2010, č. 3. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]
8. VANTUCH, Pavel. *Může státní zástupce konající vyšetřování žádat o součinnost policejní orgán?*. Trestní právo (Wolters Kluwer). 2014, č. 3. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]
9. FRGÁL, Ondřej. *K oprávnění státního zástupce konajícího vyšetřování podle § 174 odst. 2 písm. c) trestního řádu požádat o součinnost policejní orgán – polemika*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2014, č. 6. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

10. KANDOVÁ, Katarína, Filip, ŠČERBA. *Činnost státního zástupce v trestním řízení*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2019, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]
11. FOLDYNA, Tomáš, Jan LATA. *Má být omezeno oprávnění nejvyššího státního zástupce zakotvené v § 174a trestního řádu?*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2012, č. 6. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]
12. MOUDRÁ, Ludmila. *Diskreční oprávnění státního zástupce a navrhovaná možnost zastavení trestního stíhání pro nedostatek shromážděných důkazů*. Státní zastupitelství (Wolters Kluwer). 2019, č. 4. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]
13. Ministerstvo spravedlnosti připravilo novelu zákona o státním zastupitelství. In. justice.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/?clanek=ministerstvo-spravedlnosti-pripravilo-novelu-zakona-o-statnim-zastupitelst-1>
14. Vládní návrh zákona o státním zastupitelství? Rizika a nejistá budoucnost. In. rekonstrukcestatu.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.rekonstrukcestatu.cz/archiv-novinek/vladni-navrh-zakona-o-statnim-zastupitelstvi-rizika-a-nejista-budoucnost>
15. Sněmovní tisk 524/0. In psp.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=524>
16. Sněmovní tisk 476/0. In psp.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=476&sp=1>
17. Sněmovní tisk 569/0. In psp.cz [online]. [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?O=8&T=569>
18. Rekodifikace trestního práva procesního. Pracovní verze paragrafového znění aktuální ke dni 20.7.2021. In. justice.cz [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>
19. Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). In. justice.cz. [online]. [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/11715/0/Věcný+záměr+TŘ+2008.pdf/f5e3f714-d120-4c77-912b-4eeff544775a?version=1.0>
20. Pozměňovací návrh č. 6103 k sněmovnímu tisku 642/0. In. psp.cz [online]. [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=624>

21. WILSDORF, Jan, Ondřej. *Extrémní rozpor jako dovolací důvod v trestních věcech*. In. epravo.cz [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/extremni-rozpor-jako-dovolaci-duvod-v-trestnich-vecech-112801.html>
22. ŠŤASNÝ, Ondřej. *Státním zástupcům se přivřely dveře do zákona*. In. respekt.cz [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/respekt-pravo/statnim-zastupcum-se-privrely-dvere-do-zakona>
23. VANTUCH, Pavel. *Může státní zástupce konající vyšetřování žádat o součinnost policejní orgán?*. Trestní právo (Wolters Kluwer). 2014, č. 3. In: ASPI [právní informační systém]. [online]. [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: ASPI [právní informační systém]

Seznam použitých právních předpisů

1. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
2. Zákon č. 283/1993 Sb., zákon o státním zastupitelství
3. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
4. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
5. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
6. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
7. Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřeneckých fondů
8. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli
9. Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
10. Zákon č. 163/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
11. Zákon č. 315/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
12. Zákon č. 273/2008 Sb., o Polici České republiky
13. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
14. Zákon č. 2/1969 Sb., České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky
15. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
16. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
17. Zákon č. 220/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně

zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Seznam ostatních zdrojů

1. Důvodová zpráva k ústavnímu zákonu č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
2. Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení
3. Stanovisko nejvyššího státního zástupce č. 4/2007 k oprávnění státního zástupce ve vztahu k postupu Policie ČR předcházejícímu zahájení trestního řízení
4. Stanovisko nejvyššího státního zástupce č. 2/2003 ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k rozsahu oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství, ve znění zákona č. 14/2002 Sb.
5. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 303/2012 ze dne 30.1.2013
6. KOUDELKA, Zdeněk. *Změny postavení státního zastupitelství*. Bulletin advokacie, 2010, č. 9, s. 51-54
7. BRADÁČOVÁ, Lenka. *Tím, kdo bude určovat další osud státního zastupitelství, jsou především sami státní zástupci, říká JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., prezidentka Unie státních zástupců*. Ad Notam, 2010, č. 4, s. 45-46
8. VANTUCH, Pavel. *Je státní zástupce oprávněn konat současně vyšetřování i dozor nad ním?*. Bulletin advokacie, 2014, č. 11, s. 25-29
9. FRYŠTÁK, Marek. *Přípravné řízení de lege ferenda*. Trestněprávní revue, 2015, č. 6, s. 133-139
10. FENYK, Jaroslav. *Postavení státního zástupce v trestním řízení po novele trestního řádu*. Bulletin advokacie, 2001, č. 11-12, s. 38-51

Seznam použité judikatury

1. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1565/14-1 ze dne 2.3.2015
2. nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 17/10 ze dne 28.6. 2011
3. usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 627/05 ze dne 12.4.2006
4. usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 573/05 ze dne 3.11.2005
5. usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS695/06 ze dne 14.3.2007
6. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 105/2010–73 ze dne 17.2.2011
7. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 54/2002 ze dne 15.10.2002
8. usnesení Ústavního soud sp. zn. III. ÚS 693/06 ze dne 7.12.2006
9. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 49/98 ze dne 2.4.1998
10. usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 637/16 ze dne 7.6.2016
11. usnesení Nejvyššího soudu sp zn. 4 Tz 58/2003 ze dne 14.3.2003
12. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1205/2003 ze dne 29.10.2003
13. usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 15 Tdo 354/2011 ze dne 14.9.2011
14. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 1347/2011 ze den 9.11.2011
15. usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 15 Tdo 1474/2018 ze dne 17.4.2019
16. usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn.15 Tdo 1443/2018 ze dne 17.4.2019
17. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 548/2002 ze dne 22.8.2002
18. nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 166/95 ze dne 30. 11. 1995
19. nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 216/04 ze dne 28. 11. 2005
20. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 51/2012 ze dne 12.6.2012

Abstrakt

Role státního zástupce v trestním řízení

Diplomová práce se věnuje tématu role státního zástupce v trestním řízení. Státní zástupce má nezastupitelnou roli v trestním řízení a jsou mu svěřeny pravomoci ve všech stádiích trestního řízení. Cílem této práce je poskytnout přehled o činnosti státního zástupce v trestním řízení a učinit rozbor dvou vybraných oblastí. Tato práce se skládá z pěti částí, které se dále dělí na kapitoly. První část se věnuje historickému vývoji veřejné žaloby na našem území mezi roky 1918 až 1993. Podává stručný přehled o zásadní proměně, kterou veřejná žaloba v tomto období prošla. Druhá část je zaměřena na obecnou charakteristiku státního zastupitelství. První kapitola pojednává o ústavním zakotvení státního zastupitelství s ohledem na jeho specifické postavení v ústavním systému. Další kapitola se zabývá popisem soustavy státního zastupitelství a způsobem obsazování funkce státního zástupce, část kapitoly je věnována otázce dohledu v soustavě státního zastupitelství. Poslední kapitola podává přehled o působnosti státního zástupce i mimo oblast trestního řízení. Třetí část se zaměřuje na působnost státního zástupce v trestním řízení. Přibližuje, jakým způsobem se mění role státního zástupce v jednotlivých stádiích trestního řízení. V jednotlivých kapitolách je pozornost věnována nejprve úkolům státního zástupce v přípravném řízení, dále v řízení před soudem a v řízení o opravných prostředcích. V závěru této části je nastíněna činnost státního zástupce ve vykonávacím řízení. Čtvrtá část je zasvěcena problematice dozorových oprávnění státního zástupce v přípravném řízení upravených v § 157 odst. 2 a § 174 odst. 2 trestního řádu, prostřednictvím nichž státní zástupce vykonává dozor nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení. Ve třech kapitolách jsou jednotlivá oprávnění podrobně rozebrána a na závěr podrobena kritice. Pátá část pojednává o oprávnění nejvyššího státního zástupce v trestním řízení. První kapitola se zabývá rozbohem oprávnění, která mu přiznává zákon o státním zastupitelství. Druhá kapitola je věnována oprávnění nejvyššího státního zástupce rušit nezákonná usnesení dle § 174a trestního řádu a třetí kapitola pojednává o roli nejvyššího státního zástupce v řízení o dovolání.

Klíčová slova

Státní zástupce

Trestní řízení

Nejvyšší státní zástupce

Abstract

The Role of the Public Prosecutor in Criminal Proceedings

The diploma thesis deals with the role of the public prosecutor in criminal proceedings. The public prosecutor has an irreplaceable role in criminal proceedings, and he has statutory powers in all stages of criminal proceedings. The aim of this thesis is to provide an overview of the activities of the public prosecutor in criminal proceedings and to make an analysis of two selected areas. This thesis consists of five parts, which are further divided into chapters. The first part deals with the historical development of public prosecution in our territory between 1918 and 1993. It provides a brief overview of the fundamental change that public prosecution has undergone in this period. The second part is dedicated to the general characteristics of the Public Prosecutor's Office. The first chapter focuses on the constitutional definition of the Public Prosecutor's Office. The next chapter deals with the description of the Public Prosecutor's Office and the method of filling the position of the public prosecutor, part of the chapter describes the issue of supervision within the Public Prosecutor's Office. The last chapter provides an overview of the public prosecutor's powers outside the area of criminal proceedings. The third part focuses on the powers of the public prosecutor in criminal proceedings and describes how the role of the public prosecutor changes in the various stages of criminal proceedings. In the next chapters, attention is paid to the tasks of the public prosecutor in the pre-trial proceedings, then in the trial proceedings and in the appeal proceedings. The last chapter outlines the activities of the public prosecutor in the execution proceedings. The fourth part is dedicated to the issue of supervisory powers of the public prosecutor in pre-trial proceedings [Section 157 (2) and 174 (2) of the Code of Criminal Procedure] through which the public prosecutor performs supervision over upholding legality in pre-trial proceedings. In the following chapters, the individual supervisory powers are analysed. The fifth part deals with the powers of the Prosecutor General in criminal proceedings. The first chapter describes the powers granted to him by the Act on Public Prosecutor's Office. Second chapter deals with the power of abolishing unlawful resolutions [Section 174a of the Code of Criminal Procedure] and the third chapter focuses on the role of the Prosecutor General in extraordinary appeal proceedings.

Key words

Public Prosecutor

Criminal Proceeding

Prosecutor General